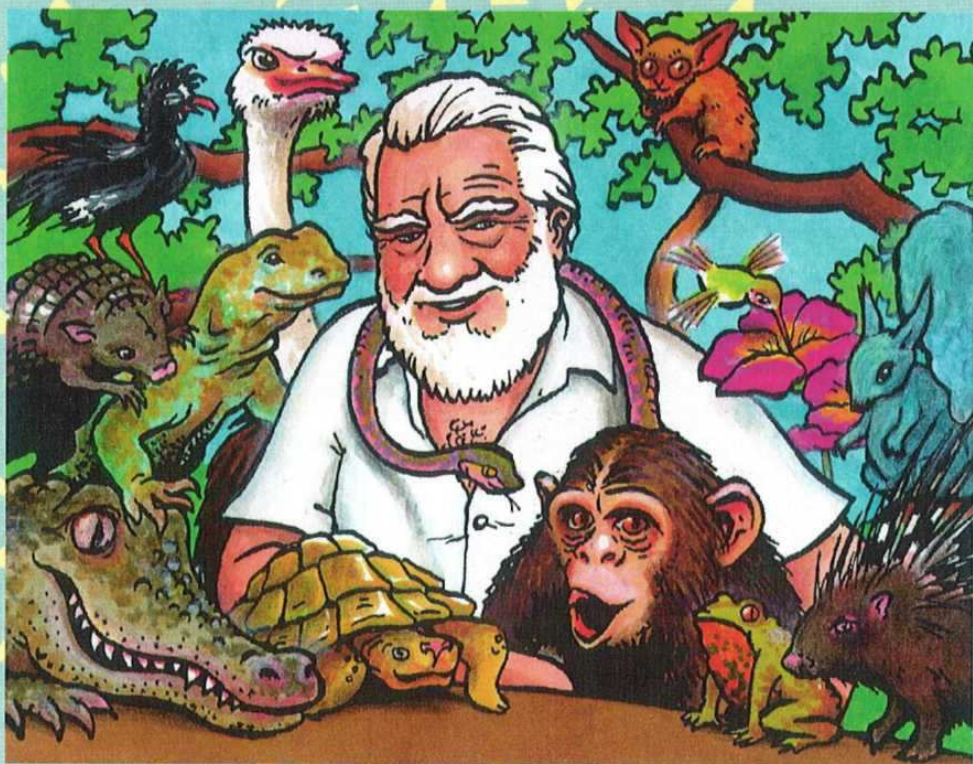

Gerald Durrell

Autor bestselleru „Dva v buši“

MODERNÍ NOE

MODERNÍ NOE

PRVNÍ VYDÁNÍ

Gerald Durrell

MODERNÍ NOE

Vydalo nakladatelství BB art v roce 1997

Copyright © Gerald Durrell 1955

Z anglického originálu *The New Noah*

přeložil © 1997 Gerik Císař odborný konzultant Mgr. Petr Šmerák

Obálka © 1997 Bohumil Fencel Grafická úprava © 1997 Bohumil

Fencel s použitím ilustrací Ralpha Thompsona

First published in Great Britain by Collins, Glasgow 1955

Vytiskla Polygrafia, a. s.

První vydání v českém jazyce

***Tuto knihu věnuji své neteři Sappho Jane, svému synovci
Geraldovi Martinovi a Davidovi Nicholasovi***

OBSAH

Úvod	7
ČÁST PRVNÍ	
SBĚR ZVÍŘAT V KAMERUNU	
1. V níž se přetahuji s varanem nilským	11
2. V níž přicházím do styku s krokodýly pralesními, osinákem africkým a rozličnými hady	21
3. V níž se ujímají vlády Pufík a Pumelice	29
4. V níž jsem pokousán loupežníky	37
5. V níž přicházím do styku s mnoha opicemi	42
6. Příběh šimpanze Cholmondelyho	48
7. Potíže s žábami chloupkatými, želvami a jinými živočichy	54
8. V níž se moderní Noe plaví ve své arše	63
ČÁST DRUHÁ	
LOVY A ODCHYTY V GUYANĚ	
9. V níž nám mravenečník Amos dává co proto	72
10. Ropuchy s kapsičkami a jiná podivná zvířena....	87
11. V níž hoko Cuthbert dělá potíže	93
12. V níž se setkávám s mnoha novými zvířaty včetně vačice čtyřoké	99
13. V níž naleznu rybu se čtyřma očima	107
14. Jež pojednává o obrovském kajmanovi i o hrůzu budícím elektrickém úhoři	113
ČÁST TŘETÍ TOULKY PARAGUAYÍ	
15. V níž lovím s gauči	121
16. V níž mám potíže s žábami, hady a Paraguayci	131
17. Vyprávění o mirikině Cai, mývalu Fouňovi a o jedinečné filmové divě Sáře Slamníkomilné	138

ÚVOD

Skoro všichni lidé alespoň čas od času navštěvují zoologické zahrady. Přitom bývají tak zaujati prohlídkou zvířat, že je ani nenapadne uvažovat o způsobu, jak se vlastně většina z nich do zoo dostala.

Jsem sběratelem zvířat a moje práce spočívá v tom, že cestuji po vzdálených a odlehlých krajích, kde žijí divoká zvířata, která dodávám zoologickým zahradám. V této knize popisuji tři sběratelské expedice, jež jsem podnikl do různých částí světa, a pokouším se vysvětlit, jak je tahle činnost obtížná i zajímavá.

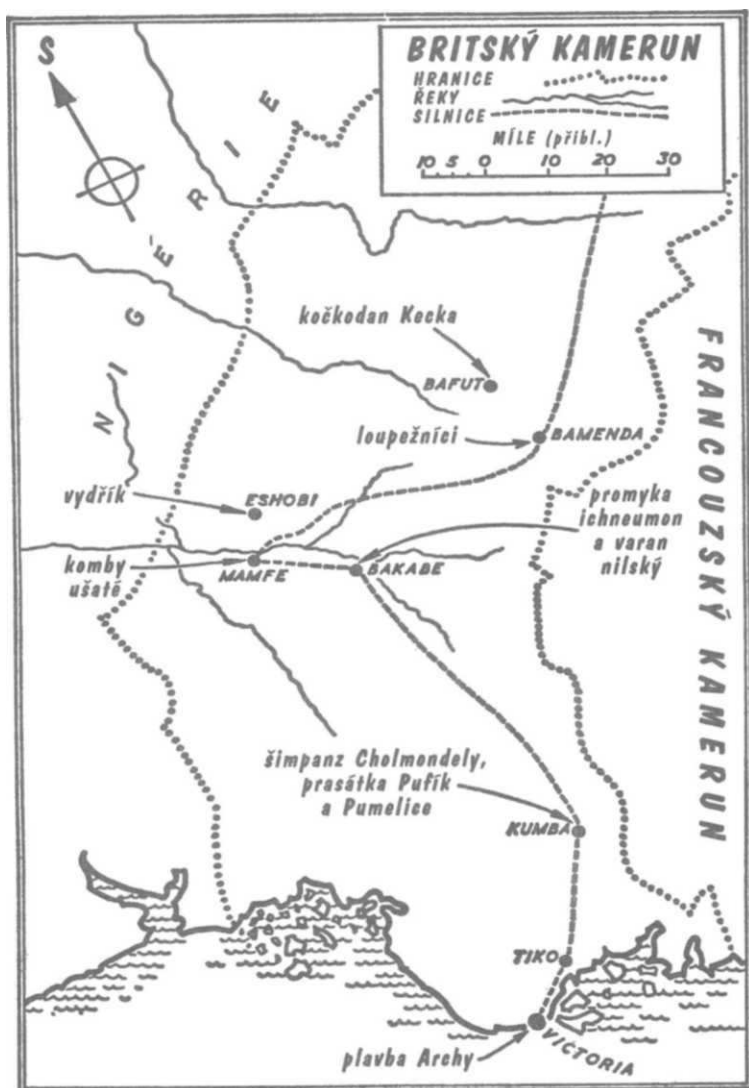
Většina lidí nemá nejmenší představu o starostech i námaze, kterou bylo třeba v průběhu sběratelské výpravy vynaložit, aby pak mohli v zoo obdivovat fascinující ptáky i zvířata. Jedna z otázek, na niž jsem nucen nejčastěji odpovídat, zní, jak vlastně došlo k tomu, že jsem se stal sběratelem zvířat. Odpověď je prostá: zvířata i zoologické zahrady mě zajímaly odjakživa.

Podle mých rodičů prý prvním slovem, které jsem byl s to vyslovit, nebylo obvyklé „máma“ či „táta“, ale „zoo“, což jsem pronikavě vyřvával tak dlouho, dokud se nenašel někdo, kdo mě umlčel tím, že mě vzal do zoologické zahrady. Když jsem trochu povyrostl, žili jsme v Řecku, kde jsem choval neuvěřitelnou spoustu rozličných živočichů od sov až po mořské koníky, a všechen volný čas jsem věnoval průzkumu přírody, při němž jsem svou sbírku živých tvorů stále obohacoval. Později jsem rok praktikoval jako ošetřovatel ve whipsnadeské zoologické zahradě, abych se naučil zacházet i s většími zvířaty, jako jsou lvi, medvědi, bizoni a pštrosi, kteří se tak snadno doma chovat nedají. Po odchodu z tohoto místa jsem měl naštěstí dost prostředků na to, abych mohl financovat svou první výpravu, a od té doby už tyto expedice podnikám zcela pravidelně.

Část první

SBĚR ZVÍŘAT V KAMERUNU

Ačkoli sběratelská práce není právě snadná a přináší častá zklamání, je ideální činností pro každého, kdo miluje zvířata a rád cestuje. V téhle knížce se snažím dokázat, že námaha i mnohé nezdary jsou téměř vždy bohatě vyváženy radostmi z úspěchu i vzrušujícím požitkem, který plyne nejen z vlastního odchytu divokých zvířat, ale i z možnosti pozorovat je v jejich přirozeném životním prostředí.

POZNÁMKA: Od doby, kdy tato kniha vyšla poprvé, Britský Kamerun přestal pod tímto názvem existovat a jeho území je nyní částí Nigérie. Francouzský Kamerun je dnešní Kamerun. Místní názvy v textu jsou uvedeny ve znění, jež platilo v době vzniku této knihy.

KAPITOLA PRVNÍ

V níž se přetahuji s varanem nilským

Než se vydáte na sběratelskou výpravu, musíte přesně vědět, o jaká zvířata se zoologické zahrady zajímají; když si pak zjistíte, kde všude žijí, musíte zvolit takovou oblast, v níž se zároveň vyskytují i jiní vzácní živočichové. Zoologové a vůbec biologové nemívají zpravidla dost času ani peněz, aby cestovali do vzdálených končin a na místě studovali divokou faunu. Proto je třeba tato zvířata odchytit a dodat do zoo, kde lze jejich výzkum provádět daleko pohodlněji. Velcí a běžnější živočichové z nejrůznějších částí světa bývají v zoologických zahradách bohatě zastoupeni a bádání o nich už značně pokročilo. Proto jsem se rozhodl, že se soustředím na odchyt menších a vzácnějších zvířat, o kterých se toho zatím příliš neví. A o těch také hodlám psát.

Z mnoha hledisek to bývají právě drobní tvorové, kteří ovlivňují život člověka daleko podstatněji než ti velcí. U nás třeba potkani působí mnohem víc škod než většina mohutnějších zvířat. I z tohoto důvodu jsem svůj zájem zaměřil na menší živočišné druhy. Za cíl své první výpravy jsem zvolil Kamerun, který je menším, téměř zapomenutým koutem Afriky a zachoval si do značné míry stejnou podobu, jakou měl před příchodem bělochů. V obrovských deštných pralesech tam žijí zvířata stejně jako před tisíci roky.

Je nesmírně důležité studovat divokou faunu v původním nedotčeném prostředí, jelikož civilizační změny mají na zvířata stejně zásadní vliv jako na lidskou populaci. Kácení lesů, výstavba měst, regulace říčních toků a stavba silnic přetínajících džungli narušuje život zvířat, která se novým podmínkám musí buď přizpůsobit, nebo jsou odsouzena k záhubě.

Hodlal jsem co nejpodrobněji prozkoumat život pralesních zvířat a dovést odtamtud co největší a nejrozmantější kolekci drobné fauny, kterou místní obyvatelé ve své primitivní angličtině nazývají „malé hovady“.

Britský Kamerun je úzký pruh území mezi Nigérií a francouzskou Západní Afrikou, tvarem připomínající krabici od bot. Protože leží v pásmu deštných pralesů, najdete tam stejně husté a parné lesy jako v Kongu.

Když jsem do Kamerunu přijel poprvé, nejsilněji na mne zapůsobily živé barvy porostu a neuvěřitelná velikost stromů. Spatřil jsem listy nejrozmanitějších odstínů zelené i červené barvy, od lahvévé až po jadeitovou zeleň, od růžové až po purpurovou. Stromy tam rostly do šedesáti až devadesátimetrové výšky, jejich kmeny svým objemem připomínaly paty továrních komínů a mohutné větve se skláněly pod tíží listů, květů i popínavých rostlin.

Vylodil jsem se v malém přístavu Victoria, kde jsem strávil zhruba týden přípravami na cestu do vnitrozemí. Před začátkem odchyty zvířat bylo třeba zařídit mnoho věcí. Najmout Afričany pro role kuchařů a pomocníků, nakoupit nejrůznější materiál a lovecké potřeby. Musel jsem také získat povolení k odchytu zvířat, která mě zajímala, protože všechna kamerunská fauna je přísně chráněná a bez vládního souhlasu nesmí nikdo chytat ani lovit ptáky nebo jakákoli divoce žijící zvířata. Teprve když se mi podařilo tohle všechno s úspěchem zajistit, mohl jsem najmout nákladní automobil a vydat se na cestu. Tenkrát vedla do kamerunského vnitrozemí jen jediná silnice, po níž bylo možné dostat se až do vsi Mamfe na březích řeky Cross, zhruba pět set kilometrů od pobřeží. Právě v této osadě jsem se rozhodl vybudovat svůj základní tábor.

Půda v Kamerunu je červená, podobná té, jakou můžete spatřit při návštěvě Devonu. Cihlově zbarvená silnička se vinula mezi kopci a po obou stranách ji lemovaly neuvěřitelně vysokí pralesní velikáni. Za jízdy jsem mohl pozorovat hejna zářivě barevných ptáků hodučících ve větvích: strdimily, kteří srkali nektar květů, velké zářivé turaky plodožravé, připomínající obrovské straky živící se divokými fíky, a tu a tam náš nákladňák vyplašil hejno zoborožců, kteří se svištivým hlukem a pobouřeným houkáním přelétali nad silnicí.

V nízkém podrostu po stranách cesty se hemžily agamy. Tyhle ještěrky jsou skoro stejně pestré jako ptáci: samci mají zářivě oranžovou hlavu a jejich tělo hýří modrou, stříbrnou, červenou i černou barvou, zatímco samice jsou růžové s jasně zelenými skvrnami. Mají zvláštní zvyk horlivě kývat hlavou shora dolů a zase zpět. Honí se a pronásledují navzájem, aby se znenadání zastavily a vzápětí na sebe zakývaly barevnými hlavami. Skoro stejně početní jako tihle plazi byli i ledňáčci trpasličí, drobní ptáčci - menší než vrabec - s jasně modrými zády, vpředu s oranžovou košílkou a s korálově červeným zobákem i nohama. Na rozdíl od našeho anglického ledňáčka se živí hlavně kobyilkami, sarančaty a jiným hmyzem. Po tuctech seděli na telegrafních drátech či pahýlech odumřelých stromů podél cesty a s nadějí shlíželi do trávy a keřů pod sebou. Čas od času se některý z nich vrhl jako kámen dolů, aby vzápětí uchopil do zobáku kobyliku mnohdy stejně velkou jako on sám.

Tři dny po odjezdu z přístavu jsem dorazil do Mamfe. Tuhle obec jsem si zvolil za základnu hned z několika důvodů. Vydáte-li se na sběr zvířat, musíte pečlivě vážit místo, kde vybudujete základní tábor. Především tam musí alespoň trochu fungovat zásobování, abyste mohli nakupovat konzervované potraviny, ale i hřebíky, drátěné pletivo a ostatní veledůležité potřeby; hlavní tábor také nesmí ležet daleko od silnice, aby se k němu při odjezdu dala snadno přistavit nákladní auta. Krom toho musí být základna umístěna v lovecky výhodné oblasti, kde není mnoho farem ani lidí, před nimiž se divoká zvířata stahují do odlehlejších končin. Z tohoto hlediska byla poloha Mamfe přímo ideální, a tak jsme tábor vybudovali na

břehu řeky, zhruba půl druhého kilometru od vesnice. Uprostřed základny jsem dal vztyčit velký stan s vnějším přístřeškem, jenž se pro příštího půl roku měl stát obydlím mým i mých zvířat.

Ještě před začátkem odchyty je třeba zabezpečit hladký provoz lovecké základny. To znamená vybudovat dostatek klecí, kotců i vodních nádrží a postavit palmovým listím kryté chatrče pro najaté Afričany. Musel jsem také zajistit dostatečný přísun vody i krmiva, protože dvě až tři stovky zvířat a ptáků, které jsem hodlal postupně shromáždit, dokáží denně spotřebovat úctyhodné množství vody i potravy. Dále bylo nutné kontaktovat co nejvíc místních domorodých náčelníků, ukázat jim kresby a fotografie zvířat, o něž se zajímám, a informovat je o ceně, kterou jsem ochoten za toho či onoho živočicha zaplatit. Tyhle věci pak náčelníci rozhlásí po svých vesnicích, a já tak dříve či později získám v mnohakilometrovém prostoru široký okruh domorodých spolupracovníků.

Teprve když je tohle všechno hotovo a na základně čeká dostatek prázdných klecí, mohu se vydat na lov vzácných zvířat, kvůli kterým jsem vážil tak dalekou cestu.

Pro odchyt zvířat neexistují žádná předem určená pravidla. Všechno závisí na typu krajiny, v níž se pohybujete, a na druzích živočichů, o které se zajímáte. V Kamerunu jsem užíval hned několika pracovních metod, ale jednou z nejvýhodnějších se ukázalo využití loveckých psů místních domorodců. Ti jim přivazují na obojky malé dřevěné zvonce, takže když psi při pronásledování zvěře zmizí v hustém podrostu, můžete je následovat po zvuku.

Jedním z nejzajímavějších lovů byla výprava na horu N'da Ali, vzdálenou čtyřicet kilometrů od základny. Domorodí lovci mi tvrdili, že na jejích horních svazích žije vzácný živočich, o kterého jsem měl nesmírný zájem, totiž promyka ichneumon, zvlášť velká, smetanově bílá promyka s čokoládově zbarvenými končetinami. Věděl jsem, že v Anglii žádný živý exemplář tohoto druhu neexistuje a byl jsem proto odhodlán ji za každou cenu získat.

Na lov jsme se vydali brzy ráno. Měl jsem s sebou čtyři domorodé pomocníky se smečkou dost zanedbaně vyhlížejících psů. Nevýhodou tohoto způsobu lovu je skutečnost, že psům nemůžete dost dobře vysvětlit, jaký druh zvířete hledáte, takže vám nezbude,

než je následovat po každé náhodně zachycené stopě. V důsledku toho se vydáte třeba na lov promyky, a nakonec se vrátíte s úplně jinou kořistí. Po pravdě řečeno, přesně to se nám také přihodilo. Šli jsme lesem asi půl hodiny, když psi náhle zachytili jakousi stopu, po níž se hned s ňafáním pustili. Nezbylo nám tedy, než běžet za zvukem jejich zvonců. Dobrých třicet minut jsme se horempádem hnali hustým podrostem za uhánějící smečkou. Náhle se Afričan, který vedl domorodé lovce, zarazil a zdviženou paží zastavil i nás. Ztěžka jsme oddychovali a napínali sluch, abychom odněkud zaslechli hlas psích zvonců, ale les kolem nás byl naprosto tichý.

Rozešli jsme se tedy do různých směrů, abychom zjistili, kudy se smečka vydala. Konečně nás pronikavé zajídlování jednoho lovce svolalo do míst, kde jsme zaslechli vzdálené zurčení vody. Lovec mi udýchaně vysvětlil, že pokud psi běželi za kořistí tímhle směrem, zvuk proudícího potoka pohltil hlas jejich zvonců. Proto jsme také na nějaký čas smečku ztratili. Běželi jsme tedy proti proudu, až jsme dorazili k peřejím na spodní části menšího, asi šest metrů vysokého vodopádu. Kolem jeho paty se tísnila skupina bludných balvanů, tu a tam porostlých mechem a nízkou vegetací, mezi nimiž se kmitaly ocasy a zadky našich psů. Nad hukotem vody se neslo ojedinělé ňafání a štěkání. Teprve když jsme nahlédli mezi balvany, zjistili jsme, za čím se to psi po celou dobu hnali: byl to obrovský varan nilský, skoro dva metry dlouhý ještěr s bičovitým ocasem a mohutnými zahnutými drápy na nohou. Vklínil se do slepé uličky mezi balvany, odkud vzteklym syčením a máváním ocasu čelil smečce dorážejících psů.

Už jsme se chystali psy odvolat, když tu se jeden z nich -nejspíš hloupější než ti ostatní - vrhl přímo na varana a pověsil se mu na krk. Varan mu odpověděl tím, že se mu zakousl do ucha, stočil se a mohutnými drápy zadních nohou mu sedřel kůži na hřbetě. Pes bolestně zakňučel, ještěra pustil a snažil se utéci, ale varan se obrátil a mohutným úderem ocasu ho odmrštíł mezi skaliska. Rychle jsme ostatní psy odvolali a uvázali je k blízkému stromu. Pak jsme začali vymýšlet způsob, jak se zmocnit ještěra, který jako nějaká pravěká příšera vztekle syčel mezi balvany.

Snažili jsme se hodit na něj síť, ale ta se zachytávala o drsné výběžky skal, takže jsme tuhle metodu museli nakonec opustit. Napadlo mě, že se vyšplhám na kámen nad ním, a zatímco někdo bude odvádět varanovu pozornost, pokusím se mu hodit přes hlavu provazovou smyčku. Vysvětlil jsem tedy lovcům svůj záměr a vydrápal se na vrchol kluzkého balvanu vyčnívajícího asi dva metry nad ještěrem. Na konci provazu jsem udělal kluznou smyčku, naklonil se nad varana a zvolna ji spustil. Zdálo se, že plaz smyčku nedává do souvislosti s lidmi, kteří ho obklopují, a proto jí nevěnoval pozornost. Podařilo se mi opatrně mu ji navléci přes hlavu a pak zatáhnout.

Bohužel mě v loveckém zápalu nenapadlo druhý konec přivázat k něčemu pevnému, ba co víc, ještě jsem na něm sám klečel. Jakmile varan ucítil, že se mu smyčka na krku stahuje, vyrazil bleskurychle vpřed, podtrhl mi nohu a já se vzápětí zřítíl přes okraj balvanu. Na hladkém, tříštím z vodopádu zvlhčovaném povrchu jsem se neměl čeho zachytit, a tak jsem bezmocně sklouzl do průrvy pod sebou. Vzpomínám si, že jsem ještě během pádu doufal, že varana mé náhlé zjevení tak poleká, že ho nenapadne na mne zaútočit. Rozhodně jsem nestál o bližší seznámení s jeho nebezpečně ostrými drápy. Naštěstí to přesně tak dopadlo. Plaz se natolik vyděsil, že se i s provazem na krku dal na zběsilý úprk k vodnímu břehu. Daleko se však nedostal, protože jen co opustil svůj kamenný úkryt, domorodí lovci přes něj hodili síť a za pár vteřin se už se vzteklým syčením zmítal v jejích záhybech. Nakonec se nám podařilo ho ze sítě vymotat, přivázat k dlouhé tyči a poslat jednoho domorodce, aby ho dopravil na základnu. Měl jsem z tohoto velkého plazu nesmírnou radost, ale protože nebyl přesně tím, za čím jsme se toho dne vypravili, pokračovali jsme v cestě pralesem.

Netrvalo dlouho a psi opět zachytili čerstvou stopu. Tentokrát trval hon daleko déle než pronásledování varana nilského. Nejprve jsme se řítili dolů z kopce, přeskakovali nebezpečné kameny, skryté v hustém podrostu, a co chvíli riskovali zlomenou nohu, ne-li nějaké horší zranění. Pak se stopa kořisti, po níž nás psi vedli, stočila opět do prudkého svahu a nám nezbylo, než se zpoceni a bez dechu hnát vzhůru. Tahle štvance trvala přes tři čtvrtě hodiny, až nás konečně

psi dovedli na otevřený plácek, kde se shromáždili okolo dutého kmene padlého stromu. V ústí dutiny sedělo velké bílé zvíře s poněkud medvědí tváří a malými ušisky. S krajně pohrdavým výrazem sledovalo psy, kteří na ně vrčeli a zběsile po něm chňapali. Všiml jsem si, že jeden z nich má pokousaný čumák, a z toho jsem pochopil, proč si ostatní udržují tak uctivý odstup. Když nás promyka spatřila, otočila se a zmizela v dutině padlého stromu.

Odvolali jsme psí smečku, ústí dutiny jsme zakryli sítí a šli jsme si prohlédnout protější konec stromu, abychom zjistili, není-li tam druhý východ. Nic takového jsme neobjevili, i usoudili jsme, že promyka má jedinou únikovou cestu, a to tu, již jsme zakryli sítí. Zbývalo jen dostat zvíře nějak ven. Naštěstí bylo dřevo stromu už značně ztrouchnivělé, proto se nám brzy podařilo na opačném konci vydlabat otvor. Tam jsme uvnitř dutiny založili malý ohníček, a když se rozhořel, naházeli jsme do něj čerstvé listí, takže se dutina stromu brzy naplnila dusivým čmoudem. Chvíli jsme slyšeli, jak promyka uvnitř vztekle prská a pokašlává, ale nakonec to už nevydržela a vyrazila na vzduch, kde se okamžitě zamotala do sítě. Po chvilce námahy, kdy nás málem všechny pokousala, se nám podařilo ji umístit do pevného vaku a triumfálně dopravit na základnu. První dva nebo tři dny se promyka chovala neobyčejně bojovně a kdykoli jsem se přiblížil, vztekle útočila na mříže. Ale za nějaký čas zkrátla a po dvou či třech týdnech mi dokonce začala žrát z ruky a nechala se drbat za ušima.

V kamerunských horách ustupuje hustý lesní porost travnatým kopcům, což je terén, kde jsem musel volit zcela odlišné způsoby odchytu. K nejvýhodnějším z nich patřilo nahánění kořisti do sítí. Právě v těchto travnatých prostorách se mi podařilo ulovit veverku žlutobřichou, vůbec největší veverku, jaká se v Kamerunu vyskytuje - dvakrát větší než běžná šedá veverka, jakou známe z Anglie. Tahle zvířata se vyskytují i v nížinách, ale tam tráví většinu času ve větvích těch nejvyšších stromů, kde se živí plody a ořechy, a jen velmi zřídka sestupují na zem. Proto je téměř nemožné je tam polapit. Naopak v travnatých horských prostorách obývají úzké lesní pruhy podél vodních toků a zrána i večer se vydávají hledat potravu i na zem. Mí

lovci mě ujistili, že znají oblast, kde se tyhle veverky hojně vyskytují, a tak jsem se rozhodl, že se je pokusíme chytit někdy brzy po ránu, až opustí svůj úkryt v korunách stromů.

Vyšli jsme tedy už hodinu po půlnoci a k cíli jsme dorazili krátce před rozbřeskem. Předem jsme si zvolili výhodné travnaté místo na kraji lesa, kde jsme do půlkruhu rozprostřeli síť a zamaskovali je trávou i křovinatými haluzemi. To všechno jsme museli stihnout ještě za tmy a počínat si přitom tak tiše, aby nás veverky žlutobřiché nezaslechly. Nakonec jsme se schovali do křoví u lesního pruhu, kde jsme promočení rosou čekali na úsvit. V horách je podnebí daleko chladnější než v nížině, a než vyšlo slunce, byli jsme tak promrzlí, že jsme jektali zuby.

Když se pak kolem nás začaly zvedat cáry ranní mlhy, uslyšeli jsme hlasité hněvivé mlaskání, odrážející se ozvěnou od okolních stromů. Domorodí lovci mi vysvětlili, že tímhle způsobem se veverky žlutobřiché připravují na sestup na zem, kde si budou hledat snídani. Krátce nato jsem vyhlédl zpoza keře na travnatý prostor, do kterého jsme umístili své sítě, a spatřil jsem podivný předmět, který se pohupoval nahoru a dolů. Vypadal jako černobílý míč, ale za nic na světě jsem nebyl s to určit, co by to mohlo doopravdy být. Ukázal jsem na to lovcům a ti mi odpověděli, že je to ocas poskakující veverky, který vyčnívá nad stébla vysoké trávy, zatímco její tělo zůstává skryto. Brzy se k tomuhle osamělému „míči“ přidalo pár dalších, a jak se mlha dál zvedala, spatřili jsme veverky, které opatrně hopsaly od jednoho trsu trávy ke druhému, kde se vždycky vzpřímeně posadily na své mohutné černobíle pruhované ocasy. Když jsme usoudili, že se veverky dostatečně vzdálily od lesního pásma, vstali jsme, rozestoupili se do řady a na můj signál jsme začali zvolna postupovat na travnatý prostor. Na naše vynoření reagovaly veverky, sedící dosud v korunách stromů za námi, poplašeným mlaskáním, ale ty, které už byly v travě, se jen zarazily a podezřívavě se na nás zahleděly. Měli jsme v plánu je pomalou chůzí zvolna nahánět dál od lesního pásma, aby se dříve či později dostaly do půlkruhu nastražených sítí, pak je prudkým výpadem poplašit a vehnat do pastí. Jenomže všechno vyšlo poněkud jinak, než jsme očekávali.

Jedna veverka - nejspíš ta nejchytřejší - si brzy uvědomila, že je ženeme stále dál a dál od lesního bezpečí, uskočila tedy vlevo, kličkou oběhla řadu honců a uháněla zpět k lesu. Ostatní jen seděly na místě, koukaly a zjevně nevěděly, mají-li následovat jejího příkladu. Ještě sice zdaleka nedošly k půlkruhu sítí, ale začínalo mi být jasné, že jestli je tam rychle nezaženeme, postupně nám uniknou stejně jako ta první. Proto jsme s ohromným křikem a prudkým máváním rukama vyrazili vpřed, snažíce se veverky co nejvíc postrašit. Ty se prudce obrátily a začaly před námi zběsile prchat.

Dvě veverky na obou krajních křídlech nám sice vyklouzly, ale tři uprostřed uháněly stále vpřed, a tak netrvalo dlouho, a už se bezmocně zmítaly v nastražené síti. Dalo nám dost práce je odtamtud

vymotat, protože vztekly vrčely, prskaly a chňapaly nám po rukou ostrými, do oranžova tónovanými zuby. Byla to půvabná zvířata s cihlově zbarveným kožíškem na hřbetě, citronově žlutými břichy a mohutnými, přes pětáctyřicet centimetrů dlouhými, černobíle pruhovanými ocasy. Protože veverky v lese už teď věděly, že se je snažíme pochyťat, nemělo smysl pokračovat v lovu. Spokojili jsme se tedy se třemi získanými kusy, které jsme v pevných plátěných pytlích odnesli do tábora a umístili do předem nachystaných prostorných klecí s dostatečnou zásobou ovoce i zeleniny. Když si veverky svá nová obydlí bezpečně prohlédly, sežraly všechno nachystané krmivo, stočily se do klubíčka a spokojeně usnuly.

Anglicky se veverky žlutobřiché jmenují „booming squirrels“, tedy něco jako „dunící veverky“. Hned příštího jitra jsem zjistil, jak vlastně k tomuto jménu přišly. Za svítání mě probudil zvláštní hluk, který se ozýval z jejich klecí. Vstal jsem z lůžka a šel se na ně podívat. Seděly hned za drátěným pletivem a vydávaly ony tajuplné zvuky. Zprvu to znělo jako jednotvárné hučení, podobné drnčení telegrafních sloupů, když se vítr opírá do vedení. To pomalu sílilo, znělo stále kovověji, až nakonec dunělo jako doznívajícím chvěním po úderu do velkého gongu. Tenhle prapodivný zvuk vydávaly veverky žlutobřiché každého jitra hned za rozbřesku, takže po celý první týden, než jsem tomu dostatečně přivykl, mě v tuhle nekřesťanskou hodinu pravidelně budily. Musel jsem připustit, že úspěšný odchyt těchto zvířat má i své poměrně stinné stránky.

KAPITOLA DRUHÁ

*V níž přicházím do styku s krokodýly pralesními,
osínákem africkým a rozličnými hady*

Čím víc zvířat se mi díky úspěšným lovům podařilo nashromáždit, tím bylo pro mne obtížnější každodenně odcházet do lesa pro další úlovky, jelikož mí zajatci vyžadovali stále náročnější péči. Nakonec mi zbylo jediné řešení: vydávat se na noční lovy. To je snad nejzajímavější a nejvíc vzrušující metoda odchytu. Vyzbrojeni jasně svítícími baterkami a obvyklou zásobou vaků, lahví, krabic a sítí vydávali jsme se s domorodými lovci krátce po setmění mezi lesní velikány a svítili si do větví nad hlavami. Pokud tam byla nějaká zvířata, zářily jim oči v listoví jako páry vzácných drahokamů. Je to vynikající způsob lovu, protože vám umožňuje setkat se s nočními živočichy, které během dne nespátříte, neboť vyspávají ve svých norách či brlozích a na lov se vydávají až po setmění. Pokud taková zvířata ve větvích nebo na zemi objevíte, čeká vás zpravidla nejtěžší úkol: polapit je.

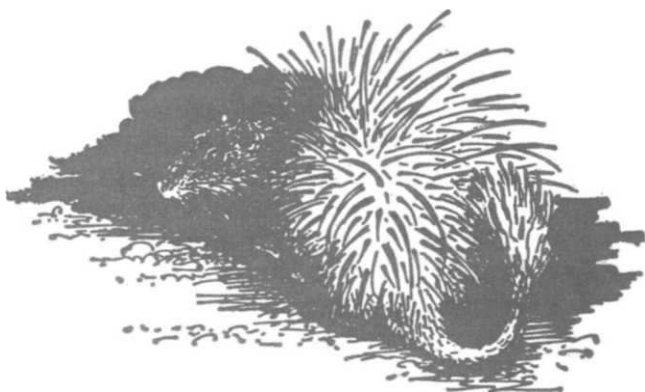
Nejsnazší kořistí bývají kupodivu krokodýli pralesní. Tito plazi žijí v mělkých říčkách a potocích, jež křížem krážem protékají deštným pralesem, a v noci polehávají na miniaturních písčných plázech, očekávající úlovky v podobě drobných živočichů, kteří tam přicházejí pít. Zpravidla jsme se brodili těmito toky - někdy až po pás ve vodě - a svítili kolem sebe baterkami. Čas od času se na písčitém břehu jako párek žhavých uhlíků zatřpytily dva jasné body. Když jsem na ně trvale svítil a přitom se k nim opatrně blížil, narazil jsem na krokodýlí mládě s podezřívavě zvednutou hlavou. Pokud jsem krokodýlkovi mířil kuželem světla rovnou do očí, zůstával oslněn a za světelným zdrojem mě vůbec nezaregistroval. V tom případě stačilo, dostal-li jsem se dostatečně blízko, abych ho mohl vidlicovitě rozdvojenou holí pevně přitisknout k zemi. Většinou měřila tahle zvířata pětáctýřicet až šedesát centimetrů, ale výjimečně se našli i přes metr dlouzí jedinci. Ti se tomu sevření tvrdě bránili, mrskali

ocasem a snažili se za každou cenu dostat do vody, vrčíce a mručíce hlubokým hlasem, jako by to byli spíš lvi než krokodýli. Chcete-li se zmocnit krokodýla, musíte si dávat pozor nejen na jeho tlamu, ale i na ocas, v němž má takovou sílu, že by vám jediným dobře mířeným úderem dokázal snadno přerazit ruku. A ještě jednoho triku používali tihle krokodýli: pokud jsem některého popadl za hřbet, zůstával zprvu naprosto nehybný, ale pak se náhle bez varování prudce stočil a vzápětí po mě zuřivě mrskl ocasem. Tenhle útok býval tak nečekaný, že jsem ho vždycky chtěl nechtěl pustil do vody. Nakonec jsme se dohodli, že nikdy nezvedneme krokodýla, pokud ho nebudeme pevně držet za hřbet i ocas současně.

Jeden z nejobtížnějších a nejnamáhavějších lovů mě čekal, když jsme se utábořili v malé vesnici, zvané Esholi. Lovili jsme tehdy téměř celou noc bez valného úspěchu, když tu jeden z domorodých lovců prohlásil, že ví o místě, kde je skála protkaná celou řadou jeskyní. V takovém prostředí by se docela dobře mohla skrývat nějaká zvířata. Abychom se tam dostali, musili jsme přebrodit poměrně širokou řeku. Brouzdali jsme se po pás studenou vodou, když tu zhruba uprostřed toku lovec, který šel za mnou, posvítíl baterkou na hladinu a všiml si, že nás obklopují celé tucty hadů, kteří nás zvědavě pozorují jiskrnýma očima, vystrkující hlavy jako periskopy ponorek. Byly to jen vodní užovky, které sice nejsou jedovaté, ale rozzlobí-li se, dokáží vás přesto ošklivě kousnout. Jenomže Afričané věří, že všichni hadi jsou tak či onak jedovatí, a proto s nimi zacházejí s nejvyšší opatrností. Sotva si tenhle lovec uvědomil, že ho uprostřed řeky obklopuje snad kompletní hadí populace celého Kamerunu, vykřikl hrůzou a pokusil se utéci zpátky na břeh. Ale protože v hluboké vodě se dost dobře utíkat nedá, ztratil rovnováhu, plácl sebou do vody a upustil přitom náklad s loveckou výbavou, který nesl na hlavě. Užovky, které tenhle rozruch vyplašil, bleskurychle zmizely pod hladinou. Sotva náš lovec s kuckáním znovu vyplaval, jeho druhové se zajímali, co ho tak polekalo. Jakmile jim odpověděl, že je řeka plná hadů, popadli baterky a svítili jimi kolem sebe, ale žádného hada na hladině nespatri. Po krátké hádce se mi je podařilo přesvědčit, aby vypnuli svítilny a zůstali zhruba půl hodiny stát bez hnutí uprostřed řeky. Když jsme pak

všichni naráz rozsvítili, znovu jsme spatřili užovky, které se hemžily všude kolem. S pomocí sítěk na motýly, připevněných na dlouhých bidlech, se nám podařilo čtyři či pět hadů ulovit a navzdory jejich zběsilému mrskání je vložit do plátěných pytlů. Teprve pak jsme pokračovali v cestě na druhý břeh.

Nakonec jsme došli ke skalám, které byly doslova prošpikované nesčetnými většími či menšími jeskyněmi, jejichž ústí se často skrývala za hustým podrostem či hromadou kamení. Celý prostor jsme si rozdělili na několik úseků, které jsme začali individuálně prozkoumávat, abychom zjistili, na jaké živočichy se tu dá narazit. Jak jsem se tak prodíral mezi skalami a svítil si baterkou do kdejaké škvíry, zahlédl jsem podivnou siluetu, jež se vynořila zpod keře a po pár cupitavých krocích zmizela v otvoru skalní stěny. Vrhhl jsem se tím směrem, přiklekl k ústí jeskyně a posvítit dovnitř, ale nic jsem tam neviděl. Chodba měla běžnou šíři dveří, vysoká však byla jen nějakých šedesát centimetrů; pokud jsem se tedy chtěl pustit za neznámým zvířetem, nezbylo mi, než si lehnout na břicho, baterku vzít do úst a plazit se vpřed. Bylo to ovšem značně nepříjemné, protože podlaha skalní chodby byla plná ostrých kamenů, takže jsem postupoval jen zvolna a s velkými obtížemi.

Brzy jsem zjistil, že tunel končí v malé kulaté jeskyňce, z níž další chodba míří dál do nitra skály. Protáhl jsem se tedy i druhou chodbou, a ta mě přivedla do dalšího, ještě menšího jeskynního prostoru. Když jsem si ho ve světle baterky prohlížel, zaslechl jsem náhle dvojí zadupání, po němž následovalo podivné zachrastění, připomínající zvuk, jaký vydávají chřestýši. Ale dřív, než jsem vůbec mohl zjistit zdroj tohoto podivného zvuku, ozvalo se nové zachrastění a z šera jeskyně proti mě cosi vyběhlo a vyrazilo mi baterku. Vzápětí jsem ucítil takovou bolest, jako by mi někdo do zápěstí vrazil nejmíň padesát ostrých jehel. Rychle jsem se znovu zmocnil baterky a posvítil si na ruku. Vypadala, jako bych se prodíral ostružinovým keřem.

Plazil jsem se zpět a svítil do všech koutů, až světelný kužel konečně zachytil postavu zvířete, které mě napadlo. Byl to plně vzrostlý osinák africký. Tahle podivná zvířata, jejichž zadky kryjí dlouhé ostré bodliny, mají holé ocasy zakončené štětičkou ostnů, takže připomínají pšeničný klas. Právě potřásáním touhle štětičkou vydávají zvláštní chřestivý zvuk, který jsem prve uslyšel. Osinák se ke mě otočil zády, naježil všechny ostny, zlobně na mne hleděl přes rameno a varovně zadupal. Pochopil jsem, že jedinou částí jeho těla, za niž by se dal chytit bez velkého rizika popíchání, je jenom jeho holý ocas. Obalil jsem si tedy ruku kusem silné pytloviny a popadl ho těsně pod bodlinovou štětičkou. Reagoval tím, že prudce zacouval a přirazil mi paži ke skále. Bodliny projely pytlou jako nůž máslem. Přesto jsem se pokusil ho vytáhnout a nacpat do pytle, který jsem měl ve druhé ruce. Ale prostor, v němž jsem se pohyboval, byl tak stísněný, že se mi nedařilo přetáhnout pytel přes hlavu zvířeti, jež mi každým pohybem hrozilo dalším pobodáním. Nakonec mi osinák zacouval přímo na hrudník, a protože jsem měl na sobě jen košili, byl to - mírně řečeno - velice bolestivý zážitek.

Posléze jsem usoudil, že musím zvíře vytáhnout z jeskyně a teprve venku je nacpat do pytle. Sevřel jsem mu tedy co nejpevněji ocas, plazil se zpět a vzpírajícího osináka jsem táhl za sebou. Měl jsem dojem, že uběhla celá věčnost, než se mi konečně podařilo vycouvat ze stísněného prostoru jeskyňky. Teprve venku se osinák vzdal všeho odporu a bezmocně se mi klátil v ruce. Zavolal jsem na své

domorodé pomocníky, kteří mi ho pomohli nacpat do pytle. Byl jsem podrápaný a pobodaný od hlavy až k patě a připouštím, že za tenhle úlovek jsem opravdu draze zaplatil.

Existuje, pochopitelně, ještě celá řada dalších metod odchytu. Tak jsme třeba používali nejrozdílnějších pastí, jež jsme rozmísťovali po lese, ale tahle činnost se musí provádět velice rozmyslně, protože většina lesních zvířat obývá jen určitou přesně vymezenou oblast, kterou jen zřídka opouští. Jak ve větvích, tak i na zemi se zvířata pohybují po stálých cestách, a pokud past nenalíčíte na správné místo, vaše kořist se k ní jaktěživa ani nepřiblíží. Většina lidí si představuje, že zvířata se v rozlehlém pralese potulují všemi směry, ale tak tomu rozhodně není. Každé si vybere teritorium, které pokládá za nejvýhodnější, a toho se drží; někdy jde o poměrně rozlehlé oblasti, ale jindy jsou tato teritoria překvapivě malá a často svými rozměry jen o málo přesahují velikost běžné klece v zoologické zahradě. Za předpokladu, že zvíře v určité vymezené oblasti nalezne dostatek potravy, pití i bezpečný úkryt ke spánku, nikdy ji neopouští.

Spousta lidí si také myslí, že odchyt zvířat je krajně nebezpečná činnost a že vydat se v noci do pralesa hraničí s naprostým šílenstvím. Ve skutečnosti nejsou lesní hlubiny ve dne ani v noci nijak nebezpečné. Brzy zjistíte, že divoká zvířata vám uhýbají z cesty, jakmile zaslechnou vaše kroky. Zaútočí na vás jen tehdy, zaženete-li je tak říkajíc do kouta, ale to jim koneckonců nelze zazlívát. V pralese brzy zjistíte, že všechna zvířata, která tam žijí (a to se týká i hadů), jsou velice mírná a touží jen po tom, abyste je nechali na pokoji. Pokud jim neublížíte, docela určitě se vám vyhnou a ani se nepokusí vás napadnout. Sběr zvířat není tedy zdaleka tak nebezpečný, jak si to mnozí představují. Obecně se dá říci, že nebezpečí roste pouze v důsledku lovcovy pitomosti. Jinými slovy: kdo hloupě riskuje, musí počítat s nemilými důsledky. Někdy se ovšem stane, že si člověk v prvním okamžiku míru nebezpečí vůbec neuvědomí a teprve dodatečně mu dojde, jak stupidně si počínal.

Za své druhé cesty do západní Afriky jsem se na lodi seznámil s mladíkem, který tam cestoval, neboť přijal místo na banánové

plantáži. Přiznal se mi, že jediné, čeho se doopravdy bojí, jsou hadi. Ujistil jsem ho, že hadi se mu většinou opatrně sami vyhnou, a navíc je jich poměrně málo, proto je nejspíš mnohokrát nespátří. Myslím, že ho moje informace dost povzbudila, protože mi nakonec slíbil, že bude-li to možné, pokusí se mi pár hadích exemplářů obstarat. Poděkoval jsem mu a na celou záležitost brzy svatosvatě zapomněl.

Když jsem ukončil plánovaný odchyt, naložil jsem ulovená zvířata a dopravil je na pobřeží, abych je mohl umístit na lodi. Večer před odplutím se můj mladý přítel objevil v přístavu a vzrušeně mi sděloval, že má pro mne slíbené hady. Řekl mi, že na plantáži, kde pracuje, objevil jámu plnou hadů, které - za předpokladu že je odtud vylovím - si všechny mohu odvézt. Vůbec jsem se neobtěžoval přesnějšími dotazy na podobu té jámy, nasedl jsem do přítelova vozu a dal se odvézt na plantáž. Když jsme přijeli k jeho domu, zjistil jsem ke svému úžasu, že můj dobrodinec sezval několik svých známých, aby jim umožnil obdivovat se mému loveckému umění. Během pití drinku jsem si všiml, že přítel v jednom kuse cosi hledá. Když jsem se ho zeptal co, odpověděl, že lano. Zprvu jsem nechápal, na co potřebuje lano, ale brzy mi vysvětlil, že mě na něm hodlá do té jámy spustit. Teprve tehdy mě napadlo se zeptat, jak je ta díra vlastně velká, protože jsem si, bůhsud' proč, představoval jámu nějakých dva a půl čtverečního metru velkou a necelý metr hlubokou.

Ke své nelibosti jsem však brzy zjistil, že jáma se spíš podobá velkému hrobu: na délku měřila přes tři a půl metru, na šířku necelý metr a hluboká byla nejmíň tři metry. Proto můj mladý přítel usoudil, že nejlépe udělají, spustí-li mě tam na laně jako pimprle na špagátku! Rychle jsem mu vysvětlil, že na chytání hadů bych za těchto okolností potřeboval baterku, kterou jsem si bohužel nepřinesl. Nikdo z účastníků chystané show ji taky neměl, ale mladý nadšenec nakonec i tenhle problém vyřešil. Na dlouhý motouz uvázal tlakovou petrolejku, kterou hodlal společně se mnou spustit do jámy. Nemohl jsem protestovat, neboť, jak můj přítel správně podotkl, takováhle lampa skýtá daleko víc světla než jakákoli baterka. Poté jsme se všichni vypravili na banánovou plantáž, ozářenou měsíčním světlem. Vzpomínám si, že jsem ještě cestou stále doufal, že se z hadů nakonec vyklube nějaký neškodný druh. Ale když jsme konečně

došli k okraji jámy a já jsem si do ní posvítíl petrolejkou na provaze, zjistil jsem, že je plná mladých zmijí gabonských, které patří k nejjedovatějším západoafrickým plazům. Velice je rozhořčilo, že jsme si troufli je obtěžovat, a tak zvedaly hlavy a rozzlobeně na nás syčely.

Jelikož jsem nepředpokládal, že budu muset sestoupit na dno nějaké jámy, byl jsem oblečen velmi nevhodně. Tenké letní kalhoty a tenisky rozhodně nejsou dostatečnou ochranou proti dva a půl centimetru dlouhým jedovým zubům zmije gabonské. Vysvětlil jsem to svému hostiteli, ten mi však ochotně nabídl, že mi půjčí své silné kalhoty i boty. Protože mě už žádná další výmluva nenapadla, nezbylo mi, než si dát přehodit smyčku přes prsa a spustit se do hadí jámy.

Bohužel jsem brzy přišel na to, že vězím v kluzné smyčce, která se začala tak stahovat, že jsem pod jejím tlakem ztrácel dech. Ještě než jsem dopadl na zem, požádal jsem své druhy, aby na chvíli přestali se spouštěním, abych se mohl přesvědčit, zda v místě, kam došlápnu, není zrovna některý had. Zdálo se, že terén je bezpečný, a tak jsem houkl na přátele, aby ve spouštění pokračovali. Jenomže přesně v tom okamžiku se přihodily hned dvě věci současně. Zprvu zhasla petrolejka, protože nikoho nenapadlo ji včas připumpovat, a

zadruhé se mi sesmekla z nohy jedna z vypůjčených bot, které mi byly o pár čísel větší. A tak jsem po tmě a s jednou bosou nohou stál na dně přes tři metry hluboké jámy plné smrtelně jedovatých a značně rozzlobených zmijí gabonských. Snad nikdy v životě jsem se tolik nebál jako tehdy. Musel jsem pokud možno bez hnutí čekat v naprosté tmě, až mí pomocníci vytáhnou lampu, napumpují ji, zapálí a znovu spustí do jámy. Teprve pak jsem se mohl poohlédnout po své botě.

S dostatkem světla a v obou botách jsem znovu nabyl odvahy a pustil se do chytání zmijí. To je samo o sobě celkem snadné. Měl jsem s sebou hůl s vidlicí na konci, kterou bylo třeba hada „přišpendlit“ k zemi a druhou rukou ho pak uchopit zezadu za krk a umístit do pytle. Musel jsem si ovšem dávat pozor, aby se mi v době, kdy se zabývám jedním hadem, nějaký jiný nedostal za záda, protože při troše neopatrnosti bych na něj mohl šlápnout a vyprovokovat ho k útoku. Ale všechno proběhlo kupodivu bez maléru, takže nakonec jsem pochytil celkem osm mladých zmijí gabonských. Řekl jsem si, že to by mi opravdu mělo stačit a zavolal jsem na přátele, aby mě vytáhli. Toho večera jsem došel k nezvratnému závěru, že míra nebezpečí, spojeného s odchytém zvířat, je úměrná slabomyslnosti lovce. Není větší, ale také ani o fous menší.

KAPITOLA TŘETÍ

V níž se ujímají vlády Pufík a Pumelice

Když skončily práce na výstavbě táborové základny, vypadalo to, jako by do pralesa přijel cirkus, a jak se klece se zvířaty začaly postupně naplňovat, byl tenhle dojem stále silnější. Podél jedné strany stanu s odklopným přístřeškem stála řada klecí, v nichž jsem choval menší zvířata. Sem patřila nejrozličnější fauna od myši až po promyky.

Prvá klec náležela páru šetkounů afrických, pralesních prasátek, jimž jsem dal jména Pufík a Pumelice, která patřila k nejroztomilejším zvířátkům, jaká si jen lze představit. Dospělý šetkoun africký je snad nejbarevnějším a nejhezčím představitelem prasečí říše. Má oranžově červenou srst a po šíji i hřbetě se mu táhne bělostná hříva; na koncích dlouhých zašpičatělých uší má střapečky bílých chlupů. Pufík a Pumelice byli ovšem pruhovaní jako všechna selata: celí temně čokoládoví a pruhy, které se jim táhly od rypáčků až po ocásky, měli pryskyřníkově žluté. Když se proháněli ve svém kotci, připomínali dvě tlustoučké vosy.

Pufík přišel do tábora první. Dorazil jednoho rána v orvaném koši na hlavě domorodého lovce a tvářil se dost posmutněle. Chytili ho v lese, a jak jsem brzy zjistil, celé dva dny nic nejedl, což je pro každého čuníka, co na sebe aspoň trochu drží, dost hanebná situace. Lovec, který ho polapil, se ho pokoušel krmit banány, ale Pufík byl na pevnou stravu ještě příliš maličký. Potřeboval mléko, a to spoustu mléka. Jakmile jsem za něj zaplatil, naplnil jsem kojeneckou láhev teplým slazeným mlékem, vzal jsem si Pufíka na klín a pokusil se ho nakrmit. Byl tehdy velký asi jako pekingský palácový psík, měl úplně maličká kopýtká a pár malých, ale velice ostrých tesáků, jak jsem se brzy na svůj účet poučil.

Samosebou, že se do této chvíle s kojeneckou lahví nesetkal, a proto na ni hleděl s krajním podezřením. Když jsem si ho podržel na klíně a pokusil se mu vrazit do tlamičky dudlík, usoudil, že to je

jakýsi zvlášť rafinovaný mučicí nástroj, který na něm hodlám vyzkoušet. Pištěl a naříkal, bušil do mne kopýtky a snažil se bodnout mě tesáky. Po asi pětiminutovém vyčerpávajícím zápase jsme oba - Pufík i já - vypadali, jako bychom se koupali v mléce, ale hrdlem ho seleti neprotekla ani kapka.

Naplnil jsem tedy další láhev, stiskl Pufíka mezi kolena, jednou rukou jsem mu otevřel tlamičku a druhou mu do ní nastříkal trochu mléka. Jenomže čuník ječel tak zběsile, že všechno mléko okamžitě vyprskalo a s příští dávkou to dopadlo právě tak. Nakonec se mi po řadě pokusů přece jen podařilo vpravit mu pár kapek do krku a s napětím jsem čekal, co to s ním udělá. Sotva je proti své vůli spolkl, okamžitě přestal vrískat a zápolit, olízl se a spokojeně zachrochtal. Znovu jsem mu do tlamičky nastříkal trochu mléka, on je chtivě polkl, a pak už se sám vrhl na dudlík a začal sát, jako by nikdy nechtěl přestat. Jak se láhev vyprazdňovala, břicho se mu nadouvalo teplým mlékem. Když byla láhev úplně prázdná, spokojeně si oddechl, zavrtal se mi do klína a vzápětí už chrápal jako starý dřevorubec.

Od té doby s ním nebyly nejmenší potíže. Po několika dnech se přestal bát lidí a kdykoli mě viděl přicházet, přibíhal s nadšeným chrochtáním a kníkáním k mřížím kotce a vzápětí si už lehal na záda, abych ho mohl podrbat na bříšku. Jakmile v době krmení spatřil láhev s dudlíkem, prostrkával rypáček mřížemi a tak pronikavě pištěl, že by nezasvěcený pozorovatel musel usoudit, že se to ubohé zvíře snad nikdy v životě kloudně nenajedlo.

Pufík byl u mne asi dva týdny, když se na scéně objevila Pumelice. I ji chytil v lese domorodý lovec a také ona proti svému zajetí zprvu vášnivě protestovala. Dávno předtím, než se lovec objevil, jsem ji už slyšel vřeštět na celé kolo a i po celou dobu, než jsem za ni zaplatil, nepřestávala srdceryvně vrískat.

Zmlkla teprve ve chvíli, kdy jsem ji umístil do sousedního kotce vedle Pufíka. Nechtěl jsem je dát rovnou dohromady, protože Pumelice byla o něco větší a obával jsem se, aby mu neublížila. Jakmile Pufík uviděl v sousedním kotci stejné prasátko, jako byl on sám, se šťastným chrochtáním se rozběhl k mřížím, které oba kotce oddělovaly. Sotva ho Pumelice spatřila, přestala ječet a se zájmem

začala prozkoumávat své nové prostředí. Obě prasátka vzájemné setkání tak rozradostnilo, jako by byla skutečnými sourozenci. Skrze mříže si vzájemně otírala rypáčky a tvářila se tak přátelsky, že jsem se rozhodl dát je rovnou dohromady. Zdálo se, že jsem udělal dobře, protože obě selata si vyběhla nadšeně v ústřety; Pufík radostně zachrochtal a drcnul rypáčkem Pumelici do žeber, ta mu odpověděla veselým chrochtáním a párkrát se proskočila společnou klecí. A pak nastala ta pravá bžunda: Pufík pronásledoval Pumelici kolem dokola, oba trojčili, uskakovali, kličkovali a hopsali s takovým nadšením, že nakonec vyčerpaně usnuli na lůžku z banánovníkových listů a chrápali, až celá klec hlasitě vibrovala.

Pumelice se podobně jako Pufík brzy naučila pít z lahve, ale protože byla o pár týdnů starší, dostávala už také trochu pevné stravy. Každý den poté, co oba vypili svou láhev mléka, šoupnul jsem jim do kotce misku plnou měkkého ovoce a zeleniny. Pumelice do ní strčila rypáček a celé dopoledne si v ní typicky prasečím způsobem zasněně rochněla. Ne tak Pufík. Na pevnou stravu byl ještě příliš mladý a nechápal, proč by Pumelice měla mít něco, co se ho netýká. Cítil, že se tu děje cosi, z čeho je vyřazen, a tak zatímco Pumelice zasněně žvýkala kousky ovoce, Pufík ji pozoroval s hněvivým výrazem a našťavaně pochrochtával. Občas se dokonce pokusil ji od jídla odehnat štulci, ale na to se zpravidla Pumelice náraz probrala ze svého žrádelního snění a za vzteklého kničení ho prohnala po kleci. Čím déle se však Pumelice zasněně nimrala v ovoci, tím byl Pufík sklíčenější.

Jednoho krásného dne dostal geniální nápad, že by se i on mohl podílet na pro něj dosud nedostupném přídelu tím, že bude žužlat Pumeličin ocásek. Myslím, že mu nějak připomínal dudlík, ze kterého byl zvyklý sát mléko; tak či onak byl nejspíš přesvědčen, že bude-li ho cumlat dost dlouho a intenzivně, dříve či později z něj vyždíme zvláštní nášup vynikajícího mlíčka. A tak zatímco pochrochtávající Pumelice stála s rypáčkem zabořeným do ovocné dřeně, Pufík stál za ní a zasněně jí dumlal ocásek. Dokud jen cucal, Pumelici to nevadilo. Když však z ocásku pořád nic neteklo, začal být Pufík netrpělivý a jal se ocásek hryzat špičatými mléčnými zoubky. Na to Pumelice zpravidla reagovala tím, že ho notným

šťulcem zahlnala do rohu kotce a pak se našťvaně vrátila ke své misce s ovocem. Nakonec jsem je musel zase rozdělit a dohromady pouštět jen jednou denně, aby si pohráli, protože Pufík si navykl tak náruživě žužlat Pumeličin ocásek, že jí úplně olysal. Proto musela obě prasátka žít odděleně do doby, kdy Pumelici narostla nová srst na ocásku a Pufík se naučil konzumovat pevnou stravu.

Nevím proč, ale Pumelice byla daleko lekavější než Pufík, který se často bavil tím, že na ni znenadání odkudsi vybafnul. Tak se třeba schoval za plotem a prudce vyskočil, když ho mýjela, nebo předstíral, že tvrdě spí, a sotva se u něj Pumelice zastavila, znenadání se vymrštil a s divokým chrochtáním na ni zaútočil. Jednou ji dokonce tak vyděsil, že chudák holka spadla do misky se žrádlem a nějaký čas pak chodila oblemtaná kousičky banánů a manga.

Pufík časem objevil báječný trik, jímž se bavil skoro každé ráno po čištění klecí. Nechával jsem jim vždycky někde v rohu hromadu křehkých uschlých banánovníkových listů, které selátkům sloužily za lůžko; ale jen jsem tuhle práci dokončil, už si to přihasil Pufík a zavrtal se pod listy tak, že v nich načisto zmizel. Ve skrýši dokázal trpělivě čekat třeba půl hodiny, až si Pumelice všimla jeho nepřítomnosti a začala ho hledat. Pak se z ničeho nic s hrozivým ječením náhle vyřítil z úkrytu a jal se svou družku prohánět kolem klece. Někdy tenhle fígl zopakoval i třikrát za sebou, ale Pumelice se z toho jaktěživa nedokázala poučit. Jakmile se Pufík vyhrnul z úkrytu v palmovém listí, vzala nohy na ramena a utíkala, jak nejrychleji to při své baculaté postavičce svedla, zřejmě v domnění, že se na ni řítí přinejmenším leopard či něco podobného. Jelikož se prasátka dokázala vzájemně honit a škádlit prakticky nepřetržitě, bývala k večeru tak utahaná, že měla sotva dost sil sníst večeři. Někdy usínala s dudlíkem kojenecké lahve v tlamičce, takže jsem je musel budit, aby vůbec mohla dopít svůj pravidelný příděl mléka. Pak se s ospalým pochrochtáváním svalila na lůžko z banánovníkového listí a hlasitě chrápající spala bok po boku až do rána.

Přibližně tou dobou, kdy se selátka ukládala ke spánku, zvířata v sousední kleci se probouzela a začínala se živě zajímat o svět kolem sebe. Byli to komby ušaté; drobní tvorové velikosti novorozeného kotěte, kteří vypadají tak trochu jako kříženci mezi sovou a

veverkou, s nepatrnou příměsí opičí krve. Mají hustou, měkkou šedivou srst a dlouhé chlupaté ocásky. Tvarem rukou i nohou připomínají opice, zatímco velkýma zlatýma očima sovu. Celý den komby ušaté prospaly v budce, kde měly svůj pelíšek, ale při západu slunce se probouzely a vykukovaly ze dveřního otvoru, ospale se protahovaly a mrkaly velikýma, jakoby věčně udivenýma očima. Za neustálého zívání a protahování velmi zvolna vylezly do obytného prostoru klece, všechny tři si sedly proti sobě a pustily se do očištné toalety.

To byla neobyčejně složitá a zdlouhavá procedura. Komby začínaly vždy na samém konci ocásků a systematicky postupovaly vzhůru, pročesávající a kartáčující dlouhými kostnatými prsty každý jednotlivý chuchvaleček srsti; poté si navzájem vyměnily spokojené pohledy, jimiž se vyzvaly k další etapě pravidelné večerní činnosti. Tou byl tělocvik. Ze sedu na zadních se nejprve natáhly, jak nejvýše to šlo, pak náhle vyskočily, ve vzduchu se protočily o sto osmdesát stupňů, aby vzápětí dosedly v opačném směru. Po téhle rozcvičce začínala hra, spočívající v náruživých skocích po kleci mezi větvemi, a po nich přišla na řadu honička, při níž se každá pokoušela chytit svou družku za ocásek. Nakonec je vždycky hra unavila a komby ušaté dostaly hlad. Sesedly se tedy ke dvířkům klece a vyhlížely, kdy už jim konečně přinesu večeři.

Jejich hlavní chod sestával z jemně nakrájeného ovoce s miskou slazeného mléka. Jako zákusek jsem jim nosil velkou plechovku s jejich nejoblíbenější pochoutkou - sarančaty. To se komby vždycky shromáždily u dvířek, pištěly rozkoší a dlouhé prsty se jim už předem třásly nedočkavostí, když mě viděly, jak nabírám plnou hrst škubajících se sarančat. Otevřít dvířka, hodit dovnitř hmyz a rychle zase zabouchnout, to vše muselo být dílem několika vteřin. Vzápětí vypukla v kleci děsivá vřava: sarančata poskakovala všemi směry a komby, kterým vzrušením div nevypadla velikánská kukadla, je pronásledovaly obrovskými skoky z místa na místo, lapaly je a cpaly si je do papul. Pokud se jim tam už žádná další nevešla, držely jich v hrstích tolik, kolik jen šlo a pak je se spokojeným pobrukováním nenasytně hltaly.

Vypoulenýma očima sledovala každá komba pohyb sarančat po kleci a zároveň hlídala, nemá-li některá její družka víc, než kolik jí náleží. Když snědly všechno, co si nahamonily, vydaly se na

průzkum klece, aby pochyťaly zbývající hmyz. Za krátký čas nezbylo jediné saranče a jen tu a tam se po kleci válely nožky či ulámaná křídélka. Komby ale nikdy neuvěřily, že hostina skončila, a tak vždycky ještě nejmíň hodinu strávily prohledáváním kdejaké škvíry a skuliny, aby se ujistily, že žádné saranče nepřehlédly.

Každý večer jsem jim po západu slunce čistil klec a mokré listí jsem nahradil hrstí suchého. Komby byly nadšené, když našly v kleci velkou hromadu, v níž se mohly do sytosti přehrabovat a hledat broučky, o nichž předpokládaly, že se tam skrývají.

Jednou večer se mi do obvyklé dávky sena nějak připletl dlouhý stonek, na jehož konci se skvěl zlatý květ připomínající měsíček. O něco později jsem procházel kolem jejich klece a ke svému úžasu jsem spatřil, jak jedna komba sedí na zadních, drží květinu za stonek a systematicky okusuje jednotlivé okvětní lístky. Střed květu s pylem odhodila, ale její družka se ho okamžitě zmocnila a začala si s ním hrát. Nejdřív ho vyhodila do vzduchu, pak se za ním vrhla a posléze ho „ulovila“ v rohu klece, jako kdyby to bylo saranče. Počínala si přitom tak realisticky, že jiná komba skutečně uvěřila, že jde o hmyz, a rozhodla se získat tuto pochoutku pro sebe. Vzápětí už první komba uháněla se zbytkem květu po kleci, zatímco druhé dvě ji pronásledovaly. Nakonec všechny tři skončily na jedné hromadě a zbytek květiny v divokém zápase roztrhaly na tisíc kousků. Hra s květinou se jim tak zalíbila, že jsem jim od té doby dával každý večer do klece dva nebo tři tyhle „měsíčky“, o něž pak sváděly divoký zápas ve volném stylu.

Ačkoli jsem komby ušaté pozoroval při jejich hrách večer co večer, jejich závratnou rychlost jsem si plně uvědomil teprve při útěku jedné z nich.

Právě dojedly a já jsem z jejich klece odstraňoval prázdné misky, když tu jedno z maličkých zvířátek proběhlo otevřenými dvířky, vyběhlo mi po paži a z ramene přeskočilo na střechu klece. Hmátl jsem mu po ocásku, ale komba uskočila jako tenisák a usadila se na samém okraji klece, odkud mě pozorně sledovala. Zvolna a opatrně jsem klec obešel a pak jsem po uprchlici bleskurychle hrábl. Než se k ní však moje ruka přiblížila, komba se znovu vymrštila a dva a půl metru dlouhým skokem se lehounce jako peříčko přenesla na jednu

ze středových podpěrných tyčí stanu, již se držela jako klíště. Vrhla jsem se po ní. Tentokrát mě nechala doběhnout až k sobě, ale pak bez varování odskočila, přistála mi na rameni, hned se zase odrazila a vzápětí skončila na vršku jiné klece. Pronásledoval jsem ji v rozlehlém stanu snad půl hodiny a zdálo se mi, že čím jsem našťavanější, tím líp se nezbedná komba touhle honičkou baví. Nakonec jsem ji polapil jen díky náhodě. Z hromady starých krabic totiž přeskočila na moskytiéru nad mým polním lůžkem, protože ji nejspíš pokládala za pevnou přistávací plochu. Jenže síť se pod její vahou prohnula a komba se do ní jaksepatří zašmodrchala. Než se dokázala vymotat, byl jsem u ní a pevně ji držel. Od té doby jsem však už byl při každé manipulaci s dvířky klece komb ušatých daleko opatrnější.

KAPITOLA ČTVRTÁ

V níž jsem pokousán loupežníky

Kdyby kdokoli nezasvěcený přecházel kolem klece, která sousedila s kombami, a uslyšel hrůzné zvuky, jež se z ní linuly, mohl by snadno propadnout omylu, že v ní sídlí párek tygrů nebo nějaká jiná, stejně dravá bestie. Vrčení, chrčení a hrozivé skřeky se prolínaly s nepřetržitým frkáním a ňafáním. Všechen tenhle randál působila zvířata menší než průměrné morče, kterým jsem říkal loupežníci. Ve skutečnosti šlo o mláďata promyky kusimanse, zvířete, jež vám na svou velikost dokáže způsobit víc trablů než všechna ostatní zvířata dohromady.

Ve chvíli, kdy se tahle mimina v táboře objevila, nebyla větší než malé krysy a byla tak mladá, že se jim teprve před nedávnem otevřely oči. Jejich srst měla skořicovou barvu a trčela jim po těle v rozježených chomáčcích. Svými dlouhými, gumově růžovými čumáčky zvědavě čenichala na všechny strany. Krmit je mlékem nebylo zprvu snadné, protože malé promyky kusimanse ho dokázaly vypít daleko víc, než jiná mláďata, ale celá záležitost byla o to obtížnější, že byly příliš malé na to, aby dokázaly pít z kojenecké lahve, kterou jsem užíval ke krmení ostatních zvířecích miminek. Musel jsem proto dřevěné třísky omotat chuchvalcem vaty, namočit ho do mléka a dát jim ho vycumlat.

Takhle to fungovalo docela dobře, dokud mláďata ještě neměla zuby, ale jen co se jim začaly prořezávat, nastalo strašlivé trápení. Sotva se hltavá mláďata zmocnila vaty, držela se jí jako zahryznutý buldok a odmítala ji pustit, abych ji mohl znovu smočit v mléce. Často se zakousla tak silně, že stáhla vatu z dříví a okamžitě se jí pokusila spolknout. To jsem jim pak musel prstem sáhnout do krku a chuchvalec vaty vytáhnout dřív, než se jí ztřeštěné mládě zadávilo. Prst v krku mrňata nesnášela, takže všechno vypité mléko hned zase vyhodila. Nato dostala samosebou hlad a celé martyrium se mohlo opakovat od začátku.

Jakmile se mlád'atům prořezaly ostré malé zoubky, okamžitě se stala odváznější a v jednom kuse strkala své dlouhé čumáčky do věcí, po nichž jim nic nebylo. Nejdřív jsem je měl v košíku vedle postele, abych je mohl v průběhu noci snáz krmit. Jenomže „loupežníci“ brzy snadno přelezli okraj koše a vydávali se na inspekční cesty po táboře. To mi dělalo starosti, protože jsme tou dobou už měli poměrně dost nebezpečných zvířat a loupežníci byli schopni bez obav strčit nos jak do opičí klece, tak třeba mezi hady. Život trávili neustálou sháňkou po jídle a ať narazili na cokoli, vždycky si do toho kousli v naději, že objeví nějakou dosud neznámou lahůdku.

Jednou mi loupežníci z koše utekli, aniž jsem si toho včas všiml, a začali se toulat podél řady opičích klecí, aby zjistili, jestli se tam nenajde něco na zub. Tehdy jsem měl i jednu guerézu, opici s dlouhým hedvábným ocasem, na který byla náležitě pyšná. Dokázala trávit dlouhé hodiny tím, že si ho pročesávala a hladila, aby se stále leskl čistotou. Jako z udělání seděla na podlaze své klece, slunila se a ocas jí půvabně visel mezi mřížemi až na zem. A právě v tu chvíli se na scéně objevili loupežníci...

Jeden z nich si všiml dlouhého hebkého ocasu na podlaze, a protože si neuvědomil, že tahle věc k někomu patří, napadlo ho, že by mohlo jít o nějakou dosud neznámou potravinu. Rozběhl se tedy a tvrdě se do ocasu zakousl. Jeho dva sourozenci se k němu bez váhání připojili a zahryzli se stejně náruživě. Chudák opice se strašlivě vyděsila a za hlasitého křiku vyšplhala až ke stropu klece, ale

loupežníků se tím nez bavila. Ti se jí drželi jako trojice klíšťat a čím výš opice lezla, tím výš je zvedala. Když jsem se tam konečně objevil, byli už loupežníci nějakých třicet centimetrů nad zemí, zvolna se protáčeli na konci opičího ocasu, ale aby se pustili, to je ani ve snu nenapadlo. Trvalo mi pět minut, než jsem je k tomu přinutil tím, že jsem na ně tak dlouho foukal cigaretový kouř, až se z toho rozkuckali.

Krátce nato provedli loupežníci něco podobného i mně. Vždycky ráno, jakmile jsem jim dal snídani, zůstával jsem ještě ležet v posteli do doby, než mi domorodý sluha přinesl čaj, a loupežníkům jsem dovoloval šmejdít po dece. Nadšeně prozkoumávali mé lůžko, vrněli, kníkali a strkali dlouhé čumáčky do kdejakého záhybu, aby se přesvědčili, neskrývám-li tam něco k snědku.

Onoho jitra jsem si jako obvykle hověl v posteli a v polospánku sledoval loupežníky, jak na mé přikrývce provozují horolezecké kousky, když tu jsem náhle pocítil ostrou bolest. Střelhibitě jsem se vymrštil a zjistil, že jeden všetečný loupežník tak dlouho slídl pod dekou, až objevil můj palec. Usoudil, že tuto vybranou lahůdku jsem tam uschoval výhradně pro něho a s obvyklou hltavostí se chtivě zahryzl. S nadšeným vrněním mi žvýkal ostrými zoubky palec tak dlouho, dokud se mi nepodařilo ho chytit za ocas a odtrhnout. Ale pouštěl se nerad a dával mi najevo krajní rozhořčení nad tím, že si dovoluji ho vyrušit uprostřed tak vynikající hostiny.

Nakonec loupežníci natolik povyrostiti, že jsem je musel přemístit z koše do klece. Příčinou však byla skutečnost, že v proutěném koši vyhlodali tolik děr, že ho prakticky zlikvidovali. Tou dobou si už zvykali na pevnou stravu, která se skládala ze syrových vajíček a mletého masa s mlékem. Postavil jsem jim velice pěknou klec, v níž se dobře cítili. V jednom rohu měli oddělenou ložnici, zatímco zbytek prostoru jim sloužil jako hřiště i jídelna. Klec měla dvoje dvířka: z jedné strany do ložnice a z druhé do obývacího prostoru. Domníval jsem se, že jakmile je přestěhuji do nového domova, všechny dosavadní trable rázem pominou, ale v tom jsem se krutě mýlil. Nastaly problémy s krmením.

Obydlí loupežníků bylo v horní řadě klecí, tedy dost vysoko nad zemí. Jakmile viděli, že se blíží s miskou, nahnuli se ke dvířkům, prostrkovali úzké čumáčky mřížemi a ječeli jako na lesy. Myšlenka na jídlo je tak vzrušila, že každý chtěl být u misky první, takže jakmile jsem otevřel dvířka, s vískotem se vyhrnuli, vyrazili mi misku z ruky a vzápětí sami spadli na zem. Dvakrát jsem je nechal, aby si natloukli, protože jsem doufal, že se z té trpké zkušenosti poučí, ale bylo to úplně marné. Vždycky se znovu a znovu vyřítili jako namydlený blesk, srazili misku a s našťvaným ňafáním a chňapáním se sesypali na podlahu. Nezbylo než je posbírat, vrátit zpátky do klece a jít nachystat novou porci krmení. Pokud se loupežníci takhle rozparádili, musel si člověk při jejich chytání dát jaksepatří pozor, protože zuřivě kousali do všeho, co jim přišlo do rány.

Nakonec už mě přestalo bavit sbírat je při každém krmení z podlahy, a tak jsem si na ně vymyslel mazanou lest. Jako obvykle jsem přistoupil s miskou ke kleci, loupežníci se ihned sesypali ke dvířkům a čekali na příležitost, aby užuž vyrazili do útoku. Jenomže já jsem se domluvil s některým pomocníkem, který na druhé straně klece znenadání zarachtal dvířky do ložnice. Jakmile to loupežníci zaslechli, domnívali se, že žrádlo se bude podávat tamtudy, a s vášnivým rykem se vrhli do ložnice. Jen co byli z dohledu, mohl jsem otevřít dvířka na své straně; to si už loupežníci uvědomili, že jsem je doběhl, a horempádem se hrnuli zpět do obývacího prostoru.

Kdybych v tu chvíli dostatečně rychle nevytáhl ruku z klece, nejspíš by se mi zahryzli do prstů a škaredě mě pokousali.

Tahle drobná zvířata mi způsobila víc potíží i zranění, než jakýkoli jiný živočich, kterého jsem kdy ulovil. Ale navzdory tomu mi loupežníci nepřestali imponovat. Dobře jsem věděl, že mě nepokousali ze zlé vůle, ale jednoduše proto, že mě ve svém rozrušení pokládali za cosi jedlého. Někdy jsem na ně mívával opravdu dopal a nemohl jsem se dočkat, až je prodám do zoologické zahrady, aby se s nimi trápil zase někdo jiný, koho taky docela určité pokoušou. Ale když konečně tato chvíle nadešla a já je předal do zoo, kde měli nadále žít, bylo mi najednou líto, že se s nimi musím rozloučit. Ještě jednou jsem se na ně šel podívat do jejich nové prostorné klece, kde vypadali tak nevinně a roztomile, jak ťapkali v pilinách a čmuchali směšně blboučkými čumáčky, že mě najednou napadlo, jestli jsem jim vlastně celou dobu tak trochu nekřivdil. Bylo mi smutno a už předem se mi po nich stýskalo. Když jsem je přivolal k mřížím, abych se s nimi rozloučil, působili tak mírně a krotce, že jsem neodolal a prostrčil mřížemi prst, abych je mohl naposledy podrbat za oušky. Má nepoučitelnost se mi vymstila. V tu chvíli se totiž dosud nevinně vyhlížející zvířátka proměnila v bandu divokých loupežníků, jaké jsem znal z dřívějšíka, a než jsem stačil prst vytáhnout, už mi na něm všichni svorně viseli. Když jsem se nakonec osvobodil a odcházel od jejich klece, utíral jsem si krev do kapesníku a cítil náramné uspokojení, že napříště bude mít konečně loupežníky na starosti někdo jiný.

KAPITOLA PÁTÁ

V níž přicházím do styku s mnoha opicemi

Celá řada lidí, Evropanů i Afričanů, navštěvovala můj tábor, aby se obdivovala všem těm podivným zvířatům, která se mi podařilo nashromáždit. Mezi mnoha živočichy byly samosebou i opice rozličných druhů, jichž jsem tehdy měl na padesát kusů. Sdílet společný prostor - byť tak rozlehlý, jako byl můj táborový stan - s velkým množstvím zvířat, bylo někdy dost vyčerpávající, protože padesát opic vám dokáže způsobit notné trable, vezmou-li si něco do hlavy. Ze všech si nejvíc pamatuji tři: Kecku, to byl kočkodan muido, mangabeje rudohlavého Kvíka a šimpanze Cholmondelyho.

Když Kecka přišel do našeho tábora, byl nejmenší opičkou, jakou jsem do té doby kdy viděl, protože s výjimkou dlouhého ocásku by se snadno vešel do šálku na čaj a ještě by v něm zbylo dost místa. Měl zvláštní nazelenalou srst s bílou náprsenkou a hlavu - jak už to u opičích miminek bývá - v poměru k tělíčku nápadně velikou. Srst na hlavě měl krom pryskyřníkově žlutých lící rovněž zelenou. Ale nejnápadnější na něm byl široký chomáč bílých chlupů nad horním rtem, který vypadal jako impozantní knír. V životě jsem neviděl něco tak směšného, jako tuhle opičku s obrovským granátnickým knírem. První dny trávil Kecka, podobně jako i jiná zvířecí mimina, v koši vedle mé postele, kde jsem ho krmil z kojenecké lahve. Ta byla sice dvakrát větší než on, ale Kecka se na ni vrhal s nadšenými výkřiky, okamžitě si nacpal dudlík do papuly, pevně se jí chopil rukama i nohama a nedal si ji vzít, dokud nebyla úplně prázdná. Dokonce mi ani nedovolil, abych mu láhev přidržoval, protože měl nejspíš strach, abych mu z ní neupíjel. S lahví v náručí se mi válel po posteli, takže vypadal, jako by zápolil se vzducholodí. Chvillemi ležel pod ní, chvillemi na ní, ale ve všech případech nepřestával dumlat tak náruživě, až se mu mohutný knír samým úsilím natrásal.

Byl to velice inteligentní opičák a brzy se naučil pít z talířku, jenomže ačkoli to zvládl, jeho způsob stolování byl doslova otřesný.

Před krmením jsem ho posadil na stůl, ale když mě viděl přicházet s talířkem, propadl tak horečné netrpělivosti, že v jednom kuse hopsal a nadšením řval jako pomínutý. Jakmile se talířek s mlékem ocitl na stole, vletěl do něj rovnou po hlavě. Mléko cákalo na všechny strany a Kecka se v něm ráchal s tváří pod hladinou a vynořoval se jen tehdy, když se potřeboval nadechnout. Ve své nenasytnosti však čas od času tento okamžik propásl a pak kolem sebe prskal jako mléčná fontána. Po krmení mi vždycky trvalo nejmíň půl hodiny, než se mi ho podařilo náležitě osušit, protože většinou vypadal, jako by se v mléce spíš koupal, než aby ho pil.

Řekl jsem si, že takhle by to dál nešlo, protože Kecka se krmil pětkrát denně a já se obával, aby se mi po pravidelné mléčné koupeli nakonec nenastydl. Usoudil jsem, že jeho netrpělivost pramení z toho, že mě vidí přinášet mléko, a proto jsem se rozhodl, že vyzkousím novou taktiku. Jednoduše jsem nejdřív položil na stůl talířek a teprve potom přinesl Kecku. Když jsem to takhle zkusil poprvé, všiml si misky s mlékem dřív, než jsem ho stačil posadit na stůl, vyrval se mi z náručí a plavným skokem se s obrovským cáknutím přenesl rovnou do talířku. Pochopitelně ho okamžitě převrhl, a v mžiku jsme byli oba od hlavy až k patě zráchaní.

Po tomto zmařeném pokusu jsem ho začal u jídla přidržovat, což se nakonec ukázalo daleko neúčelnější. Mlel sebou a vztekle vřiskal, že mu nechci dovolit, aby se v mléce vymáchal jako v bazénu, a občas se mi úspěšně vysmekl a plácl sebou do talířku rychleji, než

jsem tomu dokázal zabránit. Ale ve většině případů se tahle metoda celkem osvědčila, takže Kecka zůstával po jídle - až na obličej - jakž takž suchý. Tomu, aby pil s celým obličejem ponořeným pod hladinu, jsem prostě zabránit nedokázal, a tak kdykoli vykoukl, aby se nadýchl, býval tak zmatlaný mlékem, že se vůbec nepoznalo, kde jeho bělostný knír začíná a kde končí.

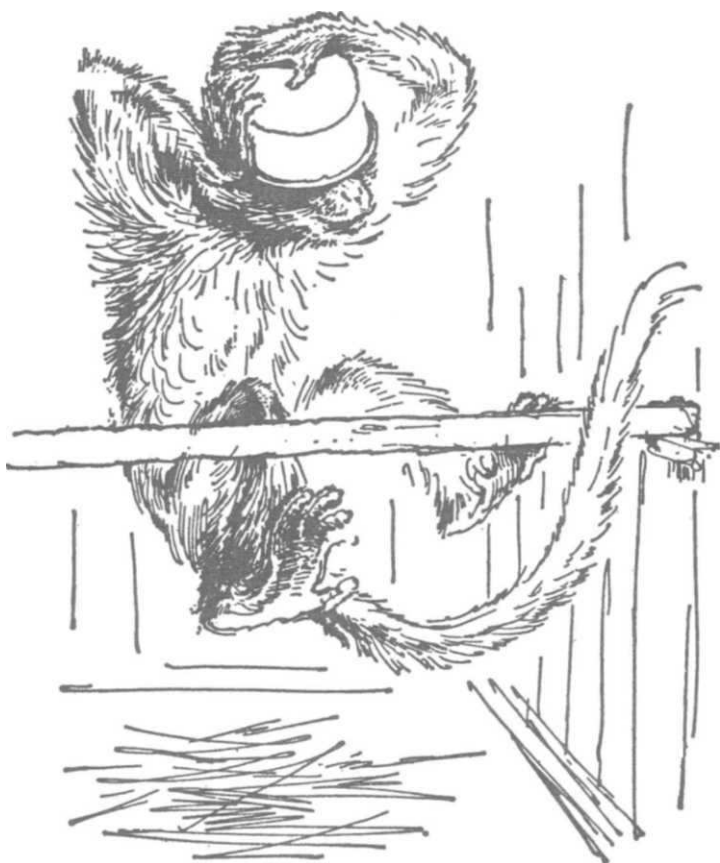
Pokud Kecka nejedl, strašně rád se něčeho přidržoval. V jeho věku se všechna opičí mláďata při toulkách po větvích drží mámina kožíšku. Proto mě také Kecka, kterého jsem krmil, přijal za svou matku a domníval se, že má plné právo usadit se trvale na mém těle. Po celé dny jsem ho tedy při práci nosil a musím připustit, že se většinou choval velice způsobně: sedával mi na rameni a jednou rukou se mě držel za ucho. Ale jednoho dne svou odvahu přehnal, když mi z ramene seskočil přímo na drátěný rám klece s velkou a nesnášenlivou opicí, která ho bleskurychle chytila za ocásek. Kdybych tam nebyl a nepomohl mu, bylo by to nejspíš jeho poslední dobrodružství.

Tehdy jsem došel k závěru, že sedět na mém rameni v době, kdy se zabývám ostatními zvířaty, je pro Kecku příliš nebezpečné, proto jsem ho na tu dobu zkusil zavírat do košíku, ale byl tam velmi nešťastný, v jednom kuse žalostně naříkal a pokoušel se uprchnout, a proto jsem musel začít uvažovat o jiném řešení. Vzal jsem jeden starý kabát a pár dní ho nosil i s Keckou na rameni. Když si mrňavý opičák na tuhle oděvní součást dostatečně přivykl, pověsil jsem kabát přes opěradlo židle a Kecku na něj posadil. Zdálo se, že si vůbec neuvědomuje, že v kabátě už nevěším, protože se ho dál náruživě přidržoval.

Od té doby jsem každé ráno věšel kabát přes židli a posadil na něj Kecku, který se ho šťastně držel a trpělivě čekal, až vyřídím všechny své povinnosti. Zřejmě ho pokládal za součást mé osoby, něco na způsob druhé kůže, takže dokud měl možnost se ho držet, nic mu nechybělo. Dokonce se mnou, zatímco jsem pracoval, svým kníkovým způsobem sáhodlouze konverzoval, ale nikdy se přitom nepokusil seskočit a vylézt mi na rameno. Když jsem se nakonec vrátil do Liverpoolu, Kecka mi seděl na rameni a nadšeně pózoval před fotoaparáty reportérů. Ti jím byli nadšeni, protože tak malou

opičku dosud nikdy nespátřili. Jeden novinář se na něj dlouze zahleděl, pak se podíval na mne a pravil: „Víte, mně se zdá, že na tak mohutný knír je tenhle opičák ještě moc mladý.“

Mangabej rudohlavý Kvík si svoje jméno vysloužil charakteristickým křikem. Kdykoli se někdo přiblížil k jeho kleci, rozevřel do široka pusy a vítal ho hlasitým a perfektně artikulovaným „kvík, kvík“. Celý byl elegantně šedý s výjimkou bílé srsti kolem krku a mahagonově červeného temene hlavy. Obličej měl tmavošedý, ale oční víčka smetanově bílá. Za normálních okolností byste si toho vůbec nevšimli, ale když Kvík někoho zdravil, pozvedl obočí a přimhouřil víčka, takže to na okamžik vypadalo, že spustil přes oči bělostné žaluzie.

Kvík byl velice otrávený, že musí žít v kleci sám a nemá nikoho, s kým by si mohl hrát, ale nemohl jsem mu dát společníka, protože byl jediným představitelem svého druhu, kterého jsem tehdy měl. To on ovšem dost dobře nechápal, protože všude kolem sebe slyšel i cítil spoustu opic, a tak zřejmě pokládal za zjevnou nespravedlnost, že ho nechci pustit, aby si s nimi zadovádl. Rozhodl se tedy, že si na boku klece tajně prorazí únikový tunel.

Mezi prkny objevil nepatrnou škvíru, kterou se jal prsty i zuby systematicky rozšiřovat. Dřevo klece bylo velice tvrdé, a tak jeho práce postupovala jen velmi zvolna. Tajně jsem díru sledoval a dával pozor, aby nedosáhla dostatečných rozměrů, což ovšem Kvík netušil a domníval se, že o jeho zaječích úmyslech nemám ani ponětí. Dlouhé hodiny trávil hryzáním a drápáním třísek, ale jakmile mě slyšel přicházet, vyskočil na bidýlko a tvářil se jako nevinátko; zvedal obočí a vesele na mne mrkal bílými očními víčky v úporné snaze přesvědčit mě, že on je přece tím úplně posledním opičkem mého tábora, který by byl schopen dopustit se něčeho nedovoleného.

Nechal jsem ho kutit, protože jsem si nejdřív myslel, že to vzdá, až zjistí, jak je tohle dřevo tvrdé. Ale k mému úžasu byla jeho reakce úplně opačná. Tajná činnost Kvíka tak zaujala, že využíval každé příležitosti k soustředěnému hryzání a dloubání svého únikového otvoru. Kdykoli jsem se však objevil na scéně, seděl na bidýlku a tvářil se, jako by se nechumelilo, takže nebýt několika třísek, jež mu zůstaly trčet ve vousech, mohl bych si vážně myslet, že už své nekalé činnosti zanechal. Protože si byl tak jistý, že nic netuším, rozhodl jsem se, že mu přichystám nečekané překvapení.

Přinesl jsem mu jeho obvyklý kastrůlek s mlékem, takže si mohl myslet, že se nejmíň hodinu nevrátím. Napil se a osvěžen se vrátil ke svému otvoru. Dal jsem mu dost času, aby se mohl jaksepatří zabrat do práce, a pak jsem podlehl řadu klecí. Zblízka jsem uviděl Kvíka, jak dřepí na podlaze a s odhodlaným výrazem se pokouší oběma rukama vyvrátit velkou dřevěnou třísku. Držela pevně a ačkoli dělal co mohl, pořád se mu nedařilo ji odlomit. Tvářil se proto čím dál tím našťavaněji, nadával si pod vousy a šklebil se jako deset čertů. A právě v okamžiku, kdy se sehnul, aby se pokusil tu nešťastnou třísku

překousnout, zeptal jsem se ho přísným a nekompromisním tónem, co to tu vyvádí.

Kvík vyskočil, jako by mu někdo vrazil do zadku špendlík, a pak se s polekaně provinilým výrazem ohlédl přes rameno. Znovu jsem se ho zeptal, co má tohle všechno znamenat. Přistižený opičák se chabě zašklebil a nesměle se pokusil pozdravit mě svými bělostnými víčky. Když viděl, že tím na mne žádný dojem neudělá, bojácně vycouval od nepoddajné třísky, popadl prázdný kastrůlek na mléko, vyskočil na bidýlko, zahanbeně si plecháčkem zakryl obličej a pak zadkem napřed spadl na dno klece. Vypadal u toho tak směšně, že jsem se musel nahlas rozesmát a všechno mu rovnou na místě odpustit. S plechovým kastrůlkem, který teď měl na hlavě jako helmě, se opičí šášura opět vydrápal na bidýlko a znovu spadl, jenomže tentokrát se tak praštil do hlavy, že přišel k mřížím a nechal se ode mne držet za ruce tak dlouho, až ho bolest přešla.

Teď, když věděl, že o jeho únikovém otvoru už beztak vím, přestal svou činnost tajit a pokračoval v ní i když jsem se na něj díval. Jakmile jsem mu vyhuboval, zopakoval svůj špílec s kastrůlkem na hlavě a pádem z bidýlka. Pokud jsem se rozesmál, usoudil, že jsem mu už zase odpustil a vrátil se ke své práci. Pro jistotu jsem z vnější strany vznikajícího otvoru přibil kus drátěného pletiva, což Kvíka, jakmile to zjistil, značně roztrpčilo. Nakonec přišel na to, že s drátěným pletivem nic nesvede a dlabání definitivně zanechal, ale svůj komický výstup s pádem z bidýlka nezapomněl a opakoval ho vždy, když jsem se na něj kvůli něčemu hněval, protože věděl, že si mě tímhle způsobem dokáže bezpečně udobřit.

KAPITOLA ŠESTÁ

Příběh šimpanze Cholmondelyho

Když šimpanz Cholmondely rozšířil naši zvířecí sbírku, stal se okamžitě jejím nekorunovaným králem, a to nejen pro své tělesné rozměry, ale i pro svou pozoruhodnou inteligenci. Cholmondelyho původně choval pro potěšení jeden úředník britské koloniální správy, který se rozhodl, že ho daruje londýnské zoo, a když se doslechl, že v téhle oblasti sbírám divoká zvířata, která hodlám transportovat do Anglie, napsal mi, zda bych nebyl ochoten vzít s sebou i jeho šimpanze a předat ho zoologické zahradě v Londýně. Odepsal jsem mu, že tak jako tak povezu poměrně velkou kolekci nejružnějších opic, jeden šimpanz navíc tedy už nehraje žádnou roli, proto jeho přání rád vyhovím a Cholmondelyho dopravím do Anglie. Představoval jsem si přibližně dvouleté, nějakých šedesát čísel vysoké šimpanzí mládě, takže když konečně dorazil, pohled na něj mě poněkud šokoval.

Jednou ráno přijel do tábora malý náklad'ák s obrovskou dřevěnou bednou. Byla tak velká, že mohla málem stačit i pro slona. Zprvu jsem si nedovedl představit, co asi obsahuje, ale když mi řidič sdělil, že uvnitř je Cholmondely, pokládal jsem toho koloniálního úředníka v první chvíli za úplného blázna, protože jsem nechápal, jak někdo může maličkého šimpanze transportovat v tak obrovské přepravní kleci. Otevřel jsem tedy dveře bedny a spatřil lidoopa. Na první pohled mi bylo jasné, že to není žádné mládě, ale osmi či devítiletý, plně vzrostlý jedinec. Jak tak dřepěl na bobku v temném koutě bedny, připadal mi dvakrát větší než já, a z výrazu jeho tváře jsem usoudil, že se mu cesta na korbě náklad'áku ani za mák nezamlouvala. Ale než jsem stačil dveře zase rychle zabouchnout, Cholmondely vztáhl dlouhou chlupatou paži a vřele mi potřásl pravicí. Nato se otočil za sebe, sebral ze země dlouhý řetěz (jehož druhý konec měl připevněný k obojku na krku), ležérně si ho přehodil přes ruku a vykročil z bedny. Chvíli postál, zvědavě se na

mne podíval, s nemalým zájmem se rozhlédl po táboře a poté ke mně tázavým gestem vztáhl ruku. Vzal jsem ho za ni a společně jsme vstoupili do velkého stanu.

Bez váhání zamířil ke stolu, usedl do křesílka, řetěz pustil volně na zem a nenuceně si hodil nohu přes nohu. Pár minut se s neskryvaným opovržením rozhlízel kolem sebe a pak na mně ulpěl vyzývavým pohledem, jako by se chtěl zeptat, čím ho hodlám po namahavé cestě pohostit. Protože mi bylo řečeno, že si Cholmondely potrpí na dobrý čaj, přikázal jsem kuchaři, aby nám ho konvici

uvařil. Nato jsem vyšel ze stanu prohlédnout si Cholmondelyho klec. V jejím rohu jsem objevil velký, značně otlučený plechový hrneček. Když jsem se s ním vrátil do stanu, Cholmondely projevoval značné nadšení a radostným „hú hú“ mě chválil za tento nález.

Zatímco jsme čekali na čaj, sedl jsem si proti Cholmondelymu a zapálil si cigaretu. K mému překvapení to šimpanze značně rozrušilo a reagoval tím, že ihned ke mně přes stůl natáhl ruku. Zajímalo mě, co se z toho vyklube, a tak jsem mu podal balíček s cigaretami. Otevřel ho, vytáhl jednu cigaretu a vložil si ji do rtů. Znovu napráhl paži, a když jsem mu podal zápalky, k mému úžasu škrtl, zapálil si a krabičku odhodil na stůl. Pak se pohodlně opřel a se spokojeným výrazem zkušeného kuřáka začal nasávat a vypouštět obláčky modravého dýmu. Zajímavé je, že mě nikdo předem neupozornil, že Cholmondely kouří. Byl jsem zvědavý, jaké další lidské nectnosti u něho ještě objevím.

V tu chvíli nám už sluha přinesl čaj, což šimpanz uvítal nadšeným houkáním. Pečlivě mě sledoval, jak mu do jeho hrnečku liji mléko a přidávám čaj. Od jeho předchozího pána jsem věděl, že rád hodně sladí, a tak jsem do nápoje přidal šest vrchovatých lžiček cukru, což Cholmondely rovněž přivítal spokojeným pobrukováním. Cigaretu odložil na stůl a oběma rukama se chopil hrnečku. Horní ret opatrně smočil v čaji, aby se přesvědčil, není

li příliš horký. Protože usoudil, že takhle se ještě pít nedá, začal do něj horlivě foukat, aby si ho ochladil. Pak znovu okusil a jedním tahem obsah hrnečku vypil. Jakmile v něm nezbyla ani kapka, zahleděl se na dno a ukazovákem začal vydloubávat usazené zbytky cukru a cpát si je do pusy. Sotva s tím byl hotov, nasadil si hrneček na nos, jeho spodní okraj vzal do úst, zaklonil hlavu a v této poloze setrval tak dlouho, pokud mu poslední sladká kapka zvolna neskanula do hrdla.

Velkou Cholmondelyho bednu jsem umístil kousek od stanu a konec jeho řetězu jsem připevnil k silnému pařezu. Šimpanz tak byl dost daleko, aby nemohl provést nějakou lumpárnu, ale současně dost blízko na to, aby se mnou mohl svým nekonečným „hú hú“ po celý den rozšafně konverzovat. Přesto s ním hned první den nastaly notné potíže. Mimo ústřední stan jsem totiž měl mnoho krotkých

opic, které byly na dlouhých šňůrách uvázané ke kolíkům zatlučeným do země. Bylo jich asi deset a před prudkým sluncem se mohly skrýt pod střechu z palmového listí. Cholmondely si při průzkumu svého okolí ihned povšiml, že si tyhle opice pochutnávají na ovoci nebo klímají na sluníčku a udělal si z nich živý kuželník. Zrovna jsem cosi kutil ve stanu a najednou jsem zvenčí uslyšel srdceryvný řev. Malé opičky zoufale halasily a když jsem k nim doběhl, zjistil jsem, co se přihodilo. Cholmondely někde sebral šutr velký jako hlávka kapusty a mrštil jím po opicích. Žádnou naštěstí netrefil, ale strašlivě je tím vyděsil. Kdyby některou zasáhl, určitě by to nepřežila.

V okamžiku mého příchodu už zlomyslný šimpanz držel v hrsti další kámen a s grifem profesionálního hráče kriketu rozhoupával paži, aby se mu podařilo co nejpřesněji zamířit. Zjevně ho dost otrávil, že se napoprvé netrefil. Popadl jsem prut a s křikem se na něj vyřítit. K mému nesmírnému překvapení Cholmondely okamžitě kámen upustil, chytil se za hlavu a s nářkem se začal válet po zemi. Ve spěchu jsem sebral tenoulinký proutek, jehož účinek nemohl šimpanz na svém jako stůl širokém zadku vůbec zaznamenat.

Párkrát jsem ho tedy touhle směšnou věcíčkou švihnul a řádně jsem mu vynadal. Seděl na zemi, vybíral si ze srsti kousky suchého listí a tvářil se provinile. Spolu s Afričany jsme se dali do díla a odstranili z jeho dosahu kdejaký kámen. Ještě jednou jsem mu pak vyčinił a vrátil se ke své práci. Doufal jsem, že domluva na něj zapůsobila, ale když jsem se za chvíli podíval jeho směrem, přistihl jsem ho, jak se v úporné snaze o získání další munice zaujatě šťourá v zemi.

Krátce po svém příchodu do našeho tábora Cholmondely k mému zděšení onemocněl. Skoro čtrnáct dní nic nejedl, nevšimal si nejlákavějších kousků ovoce ani jiných lahůdek, a dokonce odmítal i svůj oblíbený čaj s mlékem, což jsem pokládal za opravdu vážné znamení. Každý den si jen párkrát usrkl vody a rapidně hubnul, takže jsem měl vážné obavy o jeho život. Ztrácel jakýkoli zájem o svět a celé dni jen se zavřenýma očima dřepěl v koutku své bedny. Nelíbilo se mi, že celé dni takhle proklímá, a tak jsem ho vždycky navečer, když se už trochu ochladilo, vyváděl na krátkou procházku.

Nechodili jsme daleko, ale i tak musel chudák Cholmondely vždycky po pár metrech odpočívat, protože byl z nedostatku potravy úplně zesláblý.

Jednou večer jsem si před naší obvyklou procházkou nabral do kapes sušenky, o nichž jsem věděl, že je Cholmondely vždycky miloval. Zvolna jsme vyšli na malé návrší nad táborem, kde jsme si sedli a chvíli se kochali výhledem do údolí. Během odpočinku jsem vytáhl z kapsy sušenku a začal ji s požitkem a hlasitým mlaskáním žvýkat, ale šimpanzovi jsem nenabídl. Nesmírně ho to překvapilo, protože byl ode mne zvyklý, že jsem se s ním na procházkách vždycky o všechno dělil. Když jsem se pustil do druhé sušenky, začal mě zblízka pozorovat, aby zjistil, budu-li si na ní zase tak nápadně pochutnávat. Když viděl že ano, sáhl mi do kapsy a vylovil si také jednu, podezřívavě ji očichal, pak ji k mé veliké radosti snědl a hned si sáhl pro další. Z toho jsem poznal, že se začíná uzdravovat. Nazítří vypil plný hrneček teplého čaje s mlékem, snědl sedmnáct sušenek a další čtyři dny žil výhradně na téhle dietě. Pak se mu chuť k jídlu rychle vrátila a během příštích čtrnácti dnů jedl dvakrát tolik co kdy předtím, což mě jen na banánech stálo malé jmění.

Dvě věci Cholmondely z té duše nenáviděl: hady a Afričany. Domnívám se, že když byl malý, nejspíš ho nějaký domorodec trápil, a tak se za to teď mstil všem Afričanům. Třeba se schoval do své bedny a trpělivě čekal, až půjde některý z nich kolem, a pak se na něj se zježenými chlupy, zdviženými pažemi a hrůzostrašným rykem vyřítíl. Nejednou se stalo, že tlustou Afričanku, která nesla na hlavě koš s ovocem, Cholmondely tak vyděsil, že upustila své břemeno, nadzvedla si sukně a prchala jako o život, zatímco šimpanz radostně křepčil na konci svého řetězu, nadšeně houkal a zubil se štěstím.

Pokud jde o hady, to ovšem nebyl ani zdaleka tak odvážný. Když viděl, že beru nějakého do ruky, vždycky se velmi rozčílil, lomil rukama a kňučel strachy; pokud jsem hada položil na zem a on se náhodou začal plazit k němu, prchal před ním tak daleko, jak mu to jen řetěz dovolil, zoufale volal o pomoc a ve snaze hada zastavit, házel po něm trávu a klacíky.

Jednou večer jsem šel Cholmondelyho jako obvykle na noc zamknout do jeho bedny, ale k mému překvapení do ní odmítal

vstoupit. Lůžko z banánových listů měl nachystané, a tak jsem ho začal hubovat, protože jsem se domníval, že jde o nějaký jeho nevysvětlitelný vrtoch. Ale jen jsem spustil bandurskou, Cholmondely mě vzal za ruku a zavedl mě do své klece, zatímco sám zůstal venku tak daleko, nakolik mu řetěz stačil, a z této vzdálenosti mě s úzkostí pozoroval. Uvědomil jsem si, že uvnitř musí být něco, čeho se bojí, a po pečlivém průzkumu jsem našel uprostřed Cholmondelyho lůžka stočeného malého hádka. Chytil jsem ho a zjistil, že jde o úplně neškodný druh, ale to chudák šimpanz pochopitelně nebyl s to rozlišit, a proto se rozhodl, že raději nebude nic riskovat.

Cholmondely byl tak učenlivý a přitom ochotný předvádět své kousky, že se po příjezdu do Anglie stal skutečným miláčkem publika a několikrát vystupoval i v televizi, kde diváky bavil tím, jak s kloboukem na hlavě sedí za stolem, zapaluje si cigaretu, sám si nalévá sklenici piva, které pak i vypije, a spoustou dalších zábavných činností. Myslím, že mu nakonec sláva jaksepatří stoupla do hlavy, protože se mu za nějaký čas podařilo ze zoo uprchnout a ke zděšení všech kolemjdoucích se hrdě špacírovat po Regent's Parku. Když dorazil na hlavní ulici, namířil si to rovnou na autobusovou zastávku a neprodleně nastoupil, protože zřejmě prahnul po vyjížďce. Ostatní cestující pochopitelně vůbec netoužili sdílet s ním stejný dopravní prostředek, a tak se ostošest hrnuli k východu. Mezitím se už ze zoo dostavila skupina ošetřovatelů, kteří se Cholmondelyho ujali. S hanbou se musel vrátit do své klece, ale jak ho znám, tak mu nějaké to vynadání určitě stálo za tu legraci, když viděl, jak se lidé zoufale cpou ze dveří městského autobusu. Cholmondely měl odjakživa báječný smysl pro humor.

KAPITOLA SEDMÁ

Potíže s žábami chloupkatými, želvami a jinými živočichy

Odchyt zvířat bývá často, i když ne vždy, nejsnazší částí sběratelské expedice. Jakmile však zvířata jednou získáte, musíte je v zajetí udržet naživu a v dobré kondici, což rozhodně není jednoduchý úkol. Rozličná zvířata reagují na zajetí rozdílným způsobem a často dokonce i jednotlivci téhož druhu mívají úplně odlišné požadavky. Někdy se jejich potřeby liší jen v maličkostech, ale jindy jde o tak zásadní rozdíly, že je člověk málem na pochybách, nejedná-li se o dva zcela nepříbuzné živočišné druhy.

Kdysi jsem od domorodého lovce koupil dva mladé drily. To jsou takoví ti velcí šedí pavíani s růžovými zadky, jaké patrně znáte z mnoha zoologických zahrad. Obě mláďata si na zajetí zvykla velice rychle, ale jinak se v řadě drobností nápadně lišila. Tak například když drilové dostali banány, jeden z nich je pečlivě oloupal, dužiny snědl a slupky zahodil. Druhý je loupal stejně pečlivě, jenomže jedl slupky a zahazoval dužiny.

Jednou z nejdůležitějších složek potravy zvláště mladých opic je mléko, které dostávají každý večer. Připravoval jsem je ze sušeného mléka, jež jsem rozdělával ve velké plechovce od petroleje plné horké vody; v této směsi jsem pak rozpustil pár tablet kalcia a mnoho lžic ovomaltiny a rybího tuku, takže výsledný nápoj se podobal hodně světlé kávě. Většina mláďat si na tohle pití zvykala snadno a rychle, takže brzy projevovala obrovské nadšení, jakmile mě v době krmení spatřila přicházet.

Když jsem pak začal mléko rozlévat do misek, mladé opičky třásly mřížemi, ječely a dupaly na podlahu svých klecí. Dospělým opicím však trvalo poněkud déle, než tomuto nezvyklému hnědému nápoji přivykly. Zdá se, že v nich z jakéhosi nejasného důvodu budil nedůvěru.

Někdy stačilo, když jsem klec s novým příchozím umístil proti ostatním, aby měl možnost pozorovat, s jakým nadšením druhé opice mléko hltají. V nováčkovi to zpravidla probudilo zvědavost, která ho přiměla prozkoumat i obsah vlastní misky. Jakmile jednou mléko okusil, vždycky se do něj rázem zamiloval. Čas od času se ovšem stalo, že jsem obdržel zatvrzelce, jenž odmítal mléko ochutnat, ačkoli na vlastní oči viděl, s jakou chutí se do něj ostatní opice pouštějí. V tom případě jsem měl jedinou možnost: omočit mu v něm nohy i ruce. Protože všechny opice jsou výjimečně čistotné, začal si takový tvrdohlavec okamžitě olizovat slepenou srst. Tím se seznámil s vůní a chutí nápoje a od příště už ho vždycky pil úplně dobrovolně.

Pokud víte, čím se zvířata živí v přírodě, bývá jejich krmení většinou celkem snadné. Tak například masožravce, jako jsou promyky nebo divoké kočky, můžete krmit kozím či hovězím masem, syrovými vejci a trochou mléka. U těchto zvířat je důležité, aby jejich strava obsahovala i dostatečné množství vlákniny a nestravitelných složek. Když totiž uloví kořist, žerou ji i s kůží a kostmi, takže pokud v zajetí jejich žrádlo tyhle nestravitelné části neobsahuje, často hynou v důsledku zažívacích potíží. Měl jsem proto velký košík plný peří a odřezků zvířecích kůží, ve kterých jsem promykám kousky hovězího a skopového masa před podáním obaloval.

Stejný podíl nestravitelných složek vyžaduje i potrava dravých ptáků. Když například sova sežere myš, po nějakém čase zvrátí kůži i kosti v podobě oválné kuličky. Chováte-li sovy v zajetí, musíte pravidelně kontrolovat, zda produkují tyhle kuličky, jimž se říká vývržky, neboť jsou neklamným znamením, že pták se těší dobrému zdraví. Kdysi jsem se snažil o umělý odchov malých sov a neměl jsem pro ně vhodnou vlákninu, balil jsem jim proto drobné kousky masa do vatičky a tak jim je vkládal do věčně otevřených zobáčků. Fungovalo to natolik dobře, že mě to samotného překvapilo. Maličké sovy tehdy po řadu týdnů produkovaly vývržky v podobě bílých vatových kuliček, takže jejich klec občas vypadala, jako by se mláďata právě koulovala.

Největší starost ovšem působí sběrateli taková zvířata, která se na svobodě drží výhradně určitého druhu stravy. Například v západní

Africe žije luskoun dlouhoocasý, velké zvíře se špičatým nosem a dlouhým ocasem, za který se dokáže věšet na větve. Povrch luskounova těla kryjí mohutné, vzájemně se překrývající šupiny, zvíře proto tak trochu připomíná podivně tvarovanou jedlovou šišku. V přírodě se tato zvířata živí výhradně vyjídáním mravenišť v rozsochách stromů. Pokud jsem se o ně staral v Africe, mohl jsem jim jejich přirozenou potravu dopřát po libosti, ale v Anglii tuhle možnost bohužel nemáte. Musíte tedy zvíře přivyknout takové náhradní stravě, která bude pro jeho příští zoologickou zahradu snáze dosažitelná. Nemělo by smysl vozit do Anglie tvora, živícího se výhradně mravenci, protože něco takového by mu žádná zoo nebyla s to trvale poskytovat.

Své luskouny jsem tedy musel naučit konzumovat hustou směs neslazeného kondenzovaného mléka s jemně mletým masem a syrovými vejci. Luskouni dlouhoocasí jsou vzácně pitomá stvoření a většinou jim trvalo pár týdnů, než si na tuhle dietu zvykli. Prvé dny zjetí pravidelně převrhli misku, kterou jsem pak musel přivazovat k podlaze.

Jedním z nejobtížnějších strávníků, o jaké jsem kdy pečoval, bylo vzácné zvíře, zvané vydřík. Je to dlouhý černý živočich s množstvím bílých vousisek a zvláštním kožnatým ocasem, pro který vzdáleně připomíná pulce. Žije v prudkých tocích západoafrických pralesů. Má podobně jako luskoun velice omezený jídelníček, protože se živí výhradně velkými hnědými sladkovodními kraby, kteří se tam hojně vyskytují. Když jsem získal svého prvního vydříka, dával jsem mu nejprve tři dny jen tyhle kraby, abych mu umožnil v klidu přivyknout novému prostředí. Teprve pak jsem se pustil do obtížného úkolu, naučit ho přijímat náhradní stravu, kterou se bude živit v Anglii.

Na místním trhu jsem se zásobil množstvím sušených garnátů, užívaných zdejšími obyvateli k přípravě pokrmů. Rozdrtil jsem je, smísil s trochou syrového vejce a nakonec jsem tam přidal i mleté maso. Rozpůlil jsem velkého sladkovodního kraba, vydlabal ho a vnitřek vyplnil touto uměle vytvořenou směsí. Obě půlky jsem znovu spojil, počkal, až vydřík dostane pořádný hlad a pak jsem mu falešného kraba hodil do klece. Ihned se po něm vrhl, dvěma rychlými chňapnutími ho „zakousl“, což je jeho normální způsob

usmrcování kořisti, najednou se však zarazil a začal ho podezíravě očichávat; bylo jasné, že tenhle krab nechutná stejně jako ti, na které byl zvyklý. Znovu ho očichal, maličko si ukousl, a protože zřejmě usoudil, že nechutná zle, pustil se do něho. Pár dalších týdnů dostával jak kraby, na něž byl zvyklý z přírody, tak kraby s umělou nádivkou, až si na jejich chuť dokonale zvykl. Pak jsem mu začal předkládat náhradní směs v misce, ale navrch jsem vždycky položil jednoho normálního" kraba. Když ho vydřík konzumoval, bezděky jedl i směs a po několikerém zopakování tohoto experimentu začal bez problémů jíst přímo z misky.

Když mi přinesli nějaké nové zvíře, zpravidla jsem dokázal poměrně přesně určit druh stravy, již bude vyžadovat, ale přesto jsem se vždycky domorodého lovce, který mi svou kořist prodával, neopomněl zeptat na jeho názor. Domorodci však zpravidla neměli ani nejmenší ponětí, čím se zvířata živí, a v takovém případě jednoduše tvrdili, že to zvíře žere palmové ořechy, jak se říká plodům palmy dumy thébské. Někdy to byla pravda, jako například u krys, myší či veverek. Ale velice často mi to domorodí lovci tvrdili i o takových zvířatech, jako jsou hadi nebo drobní ptáci, u nichž to už na první pohled znělo krajně nepravděpodobně. Tak jsem si na tohle tvrzení zvykl, že když mi někdo řekl, že se nějaké zvíře živí palmovými ořechy, už předem jsem mu automaticky nedůvěřoval.

Jednoho dne mi přinesli čtyři krásné lesní želvy, které byly ve vynikající kondici a rychle si zvykly na život v oploceném výběhu, který jsem pro ně vybudoval. Želvy většinou patří, alespoň pokud jde o stravu, k nejnenáročnějším živočichům. Jedí krom ovoce prakticky všechny druhy listové i jiné zeleniny, a čas od času nepohrdnou ani malým kousíčkem syrového masa. Avšak tyhle želvy byly zřejmě výjimkou potvrzující pravidlo. Odmítaly všechny nabízené lahůdky, znechuceně se odvracely od zralého ovoce i chutného listí, které jsem jim s velikou námahou obstaral. Vůbec jsem tomu nerozuměl a začal jsem si o želvy dělat vážné starosti.

Jednoho dne přišel do tábora domorodý lovec, jemuž jsem ukazoval naši sbírku, abych mu názorně demonstroval, o jaká zvířata se zajímáme. Předvedl jsem mu i želvy a zároveň jsem si posteskl, že za celých čtrnáct dní, co tu jsou, nepozřely ani sousto. Lovec mě

pohotově ujistil, že je krmím nesprávně, protože tyhle želvy nejedí ovoce nebo listy, ale živí se výhradně bílými houbami, rostoucími na padlých lesních stromech. Mám-li být upřímný, tak jsem mu moc nevěřil, i když jsem se snažil nedat to najevo. Pokládal jsem jeho tvrzení za stejně věrohodné jako výroky o hadech, živících se palmovými ořechy.

Nicméně, když uběhl další týden a želvy stále odmítaly jakoukoli potravu, v naprostém zoufalství jsem poslal dva místní kluky do lesa a přikázal jim, aby mi přinesli co nejvíc těch bílých hub, o nichž mluvil domorodý lovec. Hned jak se vrátili, vysypal jsem plný košík hub želvám do výběhu a čekal, co bude následovat. Snad v životě jsem neviděl žádnou želvu vrhat se po žrádle takovou rychlostí. Rozprchly se po výběhu a za pár minut šťastně sežvýkaly všechny přinesené houby, až jim šťáva z nich tekla po bradách. Zvláštní na tom bylo, že jakmile se najedly hub, pustily se i do ostatních potravin a během několika týdnů už houby zcela oželely. Od té doby dávaly ze všeho nejvíc přednost zralému mangu.

Jak má kolekce rostla, stávalo se čím dál tím těžší zásobovat tak velké množství zvířat s rozličnými nároky a požadavky. Maso, ovoce, vejce i kuřata jsem kupoval na místním tržišti, ale potřeboval jsem i jiné věci, které se tam koupit nedaly.

Tak například ptáci, většina opic a taková zvířata, jako jsou komby ušaté a některé druhy krys, milovali kobyly a sarančata.

Chtěl-li jsem je udržet v dobré kondici i náladě, musel jsem jim nějak zajistit pravidelný přísun těchto lahůdek. A protože sarančata či kobyly nekoupíte ani na africkém tržišti, musel jsem jejich lov

sám zorganizovat. Najal jsem si tedy deset malých kluků, kteří měli dobrý postřeh a byli rychlími běžci.

Každému z nich jsem dal plechovku s víkem a síťku na motýly a oni mi dvakrát denně chodili chytat čerstvé kobylky a sarančata. Neplatil jsem je za čas, který na lovu strávili, ale podle množství doneseného hmyzu. Za pět kobyлек jsem platil penny; ti nejrychlejší a nejpohotovější si tak dokázali vydělat až patnáct nebo dvacet pencí denně.

Domorodci říkají kobylce i sarančeti „pampalo“, a tak se klukovskému týmu začalo přezdívat pampaláci. Jestliže se některé zvíře rozstonalo, nebo když jsem pro nově získaný přírůstek potřeboval nějakou zvláštní lahůdku, aby si snáz zvykl na život v zajetí, svolal jsem pampaláky, a ti se rozběhli do okolí pro čerstvou zásobu hmyzu.

Zásobovat hmyzem ptáky bylo ještě obtížnější, protože mnozí z nich byli příliš malí, než aby si dokázali poradit s velkou a ježatou kobylkou. Ti nejvíc milovali malé bílé termity, takže mi nezbylo než zorganizovat další chlapecký tým, který se na ně specializoval. V západní Africe žije několik druhů termitů bílých, ale těm, kteří mým účelům nejlépe vyhovovali, říkají tamní domorodci „houboví“ termiti. Na chladných holínách mezi vysokými stromy si ze šedivého bláta budují velice zvláštní hnízda, která vypadají jako obrovské, dobrých šedesát centimetrů vysoké prašivky. Jejich vnitřek připomíná plástek a je vyplněn množstvím drobných chodbiček a komůrek, ve kterých žijí dělníci i termití drobotina. Můj chlapecký tým odcházel do lesa za časného jitra a vracel se navečer. Každý z kluků nesl na kučeravé hlavě dvě až tři „houbovitá“ termitiště.

Ta jsem uložil na chladném a temném místě, a když se přiblížil čas krmení ptactva, rozestřel jsem na zem plátěné prostěradlo a sekáčkem jsem opatrně termití hnízda rozpůlil. Pak jsem z nich vyklepal na prostěradlo různě velké termity. Ty jsem lopatkou naházel do džbánek a spěchal s nimi k ptačím klecím, kam jsem musel dorazit dřív, než mi všichni vylezou. Ptáci tenhle spěch chápali, a tak ještě než jsem stačil stáhnout ruku, posedali si na okraj džbánu a zobali jako posedlí.

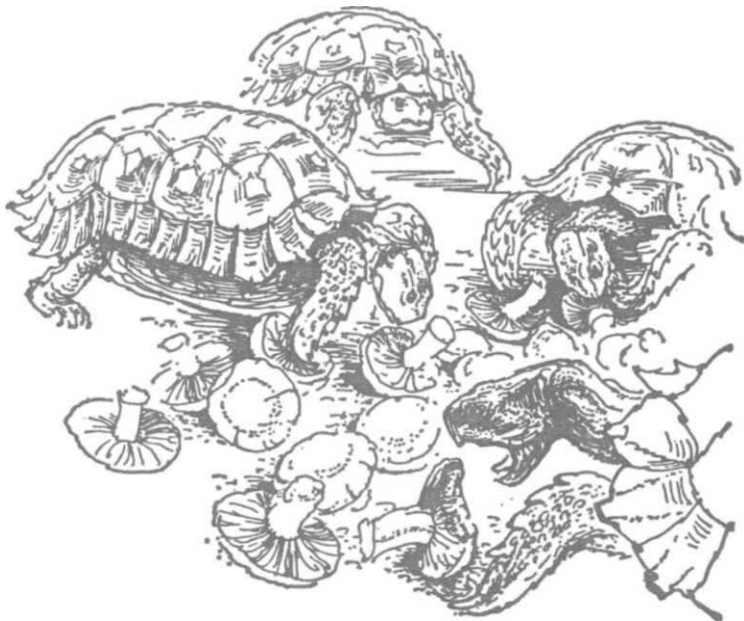
Krom starostí s krmením tak rozličných zvířecích druhů jsem řešil ještě problém jejich umístění do správných klecí. Každý živočich musel mít speciální druh klece, vybudované přesně tak, aby vyhovoval jeho potřebám. Převážné klece musely v tropech skýtat chladivý stín, ale zároveň zajistit zvířatům přiměřenou teplotu, jež bude potřebná, až se začneme blížit k Anglii. Dělal jsem to tak, že každá klec byla opatřena speciálním závěsem, který se dal spustit zvenku přes mříže, a zvíře uvnitř chránil před studeným větrem i případným deštěm.

Ani velikost přepravy není lhostejná. Některá malá zvířata potřebují relativně velkou klec, mají-li zůstat v dobrém zdravotním stavu. A jindy je zase poměrně velké zvíře nutno ze stejných důvodů transportovat v úplně malé přepravce. Například komby ušaté vyžadují dostatek prostoru, aby mohly poskakovat a prohánět se, protože i v přírodě jsou v neustálém pohybu; je tedy zřejmé, že příliš malá klec by jim potřebnou dávku pravidelného tělocviku neumožňovala.

Na druhé straně některé překrásné skvrnité antilopy z mé sbírky, jako třeba lesaň pestrý, se transportují v úzké dlouhé bedně, v níž nemají možnost se otočit. Bočnice přepravy musí být zevnitř měkce vypořstovány. To proto, že tohle zvíře je výjimečně lekávé a při kodrcavé jízdě na korbě nákladáku nebo při lodní nakládce a vykládce by se mohlo značně vyděsit. Kdyby v takovém případě měl lesaň pestrý čtverhrannou přepravní klec, běhal by v ní dokolečka a nakonec by třeba ztratil rovnováhu, upadl a mohl by si snadno polámat své štíhlé, křehké končetiny. Avšak v úzké bedně se při prudkých pohybech může opřít o její měkké boky a nebezpečí pádu ani zlomenin mu nehrozí. Polstrování přitom zabraňuje, aby se zvíře odřelo o hrubá dřevěná prkna.

Je pozoruhodné, že dalšími živočichy, kteří potřebovali vypořstovanou přepravku, byly fantasticky vyhlížející žáby chloupkaté. Tito čokoládově zbarvení obojživelníci mají zadní část těla a tlustá stehna pokrytá hustým porostem, jenž skutečně vypadá jako chloupky, i když se ve skutečnosti jedná o dlouhé trásně pokožky. Všechny žáby do jisté míry dýchají krom plícemi také pokožkou. Proto je nutné udržovat je stále vlhké, neboť kdyby

oschly, udusily by se. Žáby chloupkaté žijí v prudkých horských tocích a většinu času tráví pod vodou. K dýchání tedy neužívají plic do té míry, jak to činí ostatní žáby, a v důsledku toho potřebují přiměřeně větší plochu kůže, která jim umožňuje dýchání pod hladinou. To je důvod, proč se u nich vyvinuly tyto „chlupy“.

Řádné „ubytování“ těchto zvláštních žab je značně problematické. Normálně se žáby po odchytu umisťují do mělkého terária a ponechávají se v něm až do nalodění, kdy se jednotlivě vloží do mušelinových váčků, zavěšených na bočních stěnách větší bedny. Tam bez problému vydrží až do příjezdu do Anglie. Jídlo cestou nepotřebují, a pokud je dvakrát či třikrát za den namočíte, jsou naprosto spokojené. Ale žáby chloupkaté mají krom neobvyklého porostu ještě jednu podivuhodnou vlastnost: jejich masité prsty zadních končetin jsou vybaveny dlouhými ostrými drápkami, ne nepodobnými kočičím, které - podobně jako kočka - dokáží zatahovat do kožních řas, fungujících jako pochvy. Vložíte-li tudíž žábu chloupkatou do mušelinového váčku, pokusí se v něm vyskočit,

drápky se jí zaseknou do tkaniva a v důsledku toho se v krátkém čase na dně váčku škaředě zašmodrchá. Proto jsem se rozhodl, že tyhle žáby budou cestovat v krabici.

Tím mi ovšem vyvstal další problém. Krabice musela být neobyčejně mělká, jinak by mohly vyplašené žáby skákat a zranit se o vrchní pletivo. Vyřešil jsem to tak, že jsem všechny žáby chloupkaté umístil do nízké bedničky, v jejímž dně jsem vyvrtal řadu otvorů, aby měla kudy odtékat voda, kterou je budu polévat. Protože nemohly skákat do výšky, reagovaly na pohyb svého terária tím, že se stáhly do rohu a snažily se zavrtat do dřeva. Za pár dní měly všechny odřené nosy a horní rty.

Taková zranění jsou ovšem značně nebezpečná, protože se mohou snadno zanítit a bez náležité léčby může žába přijít o nos nebo ret. Jenomže léčení odřenin nesvědčí nutnost udržovat pacienta ve vlhkém stavu, v němž se, jak známo, záněty hojí daleko déle a hůře. Proto jsem pro žáby chloupkaté musel nejen vymyslet úplně nové přepravní terárium, ale i šetrný způsob, jak léčit jejich zranění.

Vyrobil jsem jim prostornou mělkou bednu, jejíž vnitřní stěny jsem potáhl plátnem vycpaným vatou, takže byla uvnitř měkká jako prošívaná pokrývka z prachového peří. Umístil jsem do ní žáby chloupkaté, které jsem místo třikrát denně poléval vždycky jen jednou. Úplně to stačilo, neboť nacucaná vata udržovala v teráriu stálou vlhkost, aniž byly žáby zbytečně mokré. Nakonec se jim nosy zahojily a do Anglie dorazily ve své polstrované bedničce zcela bez úhony; ať totiž skákaly nebo se snažily zavrtat do země, v měkkém prostředí si nemohly nijak ublížit.

KAPITOLA OSMÁ

V níž se moderní Noe plaví ve své arše

Každý sběratel zvířat se vždycky nejvíc hrozí okamžiku, kdy bude třeba sbalit obrovskou spoustu rozličných živočichů, dopravit je na pobřeží a lodí odvézt do Anglie. Nejprve se musíte přesvědčit, že všechny přepravní klece jsou v perfektním stavu a mají dokonale bezpečná dvířka. Pak musíte na celou dobu plavby obstarat dostatečnou zásobu krmiva, protože od žádného lodního kuchaře nelze vyžadovat, aby se staral o zhruba stovku zvířat.

Krom takových věcí, jako jsou pytle pšenice, brambor a nejrůznějších druhů tropické zeleniny, potřebujete navíc enormní zásobu ovoce. Nemělo by smysl nakupovat je zralé, protože po prvním týdnu by vám všechny zbylé zásoby shnily a pro zvířata by vám nic nezbylo. Musíte proto ovoce rozdělit do tří skupin: zralé, polozralé a úplně nezralé. Nezralé ovoce uskladníte spolu s masem a vejci do lodní chladírny.

Tak zajistíte, aby se vám maso i vejce nezkazily a ovoci zabráníte v samovolném dozrání. Když to zralé spotřebujete, vezmete další várku z chladírny a rozprostřete ji na palubě, kde na slunci rychle dozraje, takže ji můžete použít ke krmení. Množství zásob musíte odhadnout co nejpřesněji. Nakoupíte-li jich příliš mnoho, zkazí se vám a budete je muset hodit přes palubu. V opačném případě vám krmivo dojde dřív, než dorazíte do Biskajského zálivu, kde právě budete nejvíc potřebovat vydatnou stravu, chcete-li, aby vaši svěřenci přežili náhlou klimatickou změnu. Teprve máte-li naprostou jistotu, že všechny klece jsou v pořádku a zásoba krmiva odpovídá potřebám zvířat, můžete objednat nákladní vozy pro odvoz na pobřeží.

Když jsem odjížděl ze západní Afriky, měl jsem s sebou tři pytle pšenice a brambor, dva pytle kukuřice, padesát ananasů, dvě stě pomerančů, padesát mang a sto padesát velkých banánových trsů, nemluvě o takových věcech, jako je sušené mléko, ovomaltina, rybí

tuk a tak dále. Krom toho jsem vezl čtyři sta vajec, z nichž každé bylo třeba nejprve otestovat v hrnku s vodou, zda je zaručeně čerstvé, a poté je namastit a uložit do krabice naplněné slámou. Jako zásobu masa jsem vezl celého vola a dvacet živých kuřat. Tohle všechno tvořilo spolu s nějakými sto padesáti přepravními klecemi notný náklad, na jehož přepravu do tří sta kilometrů vzdáleného přístavu jsem musel objednat tři nákladáky a jednu menší uzavřenou dodávku.

Rozhodl jsem se cestovat výhradně v noci, a to hned z několika příčin. Nejpádnější spočívala v tom, že zvířata tolik netrpěla vedrem. Cestujete-li ve dne, máte dvojí volbu: buď zakryjete klece na zadní části korby nákladáku a riskujete, že se vám zvířata bezmála k smrti udusí, nebo je necháte odkryté a zvířata se ve slunečním úpalu zalknou mračny žhavého prachu, který vozy na primitivních silnicích zvířují. Proto jsem svoje svěřence transportoval raději v noci a domnívám se, že je to tak nejvýhodnější.

Jenomže v kabině nákladáku toho na sedadle spolujezdce moc nenaspíte. A jakmile začne svítat, musíte zaparkovat někde při silnici ve stínu stromů, každou jednotlivou klec i bednu vyložit, vyčistit a všechna zvířata nakrmit. Teprve když jste s tím vším hotovi, můžete si sami trochu zdřímnout. Sotva nastane večer a vzduch se ochladí, naložíte vozy a pokračujete v jízdě. Silnice v Kamerunu jsou tak špatné, že se po nich nedá jet rychleji než čtyřicet kilometrů za hodinu, takže cesta, kterou bychom v Anglii zvládli za jediný den, nám trvala třikrát tak dlouho.

Po příjezdu do přístavu jsem zjistil, že naše loď ještě neskončila s nakládkou ostatního zboží, takže nezbylo než čekat, až dojde řada i na moje zvířata, a jelikož lilo jako z konve, rozhodl jsem se, že přepravní klece do té doby ponechám na nákladních vozech. Krátce nato se však vyjasnilo a slunce začalo tak pražit, že jsem přece jen musel celý náklad vyložit a zvířata přemístit do stínu pod stromy. Sotva jsem s tím byl hotov, obloha se znovu zatáhla a během několika minut jsem byl i s klecemi, výbavou a zásobou potravin skrz naskrz promočený ledovým deštěm. Po nalodění byla všechna zvířata mokrá a tak se třásla zimou, že jsem se okamžitě musel dát do práce, všechny klece vyčistit a naplnit suchými pilinami. Plnými

hrstmi jsem je házel i na opice, protože jsem doufal, že je tím alespoň trochu osuším a snad je tak uchráním před nachlazením. Nakonec jsem vyrobil speciální várku horkého mléka všem zvířatům, která na ně byla zvyklá. Naštěstí nemělo tohle promoknutí žádné vážné následky.

Brzy ovšem zjistíte, že na čerstvém mořském vzduchu dostanou zvířata nečekanou chuť k jídlu, takže třeba opice by dokázaly, pokud byste je nechali, spořádat čtyř nebo pětinasobné množství potravin oproti tomu, co snědí za normálních okolností. Je to věc, s níž musíte už při nákupu zásob počítat. Samosebou, že se nemůžete předzásobit takovými lahůdkami, jakými jsou sarančata či termiti, ale pro mohutnější ptáky lze získat přímo na lodi šváby, vydáte-li se na jejich lov do strojovny, kde se zpravidla hemží v okolí horkého potrubí. Po čase mi je sami námořníci začali obětavě chytat a pravidelně dodávat.

Dvou či třítýdenní plavba může být neobyčejně příjemnou záležitostí, ovšem jen tehdy, neskládá-li se většina vašich zavazadel ze spousty výjimečně hladových živočichů. V takovém případě vás čeká buď stejná, nebo možná ještě namáhavější dřina, než jakou podstupují námořníci. Musel jsem vstávat pravidelně o půl šesté ráno, abych stihl ještě před snídaní vyčistit klece. Pak jsem se najedl a hned nato mě čekalo krmení zvířat, po němž jsem už pro sebe neměl ani chvilku volnou až do okamžiku, kdy jsem večer odnesl poslední misku mléka do poslední opičí klece. Jak se loď blížila k Anglii, počasí se stále ochlazovalo, i bylo třeba učinit mnohá opatření, aby zvířata nenastydla. Horké mléko jsem od té doby připravoval každý večer a klece jsem proti dešti i studenému větru pravidelně zakrýval dekami a nepromokavými celtami. Pokud byly větší vlny, musel jsem je pečlivě uvazovat k zábradlí, protože jinak zvířatům hrozilo nebezpečí vážného úrazu. Na tuhle věc jsem na zpáteční cestě ze západní Afriky zapomněl, jenže jednoho večera, když jsem poslední opičí mládě nakrmil z kojenecké lahve, loď se začala prudce kymáčet. Pohlédl jsem na klece srovnané podél zábradlí a rozhodl se, že je raději přivážu, protože kdyby se během noci počasí ještě zhoršilo, mohly by se překotit. Přesně v okamžiku, kdy mi tahle myšlenka proletěla hlavou, přehoupla se loď přes zvlášť

mohutnou vlnu a jedna celá řada padesáti klecí se s rachotem překloupila na svou čelní stranu. Vrhł jsem se k nim, rychle je všechny srovnal a ke své nesmírné úlevě jsem zjistil, že se jejich obyvatelům nic zlého nepříhodovalo, i když opice ještě dlouho tenhle incident vzrušeným švitořením komentovaly.

Někdy vás však při plavbě se zvířaty čekají i jiné vzrušující příhody. Při návratu ze západní Afriky jsme s mým přítelem a spolupracovníkem cestovali lodí, jejíž kapitán, jak jsme se od mnoha lidí doslechli, velice nerad přepravoval živá zvířata. Po tomhle zjištění jsme se pochopitelně snažili chovat se co nejnenápadněji, abychom kapitána všelijakými těžkostmi ještě víc nepopouzeli, protože našťavaný velitel lodi může zvířatům i jejich opatrovníkům plavbu náležitě ztrpčít, což je rozhodně tím posledním, oč sběratel stojí. Ale jak už to tak bývá, když se snažíte s někým vycházet co nejlépe, vždycky se něco zadrhne přesně v okamžiku, kdy to nejméně potřebujete.

Tak třeba hned první ráno vysypal můj přítel přes zábradlí obrovský košík mokrých pilin, které vykydal z opičích klecí. Naneštěstí si předem nezjistil směr větru, a tak se stalo, že větrný poryv zanesl oblak smradlavých pilin přímo na můstek, kde právě kapitán stál. To tedy rozhodně na nějak zvlášť slibný začátek nevypadalo. U snídaně nás kapitán pozdravil dost chladně, časem však poněkud roztál a během jídla se k nám začal chovat celkem přátelsky.

Seděl jsem přímo proti němu a díval se na řadu kulatých průzorů za jeho zády, jimiž bylo vidět do nákladového jícnu, kde jsme měli své přepravní klece. „Je mi jedno, co tu děláte,“ dal se slyšet pan kapitán, „ovšem jen za předpokladu, že vám žádné zvíře neuteče.“

„Ale to je přece úplně vyloučeno,“ ujišťoval jsem ho ve chvíli, kdy jsem zpozoroval, že se v průzoru za jeho zády cosi pohybuje. Ke své hrůze jsem tam zahlédl ohromnou veverku. Seděla na okraji průzoru a s potěšeným výrazem si prohlížela vnitřek jídelny. Dřepla si na zadní a začala si tlapkami čistit vousy. Kapitán mezitím v poklidu dál snídal, netuše, že ani ne metr za jeho šíjí si hoví veverka. Když skončila svou toaletu, pohlédla na stůl a zjevně usoudila, že vzhledem k takové spoustě dobrot by jídelna stála za bližší prozkoumání. Jen co jsem jí na očích poznal, že se rozhodla vniknout

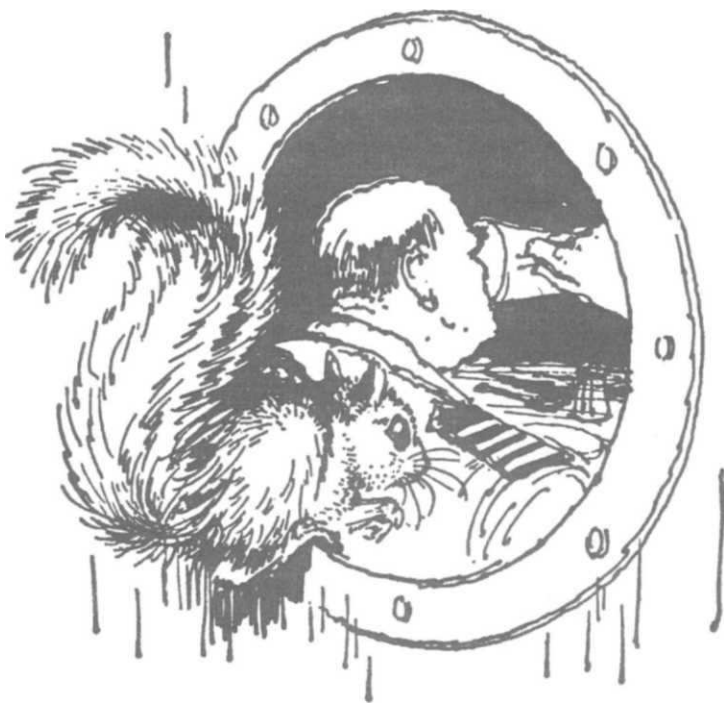
do našeho prostoru tak, že nejprve skočí kapitánovi na rameno, ze kterého se odrazem rychle dostane doprostřed stolu, zamumlal jsem pár omluv, zvedl se a s co nejnevinnější tváří jsem vycouval z jídelny a tryskem uháněl na příslušnou palubu. K průzoru jsem dorazil v okamžiku, kdy se už veverka přihrcovala ke skoku a sotva vteřinu předtím, než by kapitánovi přistála na rameni, se mi ji podařilo chytit za chundelatý ocas. Teprve když jsem ji navzdory jejím hlasitým protestům nacpal zpět do klece, mohl jsem si jakž takž s úlevou oddychnout.

Po návratu do jídelny jsem pochopil, že pan kapitán po celou dobu netušil, že moc nechybělo, aby se mu od ramene odrazila veverka, jež by pak dozajista přistála uprostřed jeho slániny s vejci.

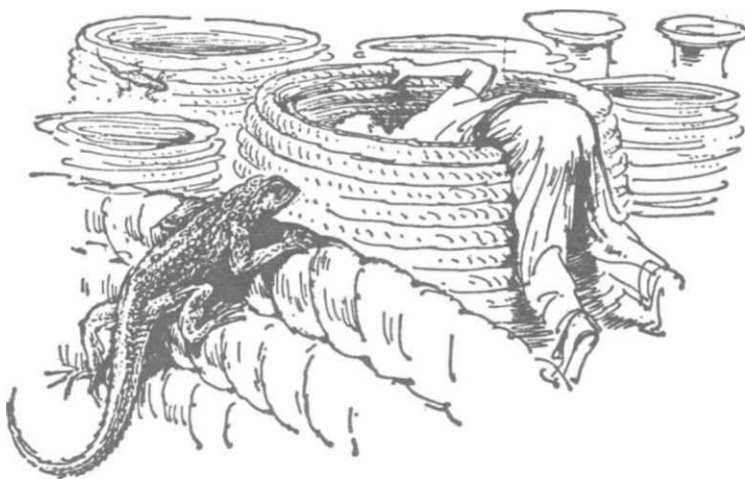
Jak říkám: snad právě proto, že jsme se snažili chovat se co nejzpůsobněji, pronásledoval nás cestou jeden malér za druhým. Jen o pár dní později utekly tři velké ještěrky, které se bleskurychle ukryly ve sveticích lan na palubě. Protože s takovou spoustou lodních lan bychom bez pomoci nejmíň poloviny mužstva vůbec nehnuli, nezbylo nám, než se po ještěrkách vrhat, jakmile někde vykoukly. Nakonec jsme je po třech dnech námahy skutečně všechny pochytili, ale byl to strašlivý nervák, protože jsme po celou dobu trnuli, že se nějak dostanou na můstek, kde si jich kapitán určitě všimne.

Sotva jsme měli tyhle plazy v bezpečí, utekla nám pro změnu zase jedna opice. Byla sice dokonale ochočená a za normálních okolností vždycky na zavolání přišla, ale tentokrát bylo všude kolem tolik zajímavých věcí, že se neobtěžovala věnovat nám sebemenší pozornost, ani když jsme ji do klece lákali celým trsem zlatožlutých banánů, kterým jindy nedokázala odolat. Toho dne naštěstí moře silně házelo; nebýt toho, nedokážu si ani domyslet, jak by celá věc dopadla, protože zvědavá opice se užuž začala ze spojovací paluby šplhat na palubu pro cestující. Naštěstí tam v tu chvíli nikdo nebyl, a tak jsem ji pronásledoval a zoufalým šepotem přivolával. Kdykoli se loď zhoupala, opice maličko zakolísala a ztratila balanc, což bylo pro mne neobyčejně výhodné, protože jsem byl na kolébání lodi daleko víc zvyklý než ona. Došla až k patě schodiště do kapitánovy kajuty. Když si všimla, jak jsem blízko, na okamžik zaváhala, ale pak se začala drápat vzhůru k pootevřeným dveřím kapitánovy svatyně.

Vrhl jsem se za ní, leč velké naděje na úspěch jsem si nedělal. V duchu jsem už viděl, jak opice jedním skokem hupsne doprostřed lůžka, v němž jako z udělání bude ležet obávaný velitel našeho plavidla. Naštěstí se přesně v okamžiku, kdy uličnice dospěla na nejvyšší schod, loď opět zakymácela, opice spadla o tři schody níž a poskytla mi tak vítanou příležitost uchopit ji za chundelatý ocas, zvednout do náruče a uhánět co nejrychleji zpět na spojovací palubu, protože jsem měl strach, že kapitán uslyší její vzteklé vrískání a vykoukne, aby se přesvědčil, co se to na jeho lodi děje.

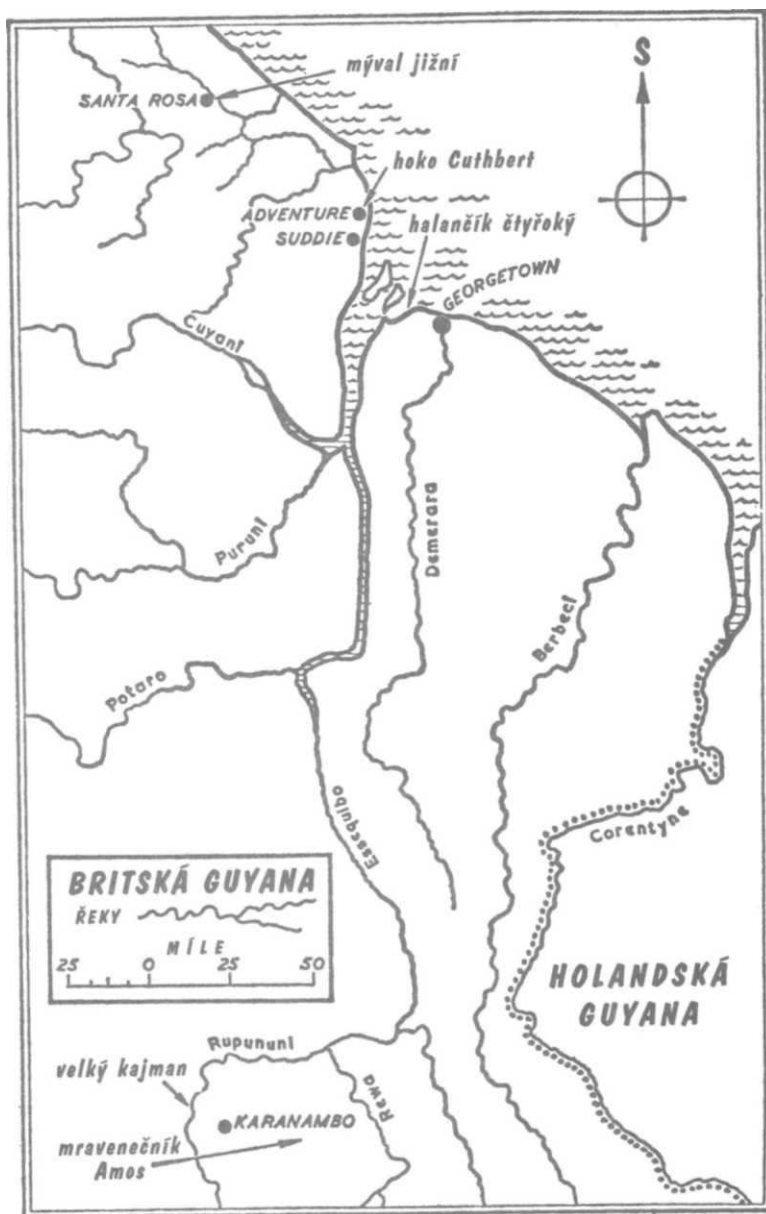
Vcelku to byla značně náročná plavba, a tak jsme pocítili nesmírnou úlevu, když jsme nakonec jednoho kalného jitra za drobného mrholení vstoupili do vod liverpoolského přístavu. Na molu už čekaly uzavřené nákladní vozy zoologických zahrad.

Celou sbírku se podařilo bez potíží vylodit a zvířata předat jednotlivým ředitelům. Pak už jsme jen se smíšenými pocity hleděli za mizejícími vozy, které rozvážely naše úlovky po nejružnějších britských zoo.

Část druhá

LOVY A ODCHYTY V GUYANĚ

KAPITOLA DEVÁTÁ

V níž nám mravenecník Amos dává co proto

Guyana je země na severu Jižní Ameriky, zhruba stejně velká jako Irsko. Leží na okraji rozlehlé pralesní oblasti, která se rozkládá podél řeky Amazonky a táhne se přes Brazílii. Jméno Guyana je odvozeno z indiánského slova, označujícího zemi vod, a přiléhavější název si pro ni lze představit opravdu jen stěží. Od jihu k severu ji protíná trojice mohutných řek, které jsou propojeny celou řadou drobnějších toků a přítoků. Ty se v období dešťů rozvodní a na dlouhé týdny zaplaví celou krajinu. Proto jsou skoro všechna tamní zvířata buď vynikajícími plavci, nebo dovedou skvěle šplhat; zvířata, jež v sušších končinách tráví celý život na zemi, jsou tady zastoupena příbuznými druhy, žijícími téměř výhradně na stromech. Tak například v Kamerunu naleznete osináka afrického, který žije v lese, sídlí zpravidla v jeskyních či mezi kameny a je téměř naprosto neschopen vylézt na strom. Naopak v Guyaně existuje dikobraz kuandu, jehož tlapy jsou přizpůsobeny ke šplhání a navíc má, podobně jako řada jihoamerických opic, dlouhý a holý chápavý ocas, který dokáže omotat kolem větve a při lezení se jím přidržovat.

Dá se říci, že Guyanu lze zhruba rozdělit na dvě části. Zalesněné území se táhne od pobřeží do vnitrozemí, kde posléze přechází v převážně travnatou savanu, jen řídce posetou křovinami a skupinkami stromů. I Kamerun je svým způsobem rozdělen podobně a pro obě tyto země platí, že lesní fauna je naprosto odlišná od té, která žije na travnatých plochách.

Podél guyanského pobřeží, kde velké řeky ústí do moře, je celý kraj rozčleněn tisícerými menšími řekami a říčkami. Některé jsou sotva pár metrů široké, ale jiné jsou mohutnější než průměrná anglická řeka. Tyhle toky se podílejí na zvláštní kráse guyanské přírody. Vody, jejichž hladina je pokryta spadáním listů a větvemi, mají sytě hnědovou barvu sherry a proudí tak líně, že jejich povrch bývá klidný jako tmavé zrcadlo. Velké větve, sklánějící se nad

hladinu, zdobí dlouhé vousy španělského mechu, lišejníku podobné vegetace, jež jako nesčetné šedé nitě visí ze stromů. Spatříte tam orchideje ve stovkách barevných odstínů, které vyrůstají z kmenů i větví často v takovém množství, že některé stromy vyhlížejí, jako by je zdobily drahokamy.

Jak jsem už řekl, ve většině případů připomínají vodní cesty naleštěná zrcadla, ale někdy jejich hladinu pokrývá silný zelený povlak vodního rostlinstva, ze kterého na pár milimetrů vysokých stopkách vyčnívají drobkounké světle fialové či žluté kvítky. Na slunných místech podél břehů uvidíte shluky obrovských leknínů s květy většími než čajová konvice, jejichž talířovité zelené listy dosahují rozměrů kola od bicyklu. Plujete-li na člunu po některém z těchto vegetací porostlém toku, máte pocit, jako byste klouzali po zelené louce, neboť předek člunu lehce rozráží vodní rostlinstvo, jež se hned za lodí znovu spojuje, proto vodní hladinu vůbec nespátříte. Jen pohyb plavidla mírně čerí říční povrch, takže v brázdě za člunem se zelený koberec měkce pohupuje.

Po příjezdu do Guyany jsme základní tábor rozbili v hlavním městě Georgetownu. Tam byl pravidelný přísun krmiva pro zvířata nejdostupnější a zároveň nebyl daleko přístav, odkud se nakonec budeme vracet do Anglie. Teprve když jsme vybudovali tuto základnu, začali jsme podnikat jednotlivé expedice do guyanského vnitrozemí, prozkoumávat rozličné typy krajiny a odchytávat tamní zvířenu.

Má první expedice mířila do travnaté oblasti v okolí řeky Pomeroon. Vyrazili jsme z Georgetownu a proti proudu říček jsme se plavili do indiánského městečka Santa Maria, skrytého v hlubinách této zvláštní bažinaté krajiny. Cesta nám trvala celý den a byla nezapomenutelným zážitkem. Zatímco loď klidně plula po lesklé hladině pod sluncem prozářenými stromy, velcí černí datlové s šarlatovými chocholy prolétávali s pronikavým křikem před námi a tu a tam usedali na odumřelé stromy, jež horlivě a hlučně oklobávali. V podrostu na březích se pohybovala hejna vlhovců červenokřídlých, kteří jsou velcí jako vrabec, mají černá těla a kanárkově žluté hlavy. Někdy, když jsme projeli zátočinou, vzlétl od břehu párek ibisů nachových, třepotajících růžovými a karmínovými křídly. Na vodním

rostlinstvu při březích se ve velkém množství vyskytovali ostnáci trnití, kteří na první pohled připomínají slíпку bělokura horského. Nejprekvapivější jsou jejich dlouhé nohy, zakončené velkými štíhlými prsty. Ty jim umožňují chodit po plovoucím vodním rostlinstvu a nepropadnout se, protože při každém kroku pavoučím způsobem rozprostírají prsty a rozkládají tak váhu po ploše leknínových listů. Když důstojně krácejí po svém leknínovém chodníku, vypadají jako dost všední, nenápadní malí ptáčci, ale jakmile vzlétnou, můžete obdivovat jejich zářivé citronově žluté skvrny pod křídly.

Čas od času jsme vyplašili kajmany, povalující se kousek od břehu. Ti jsou jihoamerickou obdobou afrických krokodýlů. Míjíte-li je, chvíli vás pozorují se zdviženými hlavami, ale pak se rychlým cupitáním přesunou na samý okraj břehu a vzápětí vklouznou do vody.

Do městečka Santa Maria jsme dorazili v noci a hned nazítří ráno jsme se s pomocí místních indiánských obyvatel pustili do sběru zvířat. Mnozí indiáni chovali divoká lesní zvířata pro vlastní potěšení a nežádka byli ochotni nám je odprodat. Tímhle způsobem jsme v krátké době získali celou řadu nádherných papoušků ara arakanga, z jejichž neustálého křiku jsme ve své nevelké chatrči málem ohluchli, několik mladých hroznýšů královských a dvě nebo tři malpy kapucínské. Dost mě překvapilo, že indiáni často chovají jako domácí zvíře hroznýše, protože bych spíš předpokládal, že se budou hadů bát stejně jako Afričané. Když jsem se o to začal zajímat, zjistil jsem, že hroznýši se v indiánských chatrčích nejčastěji plazí mezi střešními trámy, kde slouží lidem obdobně jako domácí kočky v Anglii. Chytají obtížné hlodavce, jsou naprosto krotcí a pokud mají dost myši a krys, zdržují se trvale mezi krokviemi a na zem sestupují jen velmi zřídka. Indiáni mi vysvětlili, že hroznýši jsou nejen daleko lepšími lovci myši než kočka, ale ve svých růžových, stříbrných, černých a bílých barvách jsou navíc i krásnější, když stočení na střeše připomínají zářivě barevné šály.

V Guyaně naleznete tři rozličné druhy mravenečníků. Mravenečníka velkého (*Myrmecophaga jubata*) s mohutným chundelatým ocasem, který na délku měří až dva metry, a dále dva

stromové mravenečnický: čtyřprstého (*Tamandua tetradactyla*), velkého asi jako pekingský palácový psík, a asi dvacet centimetrů dlouhého mravenečnicka trpasličího (*Cyclopes didactylus*). Tito tři mravenečníci žijí v naprosto rozdílném přírodním prostředí, a i když se někdy jejich teritoria částečně překrývají, většinou se drží takového typu krajiny, jaký jim nejlépe vyhovuje. Mravenečnick velký dává přednost travnatému území v severní polovině Guyany, zatímco zbývající dva žijí v zalesněných oblastech. Mravenečnicka čtyřprstého naleznete i v částečně obydlených a zemědělsky využívaných končinách, ale za mravenečnickem trpasličím se musíte vypravit až do panenských pralesních hlubin.

Abych pro naši kolekci získal mravenečnicka velkého, musel jsem odletět na savanu, vzdálenou tři sta kilometrů severním směrem. Letadlo mě vysadilo u osamělého ranče na břehu řeky Rupununi. Tam se mi podařilo najmout si výjimečně obratného indiánského lovce, který se jmenoval Francis. Vysvětlil jsem mu, o jaké zvíře se zajímám, a on se vypravil do nitra savany, aby zjistil, kde se takový mravenečnick vyskytuje. Pak se tam prý vydáme společně a zkusíme ho polapit.

Souhlasil jsem. Za tři dny se Francis skutečně na ranči objevil a s rozzářenou tváří mi hlásil, že jeho pátrání bylo úspěšné. V jisté části savany našel rozhrabaná mraveniště, která jsou neklamnou známkou přítomnosti mravenečnicka.

Brzy ráno jsme tedy Francis, můj přítel a já nasedli na koně a vyjeli na lov mravenečnicka. Všude kolem nás se v paprscích ranního slunce zlatě třpytila ojedinělými křovinami posetá travnatá krajina, jež se táhla až k bledě modravému pásu hor na dalekém obzoru. Jeli jsme dlouhé hodiny a za celou dobu jsme krom několika jestřábů jihoamerických, kteří nám kroužili nad hlavami, nenalezli ani nejmenší stopu života.

Protože jsem věděl, že se v travnatých oblastech vyskytuje ohromná spousta živočichů, dost mě překvapilo, že jsme cestou žádného z nich nespátřili. Téhle záhadě jsem však přišel na kloub, jakmile jsme dojeli k rozsáhlé oválné prohlubni, v jejímž středu se lesklo klidné jezírko, pokryté lekníny a vroubené šťavnatou zelení s nízkými stromky. Mžikem vše kolem nás jakoby zázrakem ožilo.

Vzduch byl plný bzukotu vážek a zářivě pestré ještěrky se nám míhaly mezi kopyty koní; ledňáčci si hověli na odumřelých větvích stromů, jež se skláněly nad hladinu jezírka, a z okolního rákosí i křovin se ozývalo nekonečné štěbetání a švitoření nesčetného ptactva. Když jsme míjeli vodní plochu, spatřil jsem na protějším břehu deset čápů jabiru, kteří se svěšenými zobáky důstojně shlíželi ze své stodvaceticentimetrové výšky. V okamžiku, kdy jsme jezírko minuli a znovu vstoupili do nekonečné travnaté plochy, život kolem nás opět ustrnul a jediným zvukem, který jsme slyšeli, bylo šustění a tlumený dusot kopyt ve vysoké trávě.

Tak jsem si uvědomil, že v tomto vyprahlém kraji se všechen život koncentruje v okolí jezírek a kaluží, jež se tam porůznu vyskytují. Můžete ujet nekonečné míle a nepotkat ani živáčka, ale pak se náhle přiblížíte k prohlubni s jezírkem či větší kaluží a zjistíte, že přímo kypí životem.

Nakonec jsme kolem poledního dospěli k cíli, jímž bylo místo v savaně, kde Francis zastavil koně a oznámil nám, že právě tuto oblast obývá mravenečník. Navrhl, abychom utvořili řadu a s co možná největším hlukem projížděli vysokou trávou a tím spícího mravenečníka probudili. Pak ho musíme zahnat do oblasti savany, táhnoucí se po naší levici, kde je tráva daleko nižší, a proto tam svou kořist na koních snáz doženeme. Za hlučného halekání jsme tedy vjeli do vysoké trávy, která koňům sahala až k hrudi.

Země, z níž suchá tráva vyrůstala, byla žárem slunce ztvrdlá na kámen a plná rozsáhlých puklin a děr, takže koně pod námi často klopýtali a nejednou jsme jim málem přeletěli přes hlavu. Pak jsem uslyšel Francise, jak nás svolává, a když jsem pohlédl jeho směrem, spatřil jsem přímo před ním poskakovat temný stín. S mým druhem jsme rychle otočili koně a jeli indiánovi na pomoc. Mravenečník - předpokládal jsem, že je to právě on - se snažil proniknout do co nejhustšího travnatého porostu, ale nám se podařilo odříznout mu cestu a zahnat ho na prázdné prostranství. Cválal přímo kupředu, silnými nohama se odrážel od tvrdého terénu, rampouchovitou hlavou kýval při běhu ze strany na stranu a ocas mu vzadu vlál jako chundelatý praporec.

Pronásledovali jsme ho, jak nejrychleji to šlo. Nadejel jsem ho z boku, abych mu zabránil zahrnout zpět do vysoké trávy, zatímco Francis se držel na opačné straně a za jízdy spěšně odmotával laso. Když se dostal do stejné linie s uhánějícím mravenečnickem, laso roztočil a vrhl. Bohužel však nesprávně odhadl rozměr smyčky, která sice dolétla přesně před uhánějící kořist, ale byla příliš velká, takže jí mravenečník jen proběhl a dál se s frkáním, prskáním a syčením řítil nízkou trávou. Francis zadržel koně, stočil laso a znovu vyrazil za zvířetem. Dohonil je, nadejel a podruhé vrhl laso. Tentokrát měl šťastnou ruku, takže smyčka se mravenečnickovi zatáhla kolem hrudi.

Indián seskočil z koně a vší silou se pověsil na provaz, ale mravenečník ho za sebou vlácel jako zběsilý. Sesedl jsem a běžel Francisovi na pomoc. Bylo neuvěřitelné, jak obrovskou sílu dokázal mravenečník vyvinout. Vzepřením svalnatých nohou nás vlácel sem a tam po savaně, až jsme byli zcela bez dechu a dlaně jsme měli sedřené od klouzajícího provazu. Francis se ohlédl a spokojeně zamručel. Podíval jsem se tím směrem a všiml si, že nás zápas s kořistí přivedl do blízkosti malého, asi tři a půl metru vysokého stromku. Jediného v širším okolí.

Zaliti potom jsme bez dechu s námahou vlekli vzpouzejícího se mravenečníka ke stromku, kolem kmenu jsme obtočili konec lasa a pevně uvázali. Právě jsem utáhl poslední uzel, když se Francis podíval vzhůru a hněvivě zavrčel. Vrhл jsem pohled do větví, kde jsem šedesát čísel nad hlavou spatřil obrovské vosí hnízdo velikosti fotbalového míče. Jak se mravenečník škubal na laně, rozhoupával stromek, což vosí kolonie přijímala se značnou nevolí a s hněvivým bzučením se začala rojit kolem vstupního otvoru. Rychle jsme s Francisem vzali do zaječích.

Teď, když byl mravenečník (jak jsme alespoň předpokládali) spolehlivě uvázán, zašli jsme ke koňům, na nichž jsme přivezli nejružnější vybavení: silné provazy a velký pevný pytel na přepravu chyceného zvířete. Ke stromu jsem se vrátil v okamžiku, kdy se mravenečnickovi podařilo uvolnit smyčku, jež ho svírala. Otrásl se jako velký pes a zvolna hrdě vykročil do savany.

Nechal jsem Francise, aby se pokusil spěšně odmotat laso od vosami hájeného stromku, a pěšky jsem vyběhl za mravenečnickem. V

poklusu jsem rychle na konci provazu, který jsem měl v ruce, vyrobil kluznou smyčku a pokusil se mu tohle amatérské laso hodit na hlavu. Jenomže jsem neměl Francisovu zručnost, takže jsem minul. Mravenečník běžel dál; zkusil jsem ho chytit podruhé a pak ještě jednou, ale to už chlupáče začal v jednom kuse poletující provaz štvát. Zastavil se, otočil se ke mně a sedl si na zadní. V tomhle postoji měl hlavu ve výši mých prsou a já jsem s obavami hleděl na patnáct centimetrů dlouhé zahnuté drápy jeho předních nohou, které držel v pohotovostní obranné poloze.

Frkal a prskal, dlouhým štíhlým čumákem kýval ze strany na stranu a výhrůžně mával předními končetinami, takže chvílemi připomínal boxera hotovícího se k útoku. Rozhodně jsem nestál o rvačku se stvořením vyzbrojeným tak nebezpečnými drápy, a tak jsem se rozhodl, že počkám na Francisův příchod, protože jeden z nás pak bude moci odlákat mravenečnickovu pozornost, zatímco druhý se ho pokusí zneškodnit. Zvolna jsem zvíře obcházel, abych se přesvědčil, podaří-li se mi je zastihnout nepřipravené, ale mravenečník se točil stále za mnou a nepřestával mi hrozit zahnutými drápy. Nakonec jsem usedl na zem a čekal na Francise.

Mravenečník, který vzal na vědomí dočasné příměří, využil této doby k tělesné očiště. Při úprku savanou mu za neustálého frkání a syčení z tlamy cákaly bohaté proudy hustých, lepkavých slin. Těmi se mu za normálních okolností na dlouhý jazyk lepí potrava. Avšak tentokrát mu odlétávající sliny potřísnily čumák, na který se mu nachytalo kdejaké smetí a kousky trávy. Sedl si tedy na zadní a s velkou pečlivostí si pomocí drápů začal čistit čenich. Pak si zhluboka povzdechl, postavil se, oklepal se a znovu vyklusal na savanu.

Jakmile k nám doběhl Francis s lasem, pokusili jsme se mravenečnicka znovu chytit. Přiměli jsme ho, aby si opět sedl a zaujal svůj bojový postoj, jenomže tentokrát byl ve značné nevýhodě. Zatímco jsem odváděl jeho pozornost, Francis se mu připlížil za záda a chytil ho do lasa. Jakmile mravenečník cítil, že se mu kolem těla znovu zadrhuje smyčka, vyrazil do protiútku. Trvalo nám půl hodiny, než jsme ho po vyčerpávajícím zápase konečně svázali tak, že se nemohl bránit. Pak jsme ho nacpali do pytle, který jsme mu

zavázali na krku, takže mu z něj vyčnívala jen dlouhá hlava s protáhlým čenichem.

Už jsme si vzájemně gratulovali k úspěchu, ale náhle před námi vyvstal nečekaný problém. Když jsme chtěli pytel s mravenečnickem naložit, všichni tři koně nám dali jednoznačně najevo, že jsou sice ochotni nést nás, ale se syčícím a prskajícím mravenečnickem nechtějí mít nic společného. Čtvrt hodiny jsme se je pokoušeli uklidnit, ale marně. Kdykoli jsme se přiblížili s naší živou kořistí, bránili se a uskakovali stranou.

Francis nakonec došel k závěru, že nezbude, než abych vedl jeho koně, zatímco on ponese mravenečnicka na ramenou. Silně jsem pochyboval, že to dokáže, protože jsme byli od ranče velmi daleko, slunce nemilosrdně pražilo a mravenečnick nebyl právě lehké zavazadlo. Ale v tu chvíli to vypadalo jako jediná možnost, a tak jsem tedy nasedl na svého koně a vedl přitom Francisova, zatímco indián v horku vlekl na zádech vzpouzejícího se mravenečnicka. Ten mu to rozhodně neusnadnil, v pytli sebou v jednom kuse mlel, takže chudák Francis měl co dělat, aby ho udržel. Po hodině cesty jsme urazili sotva pár kilometrů a každých dvě nebo tři sta metrů musel Francis odkládat své zavazadlo a odpočívat.

Nakonec jsme usoudili, že tímhle tempem by nám to zpátky na ranč trvalo nejmíň týden, a tak Francis navrhl, abych buď já nebo můj druh zůstal na místě s mravenečnickem, zatímco ten druhý ho doprovodí k indiánské osadě, která se jako malá tečka rýsovala na obzoru. Tam, jak nás ujistil, získáme cosi, čemu říkal „tahací fík“. Jelikož lovcova angličtina byla značně chatrná, nedovedli jsme pochopit, co tím „tahacím fíkem“ myslí, ale zdálo se, že Francis je o výhodnosti jím navrženého řešení plně přesvědčen. Můj přítel tedy zůstal se svázaným mravenečnickem a já jsem se s naším průvodcem vypravil do vesnice.

V ní jsme našli nesmírně sympatického starého indiána, který mě pohostil šálkem skvělé kávy. Pak mě Francis vyvedl za dům a ukázal mi „tahací fík“. Vyšlo najevo, že má na mysli tažného býka, jakého vesničané v různých částech světa používají k tahání vozů či nošení břemen. Nakonec přišla Francisova žena, která prý s námi pojede na býku k místu, kde na nás čeká můj druh s mravenečnickem.

Tahle drobná indiánská ženička se svižně vyhoupla na mohutná býkova záda a usadila se na nich bokem jako v dámském sedle. Dlouhé černé vlasy jí sahaly až do pasu, takže vypadala jako lady Godiva. Velkou holí plácla býka přes zadek a ten se vzápětí ostrým klusem rozběhl po savaně.

Když jsme se s Francisem vrátili na místo, kde jsme zanechali přítele se vzácným úlovkem, zjistili jsme, že se mravenečníkovi podařilo nám jaksepatří zatopit. Dokázal se napůl vyvléci z pytle, který mu teď visel na zadku jako bachraté kalhoty, a trhanými pohyby šmejdil z místa na místo, pronásledován mým zoufalým společníkem. Nakonec jsme ho přece jen polapili, nacpali do nového, bezpečnějšího pytle a můj druh nám vyprávěl, co všechno se mu za dobu naší nepřítomnosti přihodilo.

Jeho kůň, o kterém si myslel, že je bezpečně uvázán, se krátce po našem odjezdu osvobodil a šel se projít po savaně. Mému příteli trvalo drahnou dobu, než ho konečně znovu chytil. Po svém návratu zjistil, že mravenečník se mezitím částečně rozšmodrchal a ostrými drápy rozerval pytel a napůl se z něj vysoukal. Přítel dostal strach, že zvíře uprchne, a tak ho spěšně znovu svázal a jakž takž nacpal zpátky do potrhaného pytle. Když se však rozhlédl, shledal, že jeho kůň využil příležitosti a vydal se na nový výlet. Sotva ho podruhé chytil a vrátil se, byl už zase mravenečník málem na svobodě. V tom okamžiku jsme se na scéně objevili my. Francisova žena, která přijela na býku, nám pomohla naložit na jeho hřbet pytel s mravenečníkem. Býk zůstal absolutně klidný a zdálo se, že je mu naprosto lhostejné, nese-li na plecích pytel brambor či chřestýšů. Ačkoli mravenečník syčel, frkal a prskal, co mu síly stačily, býk kráčel vpřed, aniž mu věnoval sebemenší pozornost.

K ranči jsme dojeli až po setmění. Svou kořist jsme vytáhli z pytle a rozvázali. Z provazů jsem mravenečníkovi udělal provizorní postroj a na delším provaze jsem ho uvázal k rozložitému stromu; přinesl jsem mu i misku s čerstvou vodou a popřál mu dobrou noc. Nazítří jsem se na něj šel hned brzy ráno podívat, ale v první chvíli jsem myslel, že se mu podařilo utéci, protože jsem ho nikde neviděl. Teprve později jsem si všiml, že leží stočený do klubíčka u paty stromu, úplně přikrytý chundelatým ocasem, který na něm ležel jako

šedá šála, takže zdálky připomínal nenápadnou hromádku škváry.

Tehdy jsem si také uvědomil, jak je mu mohutný ocas prospěšný. Když si totiž v širých travnatých oblastech vyhrabe mělký pelech mezi trsy trávy, takhle se stočí a nad sebou jako střechu rozprostře oháňku, ani nejhorší nepřízeň počasí ho nemůže ohrozit.

Stál jsem nyní před problémem, jak Amose - tak jsme totiž našeho mravenečníka pojmenovali - naučit přijímat náhradní stravu, protože se nedalo předpokládat, že by ho některá anglická zoo mohla krmit bílými termity, na něž je zvyklý ze svého domova. Vyrobil jsem tedy z mléka, syrových vajec a jemně mletého hovězího masa směs, do níž jsem přidal pár kapek rybího tuku. To vše jsem nalil do velké misky, kterou jsem odnesl k rozlehlému termitišti hned za budovou ranče. Do něj jsem udělal otvor a nabral odtud plnou hrst hmyzu, který jsem rozhodil na povrch žrádla v misce. To vše jsem pak odnesl zpět a postavil na dosah Amosova provazu.

Domníval jsem se, že nějaký čas potrvá, než si mravenečník na tuhle dietu zvykne, ale k mému překvapení se Amos k misce okamžitě přikolébal. Pečlivě ji očichal a pak do ní ponořil svůj dlouhý hadí jazyk. Chvilu váhal, jako by uvažoval o zvláštní chuti nové potravy, ale když došel k závěru, že mu bude vyhovovat, sklonil se nad miskou a s překvapivou rychlostí vysunoval a opět

zatahoval jazyk tak dlouho, dokud ji úplně nevyprázdnil. Mravenečníci nemají zuby, a tak jsou odkázáni na svůj dlouhý jazyk a lepkavé sliny. Čas od času jsem Amosovi dopřál lahůdku v podobě plné misky termitů, které jsem mu, pochopitelně, musel podávat i s hliněnými úlomky mraveniště. Byl to úžasný pohled, jak mravenečník dokázal ponořit jazyk do téhle směsi a vytáhnout ho olepený jako mucholapku. Když ho však zatahoval do tlamy, pomocí pysků setřel kousky hlíny, takže mu na jazyku zůstali výhradně termiti. V tomhle byl překvapivě obratný.

Krátce po našem návratu do ústředního tábora v Georgetownu, kde jsem Amose umístil do nového výběhu, získal jsem pro něho družku. Dorazila k nám svázaná v kufru taxíku. Lidé, kteří ji chytili, s ní však nakládali dost bezohledně, a tak byla na několika místech ošklivě poraněná a navíc zcela vyčerpaná nedostatkem pití i potravy. Když jsem ji zbavil provazů, jimiž byla sešněrovaná, zůstala bezvládně ležet na boku a jen slabounce syčela, takže jsem se obával, že dlouho naživu nezůstane. Nabídl jsem jí misku s vodou, ale ledva se samice napila, ihned se postavila na nohy a začala tvrdě útočit na každého, kdo se k ní přiblížil.

Amos si mezitím zvykl, že je v našem táboře jediným mravenečníkem, a proto svou novou družku nijak vlídně nepřivítal. Když jsem otevřel vrátka jeho výběhu a samici tam vpustil, výhrůžně na ni syčel a zcela negalantně ji sekl drápem do čumáku. Nakonec jsem se rozhodl, že je umístím odděleně, ale tak, aby se viděli a měli možnost si na sebe zvyknout. Amos měl výběh dostatečně prostorný, a tak stačilo předělit ho plaňkovým plotem. Ačkoli Amos prakticky okamžitě přijal náhradní stravu, s jeho budoucí chotí nastaly těžkosti. Absolutně odmítala směs, kterou jsem mravenečníkům připravoval, a celých čtyřiaadvacet hodin držela protestní hladovku.

Den po jejím příchodu jsem dostal nápad. Při krmení jsem Amosovi postavil misku do těsné blízkosti plaňkového plotu, který ho dělil od samice. Mravenečník „stoluje“ dost nevychovaně, takže i ten, kdo je od něj při jídle deset metrů daleko, snadno podle frkání, mlaskání a funění pozná, jak mu strava šmakuje. Tenhle zvuk samici přilákal k plotu, protože byla zvědavá, na čem si to Amos pochutnává. Prostrčila úzký čumák mezi plaňkami, očichala žrádlo a

pak do něj zvolna a opatrně smočila jazyk. Během několika minut mu přišla na chuť a brzy už s nadšením chlemtala stejně závratnou rychlostí jako její druh. Následujících čtrnáct dní jedli ze společné misky tak, že samice prostrkovala hlavu mezi plaňkami.

Konečně si oba mravenečníci díky společnému stravování na sebe zvykli a já jsem mohl odstranit plot, který je dělil, a ponechat je ve velkém výběhu společně. Brzy v sobě našli zalíbení a pravidelně spali vzájemně přituleni, společně zakryti chundelatými oháňkami. Na cestu do Anglie jsem jim sice nemohl poskytnout dostatečně velkou společnou klec, ale na lodi jsem jejich přepravky srazil dohromady, aby mohli mřížemi prostrkovat nosy a cítit tak pach svého druhu.

V anglické zoo, kam nakonec šťastně dorazili, nezřídka návštěvníky rozveselovali náznakovým boxerským kláním. To si dřepili na zadní, dlouhými čumáky klátili ze strany na stranu jako kyvadly, ocasy zametali podlahu za sebou a přitom po sobě sekali dlouhými, vražedně vyhlížejícími drápy. Tyhle zápasy vypadaly nesmírně zuřivě a nebezpečně, ale ani jednou si při nich mravenečníci vzájemně neublížili.

Druhým největším gujanským mravenečníkem je mravenečník tříprstý. Mravenečníku velkému se v mnohém podobá; má týž dlouhý zahnutý čumák, malé korálkové oči a mohutné přední končetiny se zahnutými drápy. Má krátkou světlehnědou srst a dlouhý zahnutý ocas. Zatímco mravenečník velký užívá ocas jako přístřeší, mravenečník tříprstý tak činit nemůže, ale používá ho, stejně jako dikobraz kuandu či opice, jako oporu při lezení po stromech. Mravenečníci tříprstí jsou ze všech zvířat, která jsem v Guyaně ulovil, daleko nejpitomější.

V divočině putují po vysokých lesních stromech, až narazí na hliněné mraveniště stromových mravenců. Mohutnými zahnutými drápy tuhle pevnost rozštěpí a za pomoci dlouhého lepkavého jazyka mravence konzumují. Čas od času odlomí další kousek mraveniště a pak pokračují v jeho vylizování. Tohoto zvyku se nezbaví ani v zajetí, takže nabídnete-li jim velkou misku mletého masa, syrových vajec a mléka, ponoří do ní dlouhé drápy, párkrát líznou a pak znovu seknou drápy. Zpravidla se jim tak podaří misku úspěšně zvrhnout.

Jednoduše se domnívají, že tahle nádoba je cosi jako mraveniště, které je třeba rozetnout, aby se dostali k jeho obsahu. Nakonec mi nezbylo, než jim miskou s krmením přivazovat k drátěnému pletivu, nechtěl-li jsem, aby její obsah pravidelně vybryndali do klece i na sebe.

Prvního mravenečníka trpasličího jsem získal v jedné ostrovní indiánské vesnici v oblasti pralesních říček. Cestoval jsem tehdy celý den kánoí, zastavoval se v jednotlivých osadách a kupoval tam všechna zvířata, která mi nabídli. V oné vísce chovali její obyvatelé celou řadu pozoruhodných zvířat, takže jsem tam strávil několik hodin smlouváním a obchodním dohadováním. Jelikož tamní indiáni nehovořili anglicky a já jsem jejich jazyk neovládal, probíhala všechna jednání výhradně v posunčině.

Náhle se skupinou dospělých, kteří mě obklopovali, prodral asi sedmi či osmiletý chlapec, který držel v ruce dlouhou hůl, na jejímž konci bylo cosi, co jsem na první pohled pokládal za velkou kuklu některého z obrovských pralesních motýlů. Při bližším ohledání jsem však zjistil, že je to mravenečník trpasličí, který se pevně drží konce chlapcova klacku. Koupil jsem ho tedy a brzy jsem pochopil, že má některé pozoruhodné vlastnosti, o nichž jsem až do té doby v žádné odborné publikaci nečetl.

Mravenečník trpasličí je asi patnáct centimetrů dlouhý a kryje ho hustá zlatohnědá srst, takže vypadá jako drobounký plyšový medvídek. Dlouhý chápavý ocásek má rovněž bohatě osrstěný. Jasně růžová chodidla zadních končetin jsou lehce proláklá, čímž zvířeti umožňují pevné uchopení větví, po kterých se pohybuje. Když se mravenečník trpasličí drží větve zadníma nohama i ocasem, je prakticky nemožné ho z ní odtrhnout, nechcete-li mu přitom ublížit. Podobně jako jeho větší příbuzní má i on krátké a velice silné přední končetiny vyzbrojené velkými zahnutými drápy. Dlaň přední tlapky připomíná malý růžový polštářek, do něhož při sevření dlouhé drápy s velikou silou zapadnou jako čepel do škvíry zavíracího nože.

Tohle drobné zvířátko má zvláštní zvyk, pro který mu místní domorodci říkají „dejžtopánbu“. Když spí, drží se zadníma nohama i ocasem větve, na níž spočívá, tělo má vzpřímené jako voják na stráž a přední končetiny drží vzpažené k obloze. Vyrusíte-li je, přepadne

vpřed a do útočníka zatne ostré zahnuté drápy. Tuto pozici mravenečník rovněž zaujímá pokaždé, když ho něco poleká, a dokáže pak se vztyčenými končetinami a zavřenýma očima třeba i půl hodiny čekat na příležitost k útoku.

Maličký mravenečník se pohybuje zvolna až ospale a život v zajetí přijímá s tak lhostejnou apatií, že jsem ho vůbec neukládal do přepravky, ale tyč, na jejímž konci seděl, jsem jednoduše upevnil na přídi naší kánoe, kde trčel se vztyčenými pažemi jako vyřezávaná figura na špici historického korábu a vydržel tam bez hnutí až do chvíle, kdy jsme se vrátili do našeho tábora. Nebyl jsem si jist, čím bych měl to mrně krmit, ale z literatury jsem věděl, že se tahle drobná zvířata živí nektarem různých pralesních květů. Hned první večer jsem tedy zavěsil do mravenečnickovy klece malý hrneček vodou rozředěného medu.

Kolem osmé hodiny začal mrňous jevit známky života. Přerušil svůj strnule vzpřímený postoj a jal se velmi zvolna putovat po větvích v kleci; svými pohyby připomínal starce, kráčejícího

opatrnými krůčky po náledí. Cestou objevil hrneček, visící na pletivu klece kousek nad ním. Pečlivě ho očichal a nakonec dospěl k závěru, že nejspíš obsahuje cosi jedlého. Než jsem tomu dokázal zabránit, zaháknul se drápem o okraj nádobky a celou ji na sebe převrhl, takže se od hlavy až k patě zlíil zředěným medem. To ho dost namíchlo, ale ještě daleko víc byl pobouřen, když jsem se rozhodl, že ho kouskem vaty osuším. Po zbytek večera pak seděl na větvi a pečlivě si čistil lepkavé skvrny na kožíšku. Med mu náramně zachutnal, ale musel jsem mu pořídit nádobku s velice úzkým hrdlem, protože jinak vždycky strčil do medu celou hlavu a pak se špacíroval po kleci, takže ráno vypadal jako pilinami oplácaná lepkavá koule.

Med s vodou však nebyl pro zvířátko dostatečně výživnou potravou, a proto jsem mu zkusil nabídnout mravenčí kukly. K mému překvapení o ně neprojevil sebemenší zájem; vyzkoušel jsem tedy přímo mravence, ale ti ho lákali snad ještě méně než kukly. Nakonec jsem spíš omylem než záměrně zjistil, že mu chutnají sarančata a malé můry, které dokázal s překvapivou energií celý večer vytrvale pronásledovat.

Guyanští mravenečníci rozhodně nepatří k živočichům, které je snadné chovat v zajetí, ale jsou to fascinující zvířata, jež si zvýšenou péčí skutečně zaslouží.

KAPITOLA DESÁTÁ

Ropuchy s kapsičkami a jiná podivná zvířena

Obec Santa Maria byla ze všech stran obklopená říčkami, takže jsme ve skutečnosti vlastně žili na ostrově. Zjistil jsem, že vodní toky jsou plné mlád'at kajmanů a rozhodl jsem se jich co nejvíc nachytat. Brzy jsem se však přesvědčil, že to není zdaleka tak snadné jako odchyt krokodýlů v Kamerunu. Tam se totiž jednoduše brodíte mělkými toky a plazy lovíte na písčitém břehu. Jenomže říčky v okolí Santa Marie jsou daleko hlubší, nemluvě o tom, že krom kajmanů se v nich vyskytují i električtí úhoři nebo krvelačné piraně, které jsou při koupání krajně nemilými společníky. A tak jsem musel způsob odchytu kajmaních mlád'at přizpůsobit místním podmínkám.

Měli jsme k dispozici rozměrnou kánoi, do níž jsme jednoho večera nasedli vyzbrojeni silnou baterkou a dlouhou tyčí s kluznou provazovou smyčkou na konci. S tyčí v jedné a se svítilnou ve druhé ruce jsem zaujal místo na přídi, zatímco veslař na zádi zvolna pádloval po temné hladině. Přišel jsem na to, že mladí kajmani si libují v říčních úsecích hustě zarostlých vodním rostlinstvem, kde zpravidla leželi tak, že jim nad hladinu vyčníval pouze nos a vypoulené oči. Když jsme podél takových míst projížděli, svítil jsem na trsy plovoucí vegetace, až se náhle pár metrů ode mne zaleskly oči mladého kajmana. Pohyby paže jsem mlčky navigoval veslaře, aby do těch míst zamířil, zpomalil a posléze zastavil.

Zatímco jsem malému kajmanovi jednou rukou svítil přímo do očí, druhou jsem mu opatrně navlékl smyčku a pak jsem ho prudkým trhnutím naráz vytáhl z vody a hodil na dno kánoe, kde sebou vztekle mlel a podrážděně vrčel a pochrochtával. Jakmile to ostatní mladí kajmani v širokém okolí zaslechli, dávali hlasitými zvuky najevo své sympatie s polapeným druhem, jenomže právě tím na sebe upozorňovali. Podle jejich chrochtání jsem snadno poznal, ve kterých místech se jich skrývá nejvíc, takže zanedlouho se mi v pytli na dně kánoe mlela spousta krajně rozhořčených mladých plazů. Dělal

přítom takový randál, že jsme nakonec museli lovu zanechat, protože příjezd našeho člunu byl slyšet na míle daleko.

Jedním z nejpodivnějších obyvatel tohoto vodního světa je ropucha, která se jmenuje pipa americká. Patří k nejzvláštnějším obojživelníkům na světě, protože se dá doslova označit za ropuchu s kapsičkami. Pár těchto zvláštních živočichů jsem chytil v malém, spadáným listím ucpaném mrtvém rameni jedné pralesní říčky. Tyhle ropušky se tak podobají zpola zetlelému listí, že je na první pohled vůbec nepokládáte za živé bytosti. Dlouhé jsou asi třináct centimetrů a připomínají zploštělé kožnaté vaky s nožkami ve čtyřech rozích. Když jsem je vzal do ruky, nevypouštěly žádné výměšky ani se nebránily, jak to většinou činí jiné žáby a ropuchy, ale jen bezvládně ležely, plně spoléhající na svou podobnost s tlejícím listím.

Jedním z těchto úlovků byla i samice s vajíčky, ze které jsem měl nesmírnou radost, protože jsem se těšil, že se stanu svědkem prazvláštního líhnutí malých ropušek. Když totiž samice pipy americké klade vajíčka, samec jí je tlakem vtiskne do houbovitě měkkých zad, kde se vajíčka zahnízdí. Zprvu připomínají průsvitné korálky, napůl zabořené do hnědého kožnatého povrchu, ale postupně jejich vyčnívající půlky ztvrdnou, takže vzniknou jakési vypouklé poklice, pod nimiž se přímo na matčiných zádech vylíhnou maličtí pulci, kteří se posléze změní v drobounké ropušky, tak malé, že by jich bylo třeba šest, aby pokryly plochu obyčejné poštovní známky. Když ropuší mimina dozrají do stádia, kdy jsou schopna samostatného života, skořápka nad nimi změkne a mrňata neustálým vrtením přizvednou poklop, pod nímž až dosud žila, a s nesmírným vypětím se z živých jeslí na matčiných zádech proderou ven.

Samice, kterou jsem ulovil v říční krajině, od té doby trávila život ve velké plechovce, kde nehybně ležela na hladině vody a vypadala jako mrtvá, ba dokonce jako by se už zvolna začala rozkládat. Postupně jsem sledoval, jak povrch vajíček na jejích zádech tuhne a mění se v poklice, a pak už zbývalo jen trpělivě čekat, až se z nich vylíhnou malé ropušky. Došlo k tomu až cestou do Anglie, kdy jsem se v půli Atlantiku stal svědkem oné nanejvýš pozoruhodné události.

Tehdy jsem okolo půlnoci dokončil svou každodenní práci se zvířaty a chystal se k odchodu do kajuty. Než jsem za sebou zhasnul,

ještě jednou jsem pohlédl do nádoby, v níž plavala samice pipy americké, když tu jsem si všiml zvláštní černé větvičky, která jako by jí čouhala ze zad. Při bližším ohledání jsem zjistil, že jeden z malých poklopů je pootevřen a ta černá věcička je přední nožka ropušího mimina, jež se dere na svět. Viděl jsem, jak se mu podařilo protlačit i druhou nožku a posléze i hlavu. Pak si dalo krátkou pauzu a rozhlíželo se kolem sebe jako drobounký černý dělník, vykukující z poklopu revizní šachty při silnici.

Mláděti trvalo čtyři nebo pět minut, než se celé prodralo na svět. Chvilí zůstalo vyčerpaně ležet na máminých zádech a odpočívalo, ale pak z nich sklouzlo do vody a začalo vesele plavat sem a tam. Trpělivě jsem čekal, až se odklopí druhá poklice, zpod níž na mne zamávalo další mládě deroucí se nedočkavě na svět.

Jak jsem tak dřepěl u plechovky a fascinovaně hleděl na zázrak, jenž se mi odehrával před očima, přistoupili ke mně dva námořníci, kteří se zrovna vraceli ze služby na můstku, a protože si všimli světla v nákladovém prostoru, šli se podívat, co se to tam v tak pozdní hodinu ještě děje. Překvapilo je, když mě viděli, jak se skláním nad plechovkou, a zajímali se, oč běží. Vysvětlil jsem jim, co je pipa americká, jak jsem ji chytil ve slepém rameni pralesní říčky a že se teď dívám, jak prazvláštním způsobem přicházejí na svět její potomci. Oba námořníci si dřepi vedle mne a společně jsme pozorovali, jak se rodí další malá ropuška. Uchvátilo je to stejně jako mě.

Posléze se k nám přidali další námořníci, kteří se mezitím vydali hledat své zatoulané druhy. Znovu jsem tedy odvyprávěl historii „ropuchy s kapsičkami“ a i je můj výklad natolik zaujal, že se k nám připojili a dívali se, jak přicházejí na svět další ropušky. Když se jedno ropuší mimino, které bylo slabší než jeho sourozenci, nebylo s to vyklubat, námořníci si o ně začali dělat starosti a ptali se mě, zda bychom mu nemohli pomoci třeba sirkou. Vysvětlil jsem jim, že mládě je tak křehké, že zápalka by proti němu byla jako kmen obrovského stromu, takže i při sebevětší opatrnosti bychom mu nejspíš zlomili některou nitkovitou končetinu.

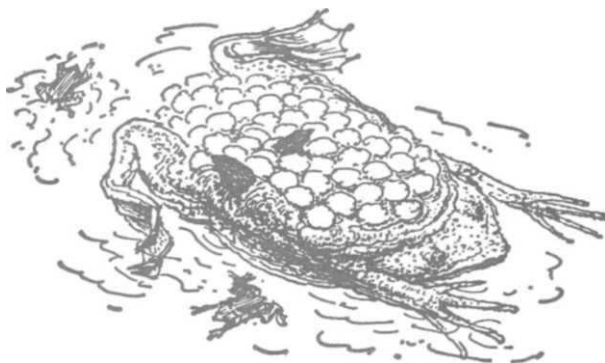
Jakmile se konečně i tohle mládě šťastně prodralo na svět a vyčerpaně ulehlo na široká mámina záda, všiml jsem si, jak se

drsným mořským vlkům ulevilo. Poslední ropuška se vyklubala až za svítání, a my jsme konečně narovnali zdřevěnělé údy a vydali se do lodní kuchyně, abychom na kuchařovi vymámili hrnek silného ranního čaje. I když jsme pak po celý den nad prací zívali, shodli jsme se, že probdělá noc, během níž jsme sledovali zrození ropušek, za to nevyspání doopravdy stála.

Pipa americká samosebou není jediným pozoruhodným obojživelníkem, s nímž se v říční oblasti setkáte. Guyana překypuje spoustou neobyčejně zajímavých ropuch i žab. Hned po pipě americké pokládám za nejzvláštnější rosničku podivnou. Prvně jsme na ni s mým přítelem a spolupracovníkem narazili, když jsme prohledávali malý potůček, abychom zjistili, neobjevíme-li v něm něco zajímavého. Náhle mě můj přítel zavolal, protože se mu podařilo chytit prapodivného živočicha, který vypadal jako pulec, až na to, že byl patnáct centimetrů dlouhý, s tělem velkým jako slepičí vejce. Dlouho jsme se s kamarádem dohadovali, co by to mohlo být za zvláštní stvoření; on trval na tom, že jde o nějakou divnou rybu, protože kdyby to měl být pulec, musel by se časem proměnit v žábu neuvěřitelných rozměrů. Já jsem si ovšem byl jist, že jde o pulce. Teprve po chvíli jsem se rozpomenul, že jsem kdesi četl o tomhle zvláštním obojživelníkovi, a hned mi bylo jasné, že jsme chytili pulce rosničky podivné.

Vývoj rosničky podivné probíhá ve srovnání s normální žábou tak říkajíc v protisměru. U ostatních žab se z vajíček vylíhnou maličcí pulci, ti rostou, a když dosáhnou určité velikosti, vyvinou se jim končetiny, zatímco ocas se vstřebá a na břeh pak vylezou středně velké žáby. Nejpodivnější věcí na světě je však skutečnost, že pulec rosničky podivné je daleko větší než plně vyvinutá žába.

Další zvláštní žábou, s jakou se můžete setkat v této části jihoamerického kontinentu, je rosnice vačnatá. Tenhle drobný živočich pečuje o své potomstvo skoro stejně neobvyklým způsobem jako pipa americká. Samice rosnice vačnaté má v pokožce zad dlouhou štěrbinu tvořící jakousi kapsičku, do té matka umístí svá vejíčka a více méně na ně zapomene. V téhle kapsičce se vejíčka změní v pulce, kterým se posléze vstřebají ocasy a narostou končetiny. Jakmile jsou mladé žabky připraveny vstoupit do světa, samici kůže na spodku zad pukne a žabí mimina, ne větší než knoflík na konci pletacího drátu, vyplavou.

Jedním z nejmenších, leč nejmocnějších obojživelníků, které jsme v Guyaně chytali, byly jedovaté žáby rodu *Dendrobates*. Tyhle drobné, necelé čtyři centimetry dlouhé žabky se honosí nejnádhernějším vybarvením. Některé mají na smetanovém podkladě červené a zlaté pruhy, jiné zase další rozmanité barevné kombinace. Jsou to překrásná drobná stvoření, která ve skleněném džbánu připomínají spíš chutné barevné bonbony než živé bytosti. Pro indiánské kmeny jsou tyhle žabky nesmírně užitečné. Vždycky jich

určitý počet nachytají a umístí je do blízkosti ohně. Když žábám začne být horko, počnou jejich těla vylučovat hlen, který indiáni seškrabují a schraňují. Z žabího hlenu pak speciálním způsobem připravují nanejvýš účinný jed, do něhož namáčejí špičky šípů. Zasáhnou-li takto otráveným šípem zvíře - třeba i tak silné, jako je divoké prase - jed účinkuje velice rychle a zvíře bezpečně zabije. A tak je pro místní indiány každá tahle žabka miniaturní chemickou továrnou. Kdykoli potřebují další zásobu jedu, jednoduše si zajdou do pralesa nachytat další žáby, a ty jim ho vyprodukují.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

V níž hoko Cuthbert dělá potíže

Jedním z nejkouzelnějších, leč svým způsobem nejobtížnějších tvorů, jaké jsem v Guyaně získal, byl hoko Cuthbert. Koupil jsem ho během pobytu v říční oblasti a od první chvíle mi tropil všelijaké maléry. Hoko je mohutný, asi jako krocan velký pták s uhlově černým peřím, jasně žlutýma nohama a silným žlutým zobákem. Peří na temeni hlavy se mu ježí a vlní dopředu, takže tvoří jakousi krátkou šošolku. Má velké tmavé oči s poněkud šíleným výrazem.

Cuthberta přinesl jeho dosavadní majitel, mrňavý, tlustý a ostýchavý Číňan. Když jsem mu za něj zaplatil, Číňan se sehnul a položil mi ho k nohám. Pták tam zůstal stát minutku či dvě, mžoural na mne a z hrdla se mu dralo jemné a žalostné „píp - píp - píp“, hlas, který u tak mohutného a přísně vyhlížejícího ptáka působil poněkud nepatřičně. Sklonil jsem se a podrbl ho na kudrnaté šošolce, na což Cuthbert reagoval tím, že sebou plácnul s rozpjatými křídly, jimiž s rozkoší potřásal a vydával u toho hrdelní naříkavé zvuky.

Číňan mě ujistil, že pták je neobyčejně krotký a nemusím ho tedy zavírat do klece, jelikož docela určitě neuteče. Zdálo se mi, že Cuthbert ke mně okamžitě přilnul, i usoudil jsem, že na Číňanově tvrzení nejspíš něco bude. Jakmile jsem ho však přestal drbat na hlavě, vstal a za směšného pípání mi chodil těsně v patách. Posléze se proplížil přede mne, položil se mi na boty, zavřel oči a začal znovu lkát. Měl mírnou a tak příšerně sentimentální povahu, že jsem mu začal říkat Cuthbert, neboť jsem měl dojem, že se k němu tohle jméno docela hodí.

Onen večer po Cuthbertově příchodu jsem seděl za malým stolkem v naší chatrči a snažil se psát deník, když tu Cuthbert, jenž se až dosud zamyšleně procházel po místnosti, usoudil, že je načase, aby mi projevil trochu vřelé náklonnosti. Vzlétl na stůl, za nemotorného plácání křídly došel až ke mně a pokusil se ulehnout na sešit, do kterého jsem psal. Popuzeně jsem ho odstrčil. Pták tedy pár

kroků ustoupil, obdařil mě pohledem plným uraženého úžasu nad tak bezohledným počínáním a vzápětí velkým slepičím pařátem převrhl kalamář, jehož obsah se - jak jinak - vylil na můj deník, takže jsem dvě poslední stránky musel přepisovat.

Během téhle činnosti se mi Cuthbert párkrát pokusil vylézt na klín, ale když jsem ho rázně okřikl, nakonec odkráčel a na několik minut se pohroužil do hlubokomyslných úvah. Pochopil, že pomalý způsob, kterým se až dosud snažil upoutat mou pozornost, je neúčinný a že udělá lépe, využije-li momentu překvapení. Počkal tedy, až se nebudu dívat, a pokusil se vzlétnout mi na rameno. Jenomže minul cíl a s rozepjatými křídly sebou cáknul na stůl. Pronikavě zapípal a podruhé mi zvrhl kalamář. Protože jsem mu znovu dal zřetelně najevo své rozhořčení, usadil se v rohu místnosti a začal trucovat.

Nato vstoupil můj partner, aby jako každý večer zavěsil visutá lůžka, v nichž jsme spali. Jen co začal rozplétat zašmodrchané provazy, Cuthbert usoudil, že nehodlám-li se mu věnovat já, snad k tomu získá mého společníka. Opatrně se k němu připlížil, ulehл mu těsně za patami a slastně zavřel oči.

Jak přítel zápolil s motouzy a závěsnými lůžky, udělal přitom bezděčně krok vzad a pochopitelně klopýtl přes ležícího ptáka.

Cuthbert poplašeně vykřikl a vrátil se do svého kouta. Sotva se však pozornost mého partnera opět soustředila jinam, nenápadně k němu znovu přicupital a lehl si mu tentokrát pro změnu vpředu na nártý. Dál už vím jen to, že se můj přítel s rachotem zřítíl na zem, kde zmizel ve směsi sítí, lůžkovin, provazů, moskytiér i prostěradel.

Hned nato z této hromady vykoukla i Cuthbertova hlava a jako projev nesouhlasu s tak neomaleným jednáním se vzápětí ozvalo jeho pohoršené pípání. Řekl jsem si, že už těch malérů bylo pro dnešní večer právě tak dost a odnesl jsem Cuthberta do oddělené části chatrče, kde jsme měli klece s ostatními zvířaty. Tam jsem ho dlouhým motouzem přivázal za nohu k těžké bedně a nechal ho do sytosti vynadávat.

Později uprostřed noci, kdy jsme už spali ve visutých lůžkách, probudil mě náhle strašlivý kravál z přilehlé místnosti. Vyskočil jsem z houpačky, popadl svítilnu, kterou jsem měl pro takové případy vždy u lůžka, a řítil se ke klecím, abych zjistil, co se tam přihodilo. Cuthbert seděl na podlaze, tvářil se krajně našťavaně a tiše si pípal pod vousy. Bylo mi jasné, že si nejspíš prohlížel okolní klece a pátral, která z nich by se mu nejlíp hodila k hřadování. Nakonec si vybral tu, jež obsahovala skupinu maličkých kotulů veverkovitých. Vzlétl na její vršek a hotovil se ke spánku. Naneštěstí si neuvědomil, že mu dlouhý ocas visí dolů před mřížemi, kde si ho rozverně opičky musely v měsíčním světle okamžitě všimnout. Nesmírně je zaujal, a tak prostrčily ruce mřížovím, aby prozkoumaly, oč běží. Jakmile

Cuthbert ucítil, že ho někdo tahá za ocas, nejspíš si pomyslel, že na něj zaútočila nějaká strašlivá příšera, a proto jako střela vzlétl ke stropu, zanechav opičkám v rukou dvě mohutná ocasní pera. Trvalo mi dost dlouho, než jsem ho ukonejšil a našel mu nové místo na spaní, kde byl před podobně zákeřnými útoky v naprostém bezpečí.

Když jsme pak Cuthberta převezli na hlavní základnu v Georgetownu, nechal jsem ho volně běhat po veliké zahradě, kde byly klece s mými zvířaty. Svým nešťastným zvykem lehat si lidem na nohy působil co chvíli nějaký zmatek, protože o něj kdekdo v jednom kuse škobrtal. Zahradu ohraničoval vysoký plot z vlnitého plechu, který Cuthbert nedokázal přeletět. Přesto tvrdošíjný pták usoudil, že bude-li se o to vytrvale pokoušet, nakonec se mu to přece jen podaří. Proto vždycky poodešel asi deset metrů od ohrady, s odhodlaným výrazem se proti ní rozběhl, plácal křídly tak usilovně, až se jeho těžké tělo vzneslo nad zem a s pleskotem se řítilo proti plotu.

Cuthbertovi se však nikdy nepodařilo vzlétnout dost vysoko, ani nedokázal při letu včas odbočit, a tak v jednom kuse nalétával rovnou na plechovou ohradu. V okamžiku, kdy se k ní užuž nebezpečně blížil a bylo jasné, že srážka je neodvratná, začal vydávat hlasité varovné skřeky, jako kdyby se pokoušel přimět ohradu, aby mu uhnula z cesty. Vzápětí ovšem došlo k nevyhnutelné kolizi. Během ní pošetilý pták za strašlivého rachotu a třepotání sklouzl po vlnitém plechu, přičemž jeho dlouhé drápy, jimiž se snažil zbrzdit svůj pád, otřesným způsobem skřípaly na hladkém povrchu ohrady. Protože však těmihle haváriemi sobě ani ohradě nijak viditelně neublížil, nechával jsem ho, ať se baví, jak dovede.

Jednoho dne Cuthbert opět narukoval ke svému obvyklému klání s nepoddajnou ohradou a s nesmírným potěšením zjistil, že u ní kdosi zapomněl opřený žebřík. Přistihl jsem ho ve chvíli, kdy už dohopkal k poslední příčli a hrdě se na ní usídlil. Pokusil jsem se vylézt za ním, on však zaplácal křídly a snesl se na silnici na opačné straně plotu. Tam se na okamžik zastavil, načechral si peří a pak se procházkovým krokem vydal směrem k místnímu tržišti. Rychle jsem svolal všechny své pomocníky a okamžitě jsme vyrazili za nezbedným uprchlíkem. Když se Cuthbert ohlédl a zjistil, že jsme

mu v patách, vzal nohy na ramena a pelášil, co mu jen síly stačily. Vesele se motal mezi stánky trhovců, kteří se spolu se zákazníky účastnili honičky, a teprve po půlhodinové námaze se nám konečně podařilo zahnat ho do kouta, polapit a navzdory jeho protestnímu pípání ho vrátit do zahrady.

Dalšími ptáky, s nimiž jsme si užili spoustu legrace, byli barevní papoušci ara arakanga. Všichni byli odchováni nejružnějšími guyanskými obyvateli, od kterých jsem je kupoval. V důsledku toho byli také vesměs neobyčejně krotcí. Z jakýchsi mně neznámých příčin se prakticky všichni gyanští papoušci jmenují Robert, podobně jako se jim u nás říká Lora. A tak si můžete být skoro jisti, že koupíte-li tam papouška ara arakanga, bude schopen zaprvé ječet jako tovární siréna a zadruhé vyartikulovat své jméno. Měli jsme celkem osm těchto ptáků, kteří mezi sebou pomocí jediného slůvka „Robert“ dokázali vést nekonečně vleklou konverzaci. „Robert?“ pronesl třeba jeden z nich zřetelně tázavou intonací. „Robert, Robert, Robert,“ odpověděl mu pohotově druhý. „Rrrroberrrt,“ vložil se vášnivě třetí, a tak to pokračovalo pořád dokolečka, přičemž všichni tak důležitě kývali hlavami ze strany na stranu, že při pohledu na ně měl člověk chvílemi dojem, že tahle slabomyslná debata má skutečně nějaký hlubší smysl.

Jeden pár těchto papoušků jsem vůbec nedržel v kleci, protože oba byli zvyklí volně létat po domě. V Georgetownu jsem je zpravidla nechával skotačit na zahradě, ale když bylo třeba celou kolekci zvířat nalodit, musel jsem je také zavřít. Vybudoval jsem jim prostornou klec s pevnou kovovou mříží vepředu, ale zapomněl jsem na to, že někteří papoušci dokáží svými silnými zobáky rozklovat jakkoli tvrdé dřevo. Ještě jsme nebyli na moři ani tři dny, když párek papoušků už stihl kolem dokola prokousat čelní rám, takže celá přední stěna klece nakonec s rachotem odpadla. Třikrát jsem klec spravil a rozhněvané papoušky do ní vrátil, a třikrát za sebou mi mé dílo vzápětí znovu zničili. Nakonec jsem ten marný zápas vzdal a oběma výtržníkům dovolil, aby se volně toulali nákladovým prostorem. Od té doby se zvolna a rozvážně procházeli po řadě klecí a se mnou i mezi sebou rozmlouvali svým nekonečně obměňovaným slůvkem „Robert“.

KAPITOLA DVANÁCTÁ

*V níž se setkávám s mnoha novými zvířaty
včetně vačice čtyřkové*

Jedním z nejzábavnějších zvířat, jaká můžete v Guyaně spatřit, je dikobraz kuandu. Je to malé zavalité stvoření, pokryté černými a bílými bodlinami, vybavené dlouhým holým ocasem, kterým si pomáhá při lezení po stromech. Má ploché, baculaté zadní nožky, bambulovitý viklavý čumáček a dvě malá kulatá očka, připomínající knoflíčky filcových bot. Kdyby dikobraz kuandu nebyl tak neskonale směšný, budil by nejspíš lítost, neboť všechno co dělá, činí s komicky důvěřivou zvědavostí a je pokaždé upřímně překvapen, když věci dopadnou jinak, než předpokládal.

Dáte-li mu například čtyři banány, zkusí si je nejdřív nacpat všechny naráz do pusy. Když konečně po několika marných pokusech pochopí, že na tak velké sousto má příliš malou papulu, dřepne si na zadek, šmejdí bambulovitým čumáčkem ze strany na stranu a dumá, co dál. Pak vezme jeden banán do pusy, do každé přední tlapky po jednom dalším, ale při pohledu na zem ke své nelibosti zjistí, že mu čtvrtý banán ještě pořád přebývá. Protože se domnívá, že i o něj by se měl řádně postarat, pustí ty, co držel, a hluboce se nad tímto problémem zamyslí. Nakonec po půlhodinovém marném úsilí dostane spásný nápad: jeden banán sní a ostatní tři si triumfálně odnese.

Tihle dikobrazi se s oblibou oddávají boxerským kláním. To se dva z nich vyšplhají na nejvyšší větve své klece, tam se pohodlně usadí proti sobě a pro zvýšení stability se ještě pevně zachytí chápavými ocasy. Pak po sobě máchají předními tlapkami, naznačující výpady, háky a direkty na partnerovo tělo; nosíky jim přitom kmitají ze strany na stranu a mírumilovná očka jim dávají ustaraný výraz. Na těchto boxerských kláních je pozoruhodné i to, že ačkoli někdy trvají až půl hodiny, nikdy se při nich dikobrazi vzájemně nezasáhnou.

Někdy se po skončeném těžkoatletickém tréninku pustí do žongláže. Najdou si třeba mangové semínko nebo něco podobného a v sedě na zadních je přehazují z tlapy do tlapy tak nejistými pohyby, že čekáte, kdy semínko upustí, ale to se kupodivu nikdy nestane. Pozorujete-li je, nutně vám připomenou posmutnělé ploskonohé cirkusové klauny, kteří putují od maléru k maléru, či se smrtelně vážným výrazem provádějí ty nejsměšnější skopičiny.

Guyana se krom jiných pozoruhodných živočichů honosí i největším hlodavcem na světě, který se jmenuje kapybara. Vypadá jako obrovské morče, dorůstá velikosti mohutného psa a váží skoro padesát kilogramů. Kapybara je asi metr dvacet dlouhá a v kohoutku měří šedesát centimetrů. Srovnáte-li ji třeba s naší myškou drobnou, která i s ocáskem měří jedenáct centimetrů, nikdy neuvěříte, že tahle dvě zvířata jsou vzájemně spřízněná.

Svou první kapybaru jsem získal krátce po našem příjezdu do Georgetownu, což bylo, jak jsem se vzápětí mohl přesvědčit, příliš

brzy. V té době jsem teprve hledal vhodné místo pro náš základní tábor, a proto jsme zatím bydleli v jednom penzionu na předměstí. Naše bytná byla tak laskavá, že nám dovolila dočasně umístit zvířata v přilehlé zahradě. Tak se stalo, že jsem měl v krátké době hned vedle květinových záhonků pár klecí s ptáky a několika opicemi. A pak se jednou večer objevil člověk, který mi na vodítku přivedl plně vzrostlou kapybara. Zatímco jsem s ním jednal o ceně, kapybara se s aristokraticky nadřazeným výrazem špacírovala po zahradě a kdykoli si myslela, že se nedívám, pokaždé slupla nějakou květinu.

Nakonec jsem velkého hlodavce koupil a umístil do dlouhé, rakev připomínající klece, opatřené na přední straně zvlášť silným pletivem. Dovnitř jsem kapybaře dal hromadu lahůdek a nechal ji, aby si na nové obydlí zvykla. Okna mé ložnice vedla do zahrady, a tak hned první noc mě i mého partnera probudil zvláštní hluk. Vypadalo to, jako by kdosi brnkal na brumli a někdo jiný k tomu bubnoval na prázdnou plechovku. Ležel jsem v posteli a lámal si hlavu, co by to mohlo být, když tu jsem si vzpomněl na kapybara.

S výkřikem „kapybara utekla!“ jsem vyskočil z lůžka a v pyžamu se vyřítil na zahradu, kde mě brzy dostihl i můj přítel. V zahradě byl naprostý klid a kapybara jsme zastihli, jak sedí na zadních a povýšeně sleduje své okolí. Dlouho jsme se s přítelem dohadovali, je-li tohle zvíře strůjcem oněch podivných zvuků. On tvrdil, že je to vyloučeno, protože kapybara přece vypadá tak nevinně, ale já byl ze stejných příčin opačného mínění. Jelikož se už žádný další hluk neozval, vrátili jsme se do postelí. Sotva jsme však ulehli, randál začal znovu, tentokrát snad ještě hlasitěji než předtím. Když jsem vyhlédl z okna, všiml jsem si v měsíčním světle, jak se celá kapybařina klec chvěje a otrásá.

Jakmile jsme se k ní nenápadně přiblížili, viděli jsme, co vlastně to zvíře provádí. Nejprve seděl hlodavec ve své kleci s jízlivě pohrdavým výrazem, pak se naklonil a velkými zahnutými zuby zachytil drátěné pletivo, silně je napjal a vzápětí pustil, takže celá klec vibrovala jako harfa. Kapybara počkala, až zvuk odezněl, nato přizvedla tlustý zadek a zadními nohama zabubnovala na plechový táč, který zahřměl jako vzdálené hromobití. Myslím, že tím chtěla vyjádřit cosi jako potlesk, jímž oceňovala svou hudební produkci.

Bylo nemyslitelné nechat kapybaru takhle řádit, protože nám bylo jasné, že ostatní obyvatelé penzionu by si na nás docela určitě museli stěžovat. Odstranili jsme tedy plechový tác a celou klec jsme přikryli pytlovinou v naději, že se zvíře ve tmě zklidní a co nejdřív usne. Pak jsme se s touhou po zaslouženém spánku vrátili do postelí. Ale ještě dřív, než jsem stačil zdřímnout, hluk ze zahrady se opět dostavil. Nevěděl jsem, jak mu zabránit, a zatímco jsme se o tom s partnerem dohadovali, několik spolubydlících mi bušilo na dveře, aby mě informovali, že mi uteklo nějaké zvíře, které dělá takový kravál, že jim nedovolí spát. Překotně jsem se jim omlouval a horečně přemýšlel, jak toho zatroleného hlodavce umlčet.

Spásný nápad dostal můj přítel: navrhl, abychom kapybaru i s klecí odnesli do nedalekého přírodopisného muzea, s jehož správcem jsme byli v přátelských vztazích; zvíře tam svěříme do péče nočnímu vrátnému a vyzvedneme si je nazítří ráno. V rychlosti jsme si tedy přes pyžama natáhli pár kusů šatstva, sešli do zahrady, přistoupili ke kleci, jež silně připomínala rakev, přehodili přes ni dalších pár pytlů, popadli ji každý na jednom konci a vyšli na ulici. Kapybaru ovšem značně pobouřilo, že jsme ji vyrušili při koncertování, a své rozhořčení dávala najevo tím, že zběsile pobíhala z jednoho konce klece na druhý, takže „rakev“ se nám v rukou vlnila jako skořápka na moři. K muzeu to nebylo daleko, ale vzhledem ke kapybařiným skopičinám jsme museli co chvíli odpočívat.

Za posledním nárožím před muzeem jsme narazili na hlídkujícího policistu. Je nesmírně obtížné vysvětlit podezřivému strážci zákona, proč se v jednu v noci vláčíte po městě s obrovitým hlodavcem, zvlášť když vám zpod oděvu čouhá pyžamo. Nejprve nás strážník pokládal za bytové zloděje, ale pak zřejmě dospěl k mínění, že jsme vrazi, kteří v té podlouhlé rakvi kamsi odnášejí svou nebohou oběť. Naši historce o kapybaře zjevně nevěřil, dokud jsme před jeho očima bednu nerozbalili a nedokázali mu, že skutečně hovoříme pravdu.

Poté však strážník změkkl a byl dokonce tak laskav, že nám pomohl dopravit bednu k vratům muzea, kde jsme začali trojhlasně volat na nočního vrátného, k čemuž nás naše zajatkyně doprovázela melodickým brnkáním na drátěné pletivo. Ale nikdo se neozval, i usoudili jsme, že ať už je noční vrátný kdekoli, muzeum docela určitě nestřeží. Po krátké poradě strážníka napadlo, abychom zvíře odnesli na místní jatka, kde by se o ně tamní hlídač mohl do rána postarat. Cestou jsme znovu míjeli náš penzion, a tak jsem navrhl, abychom kapybaru ještě na chvíli vrátili na zahradu a sami se nejdříve zašli na jatka přeptat, jestli nám hlídač bude ochoten pomoci. Bylo to dost daleko, i považovali jsme za docela rozumné, nevláčet se tam s těžkou bednou, dokud nemáme jistotu, že uspějeme.

Odložili jsme tedy klec s preludující kapybarou a ospale jsme vykročili do prázdných ulic, abychom po několikerém zabloudění konečně stanuli před budovou jatek, kde jsme ke své radosti spatřili jedno svítící okno. Házeli jsme na ně kamínky a volali tak dlouho, až se v něm objevila hlava starého černocho, který chtěl vědět, o čem nám běží. Zeptal jsem se ho, zda by byl ochoten poskytnout na noc útulek kapybaře, ale chlap nás nejspíš pokládal za blázný, zvláště když zjistil, že jsme s sebou žádné zvíře nepřinesli a hodláme pro ně zajít až jestli získáme jeho předběžný souhlas. Nakonec se ukázalo, že neví, co je to kapybara, a když jsem mu vysvětlil, že jde o velikého hlodavce, staroch se zakabonil a odmítavě zavrtěl hlavou. „Tady jste na jatkách," řekl, „my tu máme všelijaký krávové, ale hlodavcové sem nebereme. Krysy jsou tu zakázaný."

Nakonec se mi ho však podařilo přesvědčit, že kapybary jsou býložravci zrovna jako „krávové", jen poněkud menší, takže se nic

nestane, když nám zvíře jednu noc pohlídá. Vrátili jsme se tedy pro kapybaru. V měsícem ozářené zahradě panoval naprostý klid a když jsme nahlédli do klece, spatřili jsme v růžku stočenou kapybaru, která spala jako dudek. Nechali jsme ji tedy na pokoji a šli si také na zbytek noci alespoň trochu zdřímnout. Druhého dne jsme se nevyspalí a zmýcení po nočním dobrodružství vrátili ke kapybaře, abychom svou svěřenkyni našli svěží a do růžova vyspalou.

V Guyaně žijí určité druhy vačic, které jsou jedinými zvířaty mimo Austrálii, jejichž samice nosí, podobně jako klokani, svá mláďata v břišním vaku. Jihoamerické vačice vypadají jako krysy s bohatou rozčuchanou srstí a dlouhým holým ocasem, ačkoli jednotlivé druhy se od sebe velikostí liší. Některé jsou velké skoro jako kočka, zatímco jiné jsou menší než myš. Jak jsem řekl, na první pohled připomínají krysy, ale vidíte-li je, jak šplhají po stromech, uvědomíte si, nakolik se od těchto hlodavců liší. Nejen že při lezení užívají všech čtyř končetin stejně obratně jako opice, ale dokáží si pomáhat i ocasem, který jako had ovíjejí kolem větví. Sevření ocasu je tak pevné, že i když se pustí všemi čtyřmi, zachrání se na něm před pádem.

Nejatraktivnější je drobná vačice čtyřoká, které místní lidé říkají „měsíční vačice“, protože prý vylézá pouze za úplňku. Je to úhledné malé zvířátko se srstí navrch černou jako uhlí a citronově žlutým bříškem, růžovým ocáskem, nožkami a ušisky. Vačice čtyřoká má nad tmavýma očima husté bílé obočí, jež tvarem připomíná dvojici banánů. Velká je asi jako krysa, ale má mnohem špičatější čumáček a delší ocas.

První vačici čtyřkou mi přinesl mladý indický chlapec (polovina obyvatel Guyany jsou Indové), který ji v noci chytil na své zahradě. Právě v okamžiku, kdy jsem opouštěl onu vesnici a chystal se k odjezdu na hlavní základnu v Georgetownu, přinesl mi ji uvázanou na konci motouzu. Říční parník už čekal u mola a já jsem opravdu neměl času nazbyt. V půli cesty k přístavišti mi došlo, že nemám nic, do čeho bych vačici zavřel. Rozhodl jsem se tedy, že se ještě jednou vrátím do místního obchodu, abych si tam vyprosil nějakou bedničku, kterou bych mohl při cestě po řece použít jako přepravku.

Můj společník běžel napřed, aby se pokusil zdržet odjezd parníčku, zatímco já jsem s rozhněvaným zvířetem, klátícím se na konci špagátku, uháněl zpátky do vsi. Jako šílenec jsem se vřítíl do obchodu a bez dechu požádal chlápka za pultem o jakoukoli dostatečně pevnou krabici.

Prodavač beze slova vyklopil na zem bedničku s konzervami a podal mi ji. Popadl jsem ji, spěšně poděkoval a uháněl zpátky na cestu k přístavišti. Mladý Ind, který mě doprovázel, mi ochotně vzal bedýnku a držel ji při běhu na hlavě. Útěk v horku po prašné silnici byl neobyčejně vyčerpávající, ale kdykoli jsem jen na okamžik zastavil, abych alespoň trochu nabral dech, pronikavý zvuk lodní píšťaly mě vždycky znovu vyburcoval k dalšímu běhu. Nakonec jsem na přístaviště doběhl přesně v okamžiku, kdy už kapitánovi došla trpělivost a lodníci začali odstraňovat nástupní lávku.

Když jsem se na palubě jakž takž vzpamatoval, dal jsem se do výroby provizorní klece pro svou vačici čtyřkou, kterou jsem mohl konečně rozšmodrchat z nepříjemného sevření provázku, na němž až dosud visela. Tou dobou už byla značně nevrlá, syčela na mne jako had a snažila se mě pokousat, ale nakonec se mi přece jen podařilo špagátek rozříznout. Přitom jsem si všiml otoku, který měla vačice na bříšku mezi zadními nohama. Dostal jsem strach, že při transportu na provázku utrpěla nějaké vnitřní zranění. Když jsem si tu vybouleninu prohlížel, bezděky jsem vačici odklopil kůži a vzápětí jsem už hleděl do dlouhé mělké kapsičky, kde se chvěla čtyři mrňavá růžová vačičí mimina.

To tedy byl důvod onoho zvláštního „otoku“, nikoli nějaké zranění, jak jsem se obával. Maminu má samozvaná prohlídka jejího vaku řádně rozhořčila. Hlasitě ječela a vztekla po mně chňapala. Když jsem ji konečně umístil do provizorní klícky, okamžitě si sedla na zadní, otevřela vak a ujistila se, že všechna mláďata jsou v pořádku. Pak si pečlivě uhladila srst a pustila se do ovoce, které jsem jí předložil.

Jak později čtveřice mláďat dorůstala, začalo jim být všem najednou v mámině vaku těsně a brzy se tam už společně nevešla. Polehávala tedy v blízkosti samice, ale kdykoli je něco polekalo, zběsilým tryskem se řítila k mámině vaku, protože dobře věděla, že

se do něj bude moci vyšplhat jen to, které tam doběhne jako první, zatímco ostatní budou muset jakémukoli nebezpečí čelit venku. Když se mamina procházela po kleci, děti se jí vyšplhaly na záda, chytly se jí pevně za kožíšek a tenké růžové ocásky jí pevně a láskyplně ovinuly kolem těla.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

V níž naleznu rybu se čtyřma oči

Za svého pobytu v Guyaně jsem si velice přál získat některé překrásné kolibříky, kteří tam žijí. Po nějakém čase jsem měl to štěstí, že jsem poznal lovce, jenž byl v odchytu těchto drobounkých ptáčků výjimečně obratný a v pravidelných čtrnáctidenních intervalech mi přinášel klíčku s pěti či šesti kolibříky, kteří v ní mávali křídly takovou rychlostí, až měl člověk chvílemi dojem, že tam nejsou ptáci, ale včely. Protože se říká, že péče o kolibříky je nesmírně obtížná, u prvních čtyř jsem si dělal velké starosti, podaří-li se mi je řádně zabezpečit.

V přírodě se kolibříci živí tak, že se snášejí nad květy, zanoří do nich úzký zobáček a rychlými pohyby křehkého jazyka pijí nektar. V zajetí se, pochopitelně, nemohou živit šťávou z květů, ale musí se naučit přijímat vodou ředěný med s trochou melasy a nepatrným přídatkem hovězího bujonu z kostky. Protože tahle směs v tropickém podnebí snadno zkvasí, je třeba kolibříky krmit třikrát

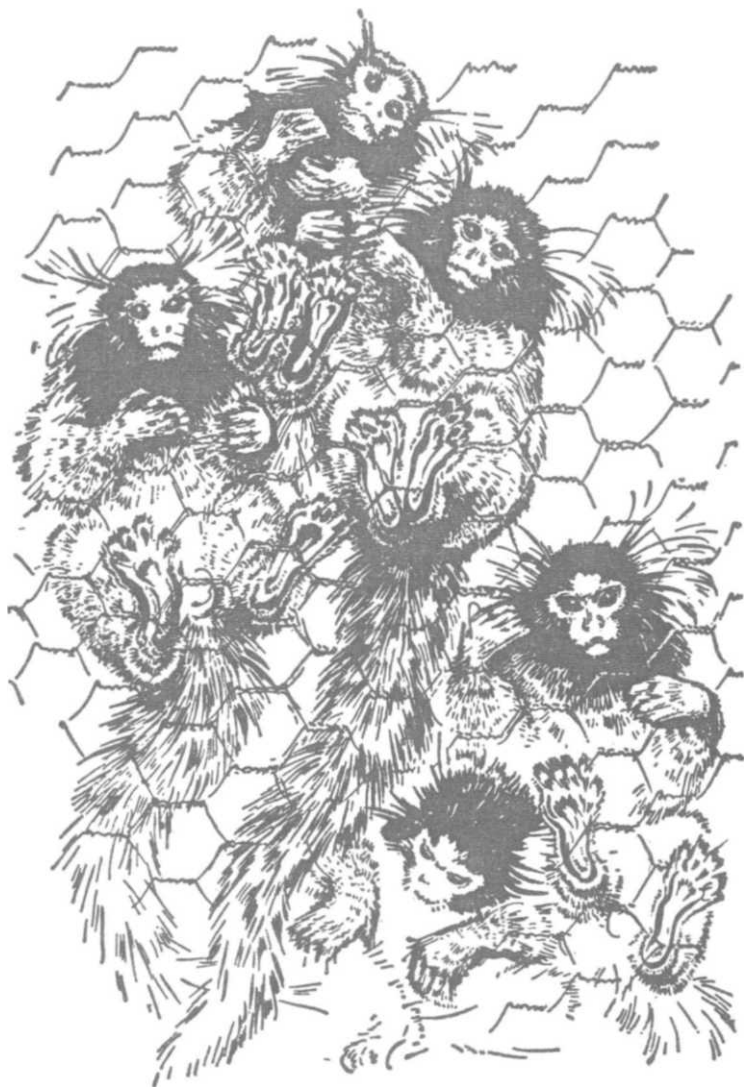
denně. Hlavní problém spočíval v tom, jak je přimět, aby pili ze skleněného krmítka, když byli až dosud zvyklí přijímat potravu z pestrobarevných květů a nikdy by je nenapadlo, že skleněný kalíšek obsahuje výživnou stravu.

Jakmile jsem dostal první kolibříky, vyňal jsem opatrně jednoho po druhém z klece a každému zvlášť jsem několikrát za sebou ponořil zobáček do nádoby se zředěným medem, až nakonec ptáček vystrčil jazyk a bezděky ochutnal nápoj, který pak začal hltavě pít. Poté jsem je všechny umístil do nové klece

s podobným krmítkem a těsně nad hladinu zředěného medu jsem umístil šarlatový květ ibišku.

Kolibřík, který nebyl větší než čmelák, seděl na bidýlku, hladil si peří a sem tam spokojeně zacvrlikal. Pak se vznesl a jako maličká helikoptéra začal létat po kleci, třepotaje přitom takovou rychlostí drobnými křídélky, že se mu změnila v těžko postřehnutelný mlžný opar nad hřbetem. Nakonec si při jednom obletu všiml ibiškového květu na krmítku, snesl se nad něj a ponořil zobák do jeho středu. Když z květu vysál všechnu nektar, kloval jemně dál, až se dostal k medové hladině. Vznášeje se nad krmítkem pokračoval v pití a během příštích čtyřiašest hodin si už bezpečně zapamatoval, že skleněné krmítko na vnitřní straně klece obsahuje hojnou zásobu nejsladšího medu, takže od té chvíle jsem se už nemusel obtěžovat umisťováním signálního květu. Tihle drobní ptáčci přivykli velice rychle novému způsobu života a brzy byli tak krotcí, že sotva jsem do jejich klece vložil ruku s čerstvě naplněným krmítkem, ani nečekali, až je zavěším, a už se k němu slétali a pili mi z ruky. Čas od času mi přitom usedali na prsty a s důvěrou si přímo na nich čechrali zářivě barevné peří.

Na základně v Georgetownu často docházelo k nejrůznějším vzrušujícím událostem. Nikdy jsme předem nevěděli, kdy nám někdo přinese nové zvíře. Jednou to byl třeba chlápek s opičkou na rameni, jindy zase malý kluk s proutěnou klíčkou plnou ptáků, či se tu znenadání objevil některý profesionální lovec, jenž se po týdenní výpravě do vnitrozemí vracel s koňským povozem plným klecí s nejrůznějšími živočichy.

Vzpomínám si, jak k nám jednoho dne přišel staříčkový indián, který mi se zdvořilou úklonou podal zakrytý rafiový košík. Zeptal jsem se ho, co je uvnitř, a on odpověděl, že krysy. V takovém případě můžete víko z košíku bez obav sejmut, protože vyplašené krysy zůstanou bez hnutí sedět na dně. Nadzvedl jsem tedy víko a zjistil, že uvnitř nejsou žádné krysy, ale kosmani, kteří okamžitě hbitě vyskákali a rozutekli se všemi směry. Po hektické půlhodinové honičce se nám je nakonec podařilo všechny znovu chytit a umístit do klece. Od onoho dne jsem však už byl při otevírání košíků daleko opatrnější, dokud jsem se na vlastní oči nepřesvědčil, co je uvnitř.

Tihle drobní kosmánci jsou opičky velké asi jako krysa, ale mají dlouhé chundelaté ocásky a inteligentní černé obličejíčky. Jejich srst je černá a dlaně i plosky chodidel jasně oranžově červené. Dali jsme je do velké klece, kde měli dostatek místa ke skotačení, a dovnitř jsme umístili menší bedničku se vstupním otvorem, která jim sloužila za ložnici. Vždycky večer se nedočkavě tísnil u dvířek klece a s veselým švitořením čekali na večeři. Dostali plnou misku mléka a každý ještě navíc šest kobylek. Když je do poslední spořádali, postavili se ukázněně do zástupu a pod vedením nejstaršího samce odpochoďovali do ložnice, kde se v jediném chumlu uložili na podlahu. Jak dokázali v tomhle propletení spát a vzájemně se neudusit, to jaktěživ nepochopím, ale kosmani nejen v zajetí, ale i na svobodě spí v takovýchto tlupách.

Jednoho dne nás navštívil vysoký černochoch, který na dlouhém provaze přivedl velmi neobvyklé zvíře. Vypadalo jako gigantické morče s velkými bílými skvrnami. Mělo velké tmavé oči a hustá bílá vousiska. Byla to paka, tedy blízký příbuzný jak morčat, tak i kapybary. Domluvil jsem se s černochem na ceně a zajímal jsem se, je-li zvíře ochočené. Zvedl paku, pohladil ji a ujistil mě, že ji má už od malička a že krotší zvíře bych si snad ani nemohl přát. V té době jsme obdrželi větší zásilku nejrozumnějších živočichů a trpěli jsme dočasnou nouzí o klece. Ale protože paka byla ochočená, nelámal jsem si s tím hlavu a jednoduše jsem ji uvázal k pařezu, přinesl jí zeleninu a pustil celou záležitost z hlavy.

O něco později jsem procházel kolem řady klecí s plnou náručí misek s vodou, když tu jsem znenadání uslyšel hrozivé zavrčení, za

něž by se nemusel stydět ani tygr, cosi se mi vrhlo po nohách a zahryzlo se mi do lýtky. Jistě nemusím zdůrazňovat, že jsem v tu chvíli leknutím vyskočil nejmíň půl metru a zároveň upustil všechny misky, které jsem držel. Samosebou, že to byla paka, kdo mě tak surově napadl, ačkoli si dodnes nedovedu vysvětlit, co ji k tomu přimělo, protože se až do toho okamžiku chovala neobyčejně mírně. Kalhoty jsem měl nadranc a noha mi krvácela. Měl jsem nezřízený vztek. Navíc se ukázalo, že paka byla totálně nevrlá ještě celý příští týden: cenila zuby a výhrůžně vrčela na každého, kdo se k ní přiblížil. Pak ji z ničeho nic špatná nálada jako mávnutím kouzelného proutku opustila a paka byla zase mírná jako ovečka, dala se drbat za ušima a vleže hladit na bříšku. Pokud byla se mnou, její chování se i později úplně nečekaně měnilo, takže když jsem k ní přistupoval, nikdy jsem si nemohl být úplně jistý, přijde-li mě vlídně pozdravit, nebo zda se na mne zuřivě vrhne svými jako nože ostrými zuby.

Mezi nejpodivnější živočichy, jaké jsem v Georgetownu získal, patřilo pět drobných, deset či dvanáct centimetrů dlouhých rybek, které mi ve staré plechovce přinesla jedna milá černošská babka. Když jsem za rybky zaplatil, přemístil jsem je do větší nádoby a hned jsem si všiml, že je na nich cosi neobvyklého, ale v první chvíli jsem

nebyl s to určit, co to je. Teprve pak mi došlo, že ryby mají velice zvláštní oči. Vzal jsem tedy jednu z nich a dal ji do větší sklenice, abych si ji mohl pořádně prohlédnout. V tu chvíli jsem si uvědomil, že tahle ryba je halančík čtyřoký.

Velké vyboulené oči vystupovaly halančíkovi nad hlavu podobně jako je tomu u hrocha. Každá bulva byla rozdělena na dvě části, horní a dolní. Zjistil jsem, že tahle ryba pluje po hladině a jedním párem očí sleduje život pod sebou, zda jí odtud nehrozí útok nepřítele, zatímco druhým párem se rozhlíží po potravě nad hladinou a zároveň dává pozor na rybařící ptáky. Je to docela určitě jeden z nejzajímavějších ochranných mechanismů, s jakými jsem se kdy v přírodě setkal, a halančík čtyřoký nesporně náleží k nejzvláštnějším rybám na světě.

Zdá se, že Guyana si libuje v pozoruhodných formách života. Setkáte se tu s nejpodivnějším ptákem na světě, hoacinem chocholatým, čili „smrdutou Ančou“, jak mu pro jeho ostře pižmový pach říkají místní obyvatelé. Tenhle zvláštní pták má na křídle jakýsi „prst“, vyzbrojený zahnutým drápem. Už pár hodin po vylíhnutí se hoacinní mládě dokáže vydrápat z hnízda a pevným sevřením křídel šplhat jako opička po stromech. Hnízda si hoacini staví v trnitých keřích, sklánějících se nad vodní hladinu, a čerstvě vyklubaná mláďata čelí jakémukoli ohrožení tím, že se z výšky tří metrů směle vrhnou do vody, kde plavou a potápějí se jako ryby. Když nebezpečí pomine, vydrápou se na břeh a s pomocí palců na křídlech se vyšplhají zpět do hnízda. Hoacin je jediným ptákem na světě, který něco takového dokáže. Je to opravdu zvláštní pozorovat mláďata, jak se obratně proplétají mezi ostrými trny, či jak se střemhlav vrhají do vody, podobající se lidem ve zvláštních chmýřových plavkách.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Jež pojednává o obrovském kajmanovi i o hrůzu budícím elektrickém úhoři

Shromažďovat odchycená i koupená zvířata přímo v Georgetownu bylo výhodné hned z několika příčin. Zaprvé tam byl snadný přístup k nákupu bezpodmínečně potřebného krmiva a zároveň se na městském tržišti dala obstarat některá zvířata, která tam přinášeli obchodníci z odlehlejších oblastí. Důležitý byl i snadný kontakt s letištěm, odkud se dala leteckou poštou odesílat drobnější zvířata přímo do Anglie. Tento způsob přepravy nejlépe vyhovuje plazům a obojživelníkům, a tak skoro každý týden putovala na letiště sada beden plných žab, ropuch, želv, ještěrek a hadů.

Plazi se letecky přepravují *úplně* jinak než po moři. Odlišný je především způsob balení. Odesíláte-li, řekneme, zásilku hadů, potřebujete k tomu velkou, ale pokud možno lehkou dřevěnou bednu. Každého jednotlivého hada vložíte do menšího plátěného pytlíku, který motouzem pevně zavážete. Pak do vnitřních stěn bedny natlučete hřebíčky, za něž pytle s hady pověsíte. Tak nemusíte mít strach, že se vám někteří hadi cestou navzájem požerou, protože sice cestují ve společné bedně, ale přesto odděleně. Letecká přeprava zásilek z Guyany do Anglie trvala tři dny. Za tu dobu potřebují hadi pouze vodu, protože bez jídla hravě vydrží. Dělal jsem to tak, že jsem hady vždy před cestou dobře nakrmil a oni pak stočení v bavlněných pytlících v poklidu trávili. V Anglii byli dřív, než dostali znovu hlad.

Žáby, ropuchy i menší ještěrky se také přepravují v pytlících a platí pro ně vlastně totéž, co pro hady. Ale větší ještěři, jako třeba zelený leguán, potřebují speciální přepravky, do nichž spolu s pěti či šesti leguány vklíníte co nejvíc větévek, kterých se ještěři cestou pevně drží. Rovněž mladí kajmani se snadno dopravují letecky, ale starším tento způsob přepravy nevyhovuje. Navíc bývají ve velkých

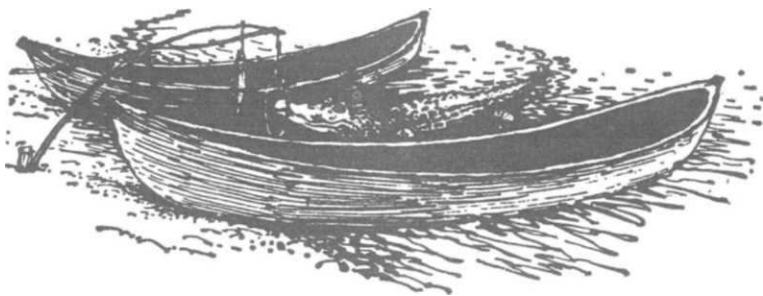
dřevěných bednách příliš těžcí, takže cena za přepravu by byla neúnosně vysoká, a proto se většinou dopravují po moři.

Nejmenší kajman, jakého jsem v Guyaně ulovil, měřil necelých šestnáct centimetrů a nejspíš se krátce předtím vylíhl. Největší měřil téměř čtyři metry a jeho přeprava byla nesmírně obtížná. Chytil jsem ho ve velké řece, která protéká severní savanou a hemží se obrovskými elektrickými úhoři i stovkami kajmanů. Doslechl jsem se, že jedna anglická zoo má zájem o koupi zvlášť velkého kajmana a měl jsem v úmyslu takového chytit. V určitém místě vymlel proud řeky menší záliv a proti němu byl říční ostrov, kde se kajmani pravidelně shromažďovali.

Past, kterou jsem na kajmana políčil, byla sice primitivní, ale zato nanejvýš účinná. Sestávala ze dvou těžkých domorodých kánoí, částečně vytažených na břeh zálivu. Mezi nimi byla asi metrová vzdálenost, takže vznikl jakýsi umělý průliv či slepá vodní cesta. Na jejím konci jsem upevnil k ohnutému stromku kluznou smyčku. Ke stromku jsem přivázal i hák s ostře páchnoucí rybou v rozkladu, jaké kajmani zvlášť milují. Aby se kajman k rybě dostal, musí prostrčit hlavu smyčkou. Jenomže v okamžiku, kdy se chopí návnady, uvolní ohnutý stromek, ten se vymrští a smyčku mu zatáhne kolem krku. Druhý konec provazu byl upevněn k silnému stromu na okraji strmého, asi metr osmdesát vysokého břehu. Tuhle past jsem nachystal pozdě večer a nedoufal jsem, že se některý kajman chytí dřív než nazítří.

Přesto mě ještě před spaním napadlo jít se podívat na břeh a zkontrolovat, je-li past v naprostém pořádku. Vydali jsme se tam s přítelem přes temný pruh pobřežního lesa. Cestou k pasti, jsme zaslechli podivný zvuk, cosi jako temné dunění, ale nebyli jsme s to určit, co by to mohlo být. Zjistili jsme to až na břehu. Obrovský kajman vplul mezi oba čluny a - přesně jak jsem doufal - prostrčil hlavu smyčkou, aby se zmocnil ryby na háku, jenomže v tom okamžiku se stromek napřímil a smyčka se zadrhla. Když jsme si z vysokého břehu svítili baterkami, spatřili jsme pod sebou mohutného plaza, který se vztekle mlel mezi oběma čluny. S rachotem klapal obrovskou tlamou, až to připomínalo zvuk sekery dopadající na špalek, ocasem pěnil vodu a prudkými údery tak mocně bušil

střídavě do obou člunů, že je div neprorazil. Napjatý provaz, za který visel, byl přivázaný ke stromu poblíž místa, kde jsme stáli, a pokaždé, když plaz znovu zabral, rozdrnčel se jako struna. Silný strom se chvěl v kořenech a v okamžicích, kdy kajman polevil a odpočíval, vždycky ještě chvíli drnčel a vibroval. A tehdy jsem se dopustil nehorázné pitomosti.

Naklonil jsem se přes okraj převisu, oběma rukama popadl provaz a snažil se kajmana přitáhnout. Jakmile plaz ucítil, že se s provazem něco děje, vyvinul obrovské úsilí. Lano se znovu napnulo a strhlo mě přes okraj převisu, kde jsem zůstal viset napůl ve vzduchu. Rukama jsem svíral provaz a nohama se jen tak tak dotýkal okraje srázu. Uvědomoval jsem si, že kdybych se zřítíl, spadl bych kajmanovi rovnou na šupinatý hřbet a bud bych se stal obětí jeho mocných čelistí, nebo by mě snadno zabil pouhým úderem svého svalnatého ocasu. Mohl jsem se jen jako klíště držet provazu až do chvíle, kdy se mému příteli podařilo ho znovu kousek přitáhnout a já jsem se mohl s jeho pomocí vrátit na pevnou zem. Pak jsme oba provaz raději rychle pustili. Kajman teď ležel vcelku klidně, a tak jsme usoudili, že nejlíp uděláme, vrátíme-li se do domu pro další lana, abychom ho lépe svázali, protože jsme se obávali, že bude-li se plaz po celou noc takto cukat, mohl by se nakonec z jednoduché smyčky vymanit a upláchnout. Utíkali jsme tedy zpět a v rychlosti posbírali vše potřebné. Vzali jsme i dvě lucerny a několik baterek a vrátili se na říční břeh. Kajman ležel klidně a prohlížel si nás vyboulenýma, jako dva vlašské ořechy velkýma očima. Nejdřív bylo nutné vyřadit z boje jeho obrovskými zuby vyzbrojenou tlamu. Za tím účelem jsme

spustili další smyčku, opatrně mu ji navlékli na čumák, pevně zatáhli a druhý konec rovněž uvázali ke stromu. Zatímco mi můj partner svítil, vlezl jsem do lodi a po jistém úsilí se mi podařilo navléci kajmanovi další smyčku na ocas a zatáhnout mu ji u kořene, těsně za zadními nohama. I tu jsme posléze přivázali ke stromu. Teprve když jsme ho měli takto zajištěného třemi lany, troufli jsme si nechat ho tam do rána a vrátit se do postele.

Příštího jitra jsme se v doprovodu místních lidí vydali k řece, abychom uskutečnili složitý plán na vytažení obrovského kajmana na strmý břeh, kde ho pak budeme moci naložit do přichystaného dodávkového džípu. Přinesli jsme si dlouhé silné prkno, ke kterému jsme se rozhodli kajmana přivázat. To se nám však na mělčině u břehu nedařilo podsunout, protože kajman tam ležel zpola zabořen v bahně. Proto bylo třeba nejprve uvolnit provazy a pustit zvíře pár metrů od břehu do hlubší vody, kde se celý manévř dal provést daleko snáz. To jsme také udělali a plava jsme k prknu přivázali řadou smyček od čumáku až po ocas. Teď však bylo nutné vynést ho z vody. Ačkoli nás na tuhle práci bylo dvanáct, trvalo nám půl druhé hodiny, než jsme to dokázali, protože jsme se pohybovali v hlubokém bahně, kde jsme s těžkým břemenem museli vždy po několika centimetrech odpočívat, a nejednou se stalo, že nám mezitím k naší zlosti prkno i s kajmanem sklouzlo zpět do původního místa. Byla to nesmírná dřina, ale když se nakonec spoutaný kajman ocitl na travnatém převisu nad řekou, shromáždili jsme se kolem něho sice mokří a příšerně zabahnění, ale s příjemným pocitem dobře vykonané práce.

Dalším živočichem, který nám způsobil dost problémů, byl elektrický úhoř. K příhodě s ním došlo v době, kdy jsem sbíral zvířata v záplavové oblasti. S přítelem jsme se tehdy vypravili na celodenní cestu ve velké indiánské kánoi, abychom podél odlehlého vodního toku navštívili celou řadu indiánských osad a nakoupili co možná největší množství zajímavých zvířat, která jejich obyvatelé chovají pro potěšení. Mezi jiným jsme tehdy získali ochočeného dikobraza kuandu a v poslední vesnici jsem objevil proutěný košík s mladým elektrickým úhořem. Okamžitě jsem ho koupil a měl jsem z něj zvlášť velkou radost, protože byl v mé sbírce prvním představitelem

svého druhu. Když jsme onoho dne usedali do kánoe, abychom se vrátili do tábora, byli jsme sice unaveni, ale dokonale spokojeni. Seděl jsem vpředu a u nohou mi spal krotký dikobraz kuandu. Ve špici kánoe stál košík s elektrickým úhořem, který se uvnitř v jednom kuse neklidně mlel. Za mnou seděl můj partner a na zádi našeho vratkého plavidla dva indiánští veslaři.

Na prchajícího úhoře mě jako první upozornil dikobraz tím, že se mi v panice vyšplhal po noze do klína a kdybych mu to dovolil, vylezl by mi docela určitě až na hlavu. Protože jsem chtěl zjistit, co ho tak vyděsilo, podal jsem dikobrazu svému partnerovi a nahlédl pod kryt přídě člunu. Ale vtom jsem už zahlédl elektrického úhoře, jak se ke mně odhodlaně blíží. Tak strašně jsem se polekal, že jsem vyskočil oběma nohama do vzduchu a úhoř mě podklouzl, aniž se mne dotkl. Byl však skoro zázrak, že se při mém zpětném dopadu člun nepřevrhl.

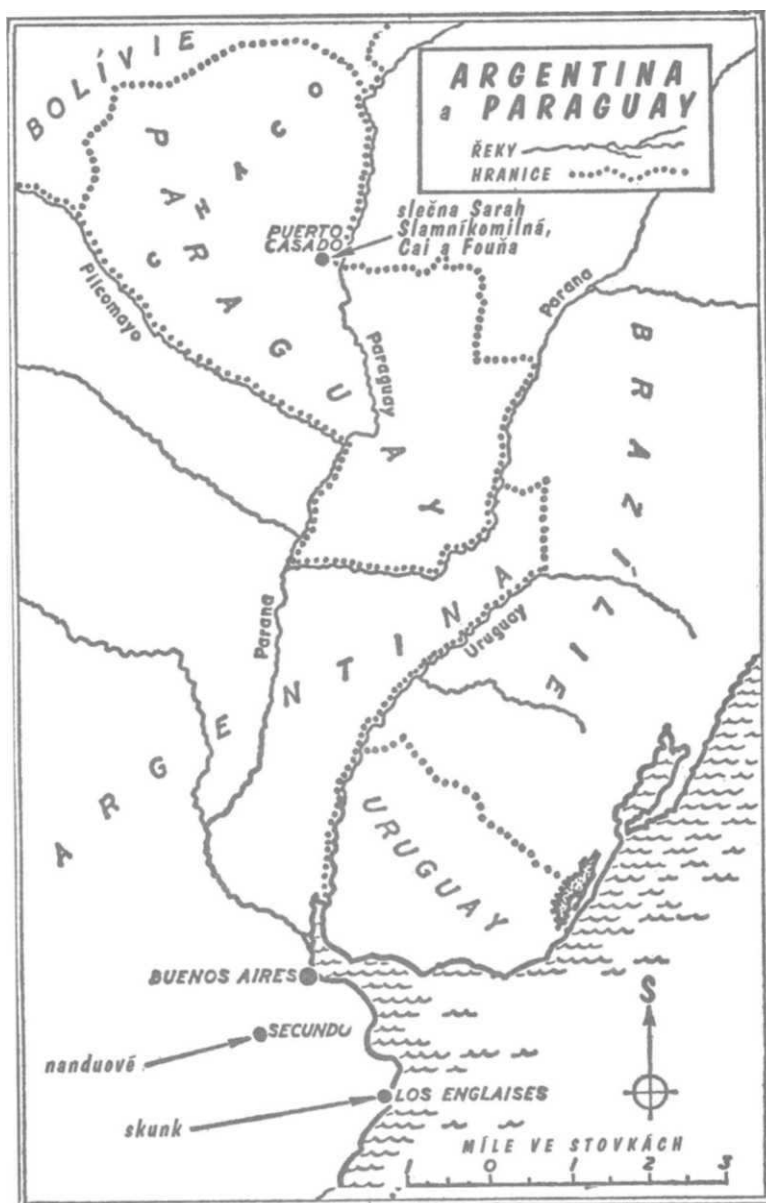
Ale mezitím se už nebezpečný tvor sunul k mému příteli. Výkřikem jsem ho varoval, on se s dikobrazem v náručí okamžitě postavil, aby úhořovi uhnul z cesty, ale uklouzl a natáhl se jak dlouhý tak široký na dno kánoe. Elektrický úhoř ho však naštěstí minul a blížil se k prvnímu veslaři. Ani ten nebyl tváří v tvář

nebezpečí o nic statečnější než my - odhodil pádlo a chystal se skočit do řeky. Situaci zachránil až druhý veslař na zádi. Choval se, jako by setkání s elektrickým úhořem na dně kánoe uprostřed říčního toku bylo pro něj úplně rutinní záležitostí: jednoduše se předklonil a pádlem přitiskl nebezpečného živočicha ke dnu člunu. Hodil jsem mu košík a on do něj několika rychlými pohyby úhoře nasunul. Tenhle jeho hrdinský čin jsme přivítali s nesmírnou úlevou a dokonce jsme začali na téma přestálého dobrodružství žertovat. Náš zachránce podal koš s elektrickým úhořem přednímu veslaři a ten mému příteli. Jenomže přesně v okamžiku, kdy jsem ho měl převzít já, dno chatrného koše vypadlo a živá elektrárna se opět ocitla mezi námi. Tentokrát naštěstí dopadl úhoř na okraj kánoe, kde zůstal viset přehnut do oblouku jako kroketová branka. Prudce a křečovitě sebou škubl a vzápětí zmizel pod temnou hladinou pralesní říčky.

Po vzrušující čtvrt hodině znamenal pro mne tenhle konec dost velké rozčarování, ale později jsme získali ještě několik těchto zvláštních živočichů, a tak jsem nakonec téhle ztráty přestal litovat. Velký elektrický úhoř, či správněji paúhoř, umí vyprodukovat tak úctyhodné množství proudu, že jím dokáže zabít koně i lidi, kteří na něj při brodění přes jihoamerické řeky nešťastně šlápnou. Orgány produkující elektřinu jsou rozmístěny po obou stranách jeho těla, takže se vlastně jedná o gigantickou živou baterii. Plovoucí elektrický paúhoř vypadá v řece jako silný černý had. Dostane-li se do blízkosti ryby, na okamžik se zastaví, celé jeho dlouhé tělo se začne chvět a vzápětí už vidíte, jak se mrtvá či omráčená ryba bezvládně otáčí. V tu chvíli paúhoř vyrazí a vcelku ji - většinou hlavou napřed - pozře. Pak se ponoří na dno, tam pár minut odpočívá, načech vystřelí vzhůru a vystřelí nos nad hladinu, aby se před hledáním další oběti zhluboka nadechl.

Část třetí

TOULKY PARAGUAYÍ

KAPITOLA PATNÁCTÁ

V níž lovím s gauči

Chci vám nyní vyprávět o své poslední sběratelské expedici. Nedávno jsem se vrátil ze šestiměsíční výpravy do Argentiny a Paraguaye. Argentina je země, oplývající fascinujícím živočištvem, úplně jiným, než s jakým se setkáte na ostatních místech Jižní Ameriky. Jelikož skoro celou zemi kryjí travnaté plochy, kterým se říká pampy, je samozřejmé, že tamní fauna se přizpůsobila životu na otevřených pláních. Argentinské pampy jsou pozoruhodně rovné; z kteréhokoli místa se vám jeví jako nekonečný kulečnickový stůl, jenž se táhne všemi směry a na obzoru splývá s oblohou. Ve vysoké trávě rostou bodláky podobné těm, které známe z Anglie, až na to, že dosahují výšky okolo dvou metrů. Rozlehlé oblasti kvetoucích bodláků nabízejí úchvatnou podívanou, neboť máte dojem, že se nad zelení trávy lehce vznáší purpurové mženi.

Odchyt živých zvířat v otevřené travnaté krajině není zdaleka tak snadný, jak by se na první pohled mohlo zdát. Tak zaprvé většina živočichů tam žije v podzemních norách, které opouští jen v noci. Zadruhé ta najdete jen málo přirozených úkrytů, jako jsou keře či stromy, takže vyhlédnutá kořist vás vidí už z veliké dálky. A i kdyby se to nestalo, budou ji s největší pravděpodobností varovat tamní kulíci, kteří jsou z hlediska lovce nejprotivnějšími ptáky pamp. Jsou velice pohlední, podobají se tak trochu anglickým kulíkům, mají černobílé peří a létají vždy v páru. Mají vynikající zrak a jsou nesmírně ostrážití, takže při sebemenším podezření vzlétají ze země, krouží vzduchem a výstražně vykřikují své *tero-tero, tero-tero*, kterým varují všechna zvířata v širokém okolí.

K nejběžnějším živočichům, s nimiž se setkáte na těchto travnatých pláních, patří pásovec malí. Ti si budují podzemní nory, jež někdy sahají deset až dvanáct metrů hluboko. Vycházejí z nich jen v noci, a jakmile je něco vyplaší, okamžitě nejkratší cestou uhánějí do

bezpečí svého podzemního úkrytu. Je tedy přirozené, že pásovcí se nejlépe loví v noci, která je pokud možno co nejtemnější a bez měsíčního svitu. Právě za takových podmínek jsme z ranče, kde jsme bydleli, odjížděli na koních do odlehlých míst tamní pampy. Dál jsme vyzbrojeni baterkami pokračovali pěšky v doprovodu psů speciálně cvičených ve vyhledávání drobných zvířat. Při lovu pásovců musíte umět dobře utíkat, protože psi se zpravidla drží před vámi, pátrající s čenichy nízko u země. Jakmile nějakého pásovce objeví, okamžitě to hlásí štěkotem, při němž se kořist dává na zběsilý úprk do nory. Je-li její vchod blízko, máte jen chabou naději, že ji dostihnete. První noc, kdy jsme se vydali na lov pásovců, podařilo se nám chytit některé jiné obyvatele pampy.

Ušli jsme něco přes tři kilometry, pečlivě se vyhýbající bodlákům, jež dokáží člověka popíchat hůř než dikobraz, pokud se o ně neopatrně otřete, když tu jsme před sebou zaslechli psí štěkot. Dali jsme se do běhu, klopýtali přes chuchvalce trávy a kličkovali mezi bodláky. Byla však taková tma, že jsem čas od času na trs bodláků přímo naběhl, takže ve chvíli, kdy jsem dorazil ke psům obklopujícím kořist, byl jsem jaksepatří popíchaný. Psi se drželi v uctivé vzdálenosti kolem jakéhosi zvířete v trávě. Když jsme tam posvítili, spatřili jsme asi jako kočka velkého živočicha s černobílou kožešinou a vztyčeným chundelatým černobílým ocasem, který hleděl na psy drze a vyzývavě: byl to skunk bělohřbetý.

Díval se na nás bez stopy nervozity či strachu, protože si byl zjevně jist, že na nás a psy hravě stačí. Tu a tam lehce zafrkal a poskočil k nám, dopadaje přitom vždy na přední nohy. Kdykoli jsme se odvážili blíž, obrátil se k nám zadkem a výhrůžně na nás koukal přes rameno. Psi dobře věděli, že by je skunk mohl postříkat odporně páchnoucím výměskem, a tak si udržovali náležitý odstup, ale když se skunk obrátil k nám, jeden pes se nemoudře pokusil využít příležitosti a kousnout ho. Skunk vyskočil všemi čtyřmi, ještě ve vzduchu se otočil tak, že zadkem mířil na útočícího psa, který se už v následující vteřině bezmocně válel v trávě, kňučel a tlapkami si utíral čenich, zatímco chladný noční vzduch se rázem naplnil nepředstavitelně odporným čpavým zápachem. Ačkoli jsme stáli dost daleko, museli jsme se odvrátit, rozkašlali jsme se, lapali po dechu a

z očí nám tekly proudy slz, jako kdybychom si zhluboka přičichli k lahvi se čpavkem. Po této ukázce síly se skunk rozběhl proti ostatním psům a několika malými poskoky je zahnal na útěk. Když pak začal hrozit nám, ustoupili jsme mu z cesty stejně překotně, jako to učinili psi. Jakmile to drobné zvíře rozrazilo kruh, který je svíral, párkrát ještě ve svislém směru zamávalo ocasem a pak s výrazem hrdého uspokojení odkráčelo do hluboké trávy.

Došli jsme k závěru, že po důvěrnějších stycích se skunkem rozhodně netoužíme, a tak jsme svolali psy a šli dál svou cestou.

Pes, kterého skunk postříkal, páchl ještě další tři nebo čtyři dny po tomto střetnutí, i když postupně čím dál tím méně; avšak té noci nás odporný smrad, linoucí se z jeho kožichu, pronásledoval neodbytně po celou cestu. Odchyt skunka a jeho chov v zajetí je velmi obtížný. Ponechají-li se mu pachové žlázy, pak hrozí nebezpečí, že kdykoli se skunk něčeho poleká, postříká bez výjimky každého, kdo mu přijde do rány. Pachové žlázy se dají jednoduchým způsobem operativně odstranit, ale opravdu úspěšný je tento zásah pouze u mladých jedinců.

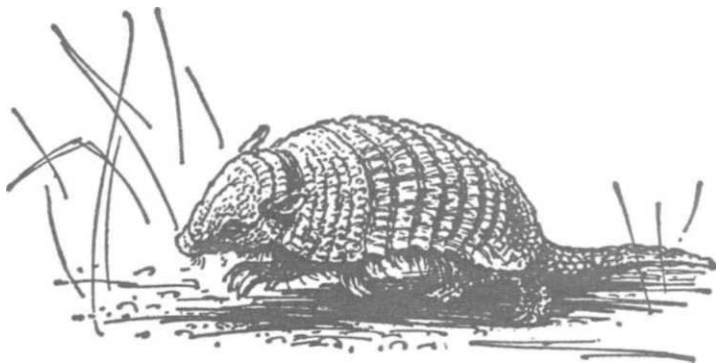
O něco později nás další štěkot donutil k novému úprku vysokou trávou mezi bodláky. Brzy jsme zjistili, že tentokrát psi skutečně objevili pásovce, který pelášil, co mu krátké nožky stačily, ke vchodu do svého podzemního království. Psi běželi vedle něj a snažili se ho kousnout do zadku, ale jejich pokusy byly vzhledem k pásovcovu

pevnému krunýři neúčinné. Chytili jsme ho poměrně snadno, protože stačilo popadnout ho za ocásek, zvednout do vzduchu a hodit do připraveného pytle. Měli jsme z prvního uloveného pásovce velikou radost a doufali jsme, že se nám podaří získat ještě další, ale místo toho jsme se setkali se zcela odlišným zvířetem.

Byli jsme psům těsně v patách a právě jsme míjeli menší bodlákovou houštinu, když cosi, co se podobalo kryse, vyrazilo z trávy a vzápětí zmizelo mezi bodláky. Psi se za touhle kořistí vydali a za chvíli jsme viděli, jak po zvířeti chňapou. Hned nato padla jako podřátá. Naši průvodci psy odvolali a my jsme přistoupili k mrtvolce. Ukázalo se, že je to vačice opossum, velká jako menší kočka, s dlouhým, hlodavce připomínajícím čenichem. Tělo jí kryl čokoládově hnědý a smetanově zbarvený kožíšek, dlouhým ocasem připomínala kysu a holýma ušima miniaturního mezka. Když jsem honcům vyčetl, že ji jejich psi zabili, všichni se srdečně rozesmáli a vyzvali mě, abych se podíval blíž. A skutečně, jen co jsem si na vačici posvítíl, všiml jsem si, že slabounce, skoro neznatelně dýchá. Vzal jsem ji tedy do ruky, ale ať jsem s ní manipuloval jakkoli, zůstávala stále bezvládná a podle všeho tedy mrtvá. Ve skutečnosti se však jednalo o obranný reflex, protože vačice doufala, že budeme-li ji považovat za mrtvou, necháme ji na pokoji. Jakmile jsme ji však hodili do pytle, pochopila, že jsme její trik prokoukli, a začala zběsile zápasit, prskat jako vzteklá kočka a zuřivě se po nás ohánět ostrými zuby. Později jsme chytili ještě celou řadu těchto vačic, a všechny se nás stejným způsobem pokoušely oklamat, až na jedno mládě, které zjevně trik s předstíranou smrtí ještě neovládalo.

Cestou zpět na ranč našli psi ještě jednoho pásovce malého, který nám tentokrát předvedl, jakou mají tahle drobná zvířata sílu. Když ho psi objevili, nebyl daleko od ústí své nory, ale my jsme byli těsně za ním a ve chvíli, kdy už měl hlavu v tunelu, jeden z honců vrhl skvělou róbu a v posledním okamžiku ho chytil za ocas. Vzápětí jsme bez dechu doběhli s druhým honcem a popadli jsme každý z jedné strany pásovce za zadní nohy. V noře byl sice jen částečně, ale podařilo se mu zaklínit drápy do země a přizvednutým zadkem se vzepřít o strop tunelu, takže ať jsme všichni tři dělali co chtěli, za žádnou cenu jsme nebyli s to ho vytáhnout. Teprve když dorazil

čtvrtý člen naší skupiny a loveckým tesákem odstranil kus drnu při ústí nory, podařilo se nám drobného živočicha vyprostit. Vystřelil jako zátka z lahve, my všichni jsme spadli na záda a pásovec nám málem utekl.

Oba chycení pásovci velice rychle přivykli životu v zajetí a byli nesmírně krotcí. Umístil jsem je do klece s oddělenou částí na spaní, kde celé dny leželi vedle sebe na zádech, občas hýbali nožkami, škubali čelistmi a přidušeně chrápali. Měli neuvěřitelně tvrdý spánek: mohli jste bušit do jejich klece, křičet na ně nebo je dokonce šťouchat do vrásčitých růžových bříšek, a oni dál spali jako zabítí. K životu je pravidelně probralo jen rachtání misky na žrádlo; to mohlo být jakkoli tiché, a přesto byli oba v tu ránu na nohou a plně při smyslech.

Všechny druhy jihoamerických pásovců slouží tamním obyvatelům jako potrava. Nikdy jsem jejich maso neochutnal, ale věřím, že upečené ve vlastní skořápce (samosebou poté, co je zabijete) se podobají nejlahodnějšímu pečenému seleti. Mnozí gaučové (jihoamerická obdoba severoamerických kovbojů) tahle zvířata chytají a uchovávají do zásoby v sudech naplněných zeminou, aby si mohli při zvlášť slavnostních příležitostech dopřát chutnou pečínku.

Když jsme se tu noc vraceli s prvními úlovky, zaslechl jsem náhle vzdálený dusot kopyt, který se postupně přibližoval, až znenadání umkl jakoby jen pár metru od nás. Byl to zvláštní pocit a přiznám se, že jsem chvíli uvažoval, neprohání-li se po pampě duch nějakého

dávno mrtvého jezdce. Když jsem se svých průvodců zeptal, oč se jedná, jen pokrčili rameny a odušili: „Tukotuko.“ Teprve tehdy jsem si uvědomil, kdo je původcem onoho zvláštního zvuku. Pamyš tukotuko je drobné, asi jako krysa velké zvíře s baculatými tvářemi a krátkým chlupatým ocáskem. Vyhrabává si těsně pod povrchem pampy rozsáhlou síť chodeb, které opouští pouze v noci, kdy odchází hledat rostliny a kořínky, jimiž se živí. Tohle podivné stvoření má neobyčejně jemný sluch. Jakmile zaslechne vibraci kroků v travnatém povrchu pampy, vydá varovný signál, který se k nerozeznání podobá přibližujícímu se koňskému dusotu. Nikdo přesně neví, jak téhle zvukové imitace dociluje, ale dost možná, že jde o jeho křik, jenž se mnoha ozvěnami rozléhá bludištěm podzemních chodeb. Jen tak mimochodem: tukotuky jsou velice ostražitě, a proto i když jsem vyzkoušel celou řadu metod, nikdy se mi nepodařilo některou chytit, ačkoli jde o jedno z nejběžnějších zvířat, obývajících argentinské pampy.

Během našeho argentinského pobytu jsem velice toužil zachytit na filmový pás klasický způsob lovu, jak ho od nepaměti provozují gaučové. Dnes je už takhle metoda na ústupu, i když mnozí tamní muži ji dosud ovládají. Spočívá v tom, že lovec pronásleduje kořist na koni a jeho jedinou zbraní jsou vysoce účinné boleadoras, tři koule na třech vzájemně svázaných motouzech. Ty lovec roztočí nad hlavou a pak je vrhne na kořist tak, že se jí koulemi zatížené provazy omotají kolem nohou a tím ji strhnou k zemi.

V Jižní Americe žije příbuzný afrického pštrosa, který se jmenuje nandu. Není tak obrovský jako jeho africký bratránek, peří nemá černé a bílé, nýbrž popelavě šedé, ale jednu vlastnost mají oba druhy společnou: schopnost fantasticky rychle utíkat. A právě nandu býval nejčastějším předmětem lovu v dobách, kdy se po pampě proháněla obrovská hejna těchto velkých ptáků. Na ranči jednoho mého přítele se nanduové dosud vyskytovali v hojném počtu, a tak mi nabídl, že požádá své gauče, aby pro mne za účelem filmování jeden takový lov uspořádali.

Vyrazili jsme brzy ráno; já s kamerou a ostatní filmařskou výbavou v malé selské bryčce, gaučové na svých skvělých koních. Nějaký čas jsme křížem krážem projížděli pampou, pročesávající kdejaké bodlákové houští. Náhle jsme vyplašili párek kulíků, kteří nás začali oblétnout a k naší zlosti vydávat svůj pronikavý varovný křik, jímž upozorňovali všechny živé tvory v širokém okruhu na naši přítomnost. Drželi se nám nad hlavami a vytrvale prozrazovali směr našeho pohybu. Když jsme dorazili k rozsáhlé oblasti hustě zarostlé vysokým bodláčím, jeden z gaučů vydal ostrý varovný výkřik, kterým nás informoval, že hledaná kořist je na dosah. Jakmile jsem se v otevřené bryčce postavil, zahlédl jsem, jak se mezi bodláky míhá šedá silueta a hned nato vyběhl na travnatou pláň první nandu. Plavnými tanečními skoky opustil houští, krátce na nás pohlédl, pak natáhl dlouhý krk do vodorovné polohy a rozběhl se tak rychle, že se vykračujícíma nohama téměř kopal do brady. Jeden gaučo okamžitě vyrazil z bodlákové houštiny, aby pádícímu ptákovi odřízl cestu. Zdálo se, že se nandu znenadání zastavil uprostřed skoku, pak se bleskurychle otočil a vzápětí už uháněl opačným směrem. Odrážel se tak, že vypadal, jako by měl na nohou připevněné spirálové pružiny. Netrvalo dlouho a zmizel mi z dohledu i s gauči, kteří ho pronásledovali. Ale dřív, než jsme měli čas rozjet se za nimi, objevil se na okraji bodláčí další pták. Poznal jsem, že je to samice, protože byla mnohem menší a měla světlejší peří. K mému překvapení se nerozběhla za svým druhem, ale stála na místě a jen nervózně přešlapovala z nohy na nohu. Pak bodláčí zapraskalo a já jsem pochopil důvod jejího otálení, když se z houštiny vybatolilo deset maličkých nanduů, vysokých necelého půl metru, kteří svými

baculatými tělíčky připomínali fotbalové meruny na křehkých, dole rozpláclých nohou. Krylo je jemňounké žlutohnědé chmýří s krémově zbarvenými proužky. Mlád'ata se shlukla kolem nohou mámy, jež na ně láskyplně shlížela. Pak vykročila do otevřené pampy, ale běžela jen tak rychle, aby jí mrňata stačila. Protože jsme neměli v úmyslu je pronásledovat či vystrašit, obrátili jsme bryčku a vydali se opačným směrem.

Zanedlouho nás dohnal jeden z gaučů, aby nám s rozzářenými zraky nadšeně sdělil, že nedaleko před námi se v bodlákovém remízku skrývá větší hejno nanduů. Navrhl nám, abychom s bryčkou popojeli tím směrem a počkali, až gaučové nadeženou hejno tak, aby běželo přímo proti mé kameře. Vyjeli jsme tedy a kodrcali se po nerovných chuchvalcích trávy do blízkosti bodláčí, kde se nanduové skrývali. Otevíral se nám tu výhled do otevřené pampy a zároveň se tam dala pohodlně ustavit kamera. Zatímco jsem ji upevňoval na stativ, musel nade mnou můj argentinský přítel držet roztažený čínský papírový slunečník, protože slunce pražilo tak mocně, že kdybych kameru jen na několik minut vystavil jeho přímým paprskům, rozžhavila by se tak, že by to barevný film uvnitř nepřežil.

Jakmile jsem byl připraven, dal jsem smluvený signál a vzápětí jsme v dálce uslyšeli hlasité výkřiky, jimiž gaučové hnali své koně mezi pichlavé bodláky, i jemný praskot suchých větévek pod jejich kopyty. Náhlé sborové zvolání lovců nás upozornilo, že nanduové se už zvedli a vyrazili vpřed. Během několika vteřin jich pět vyběhlo z bodláčí a řítilo se přes travnatou pláň. Utíkali stejně jako ten první, až se bezmála kopali do brady, a proto jsem se domníval, že uhánějí nejvyšší možnou rychlostí. Brzy jsem se však měl přesvědčit, že se mýlím. Jakmile se totiž za nimi objevili jezdcí, kterým nad hlavami svištěly roztočené *boleadoras*, nanduové vystřelili jako pohánění vrtulí a jejich rychlost se rázem zdvojnásobila. Prohnali se pampou a křik honců i dusot koňských kopyt se od nás rychle vzdaloval.

Věděl jsem, že gaučové je nakonec doženou, obklíčí a nade-ženou zpět. A skutečně se ptáci za čtvrt hodiny znovu vyřítili, těsně sledováni lovci, jejichž křik se mísil se svištěním *boleadoras*. Nanduové se stále drželi pohromadě v přibližné formaci tvaru V. Když byli asi devadesát metrů daleko, jeden z ptáků náhle prudce

zabočil a uháněl přímo proti bryčce, vedle níž jsem stál za kamerou. Jeden gaučo se ho pokusil nadběhnout a zahnat zpět do houfu. Čím víc se však jezdec blížil, tím byl nandu vyplašenější, takže vůbec nezaregistroval bryčku ani mě s kamerou. Pozoroval jsem ho v hledáčku a začal se obávat, že si mě snad nikdy nevšimne. Byl to tak perfektní záběr, že jsem nepřestával točit, ale současně jsem rozhodně neměl chuť riskovat frontální srážku s přes metrák těžkým ptákem, řítícím se nejmní třicetakilometrovou rychlostí. Ale v posledním okamžiku, kdy jsem si už byl téměř jist, že se nandu, kamera, stativ i já ocitneme na jedné hromadě, mne pták náhle zaznamenal. Zděšeně vykřikl, v plné rychlosti prudce uhnul do pravého úhlu a hnal se pryč.

Když jsem si pak vzdálenost dodatečně přeměřil, zjistil jsem, že pronásledovaný nandu byl v posledním okamžiku přesně metr osmdesát od kamery. Obrat, který byl nucen učinit, ho připravil o slabý náskok před gaučem. *Boleadoras* zasvištěly, mihly se vzduchem a omotaly se kolem mohutných ptačích nohou a dlouhého krku. V příštím okamžiku se už nandu válel v trávě, plácal sebou a kopal na všechny strany. Gaučo v mžiku sesedl, přiskočil k němu a popadl ho za mrskející se nohy. Musel si počínat nesmírně obratně, protože jediný nanduův dobře mířený kopanec by mu snadno mohl prokopnout břicho. Když jsme pořídili všechny nutné detailní záběry

kořisti, rozmotali jsme provazy s koulemi a ptáka osvobodili. Pár vteřin ještě ležel bezvládně v trávě, ale pak se vymrštil a bez velkého spěchu odklusal k nejbližší bodlákové houštině, kde se připojil ke svým druhům.

Cestou zpět na ranč jsme celí rozradostnění ze zdařilých záběrů narazili na nandí hnízdo. Byla to jen mělká prohlubeň s deseti modrobílými vejci. Byla ještě teplá, takže samec, který je zahříval, nemohl být daleko. Snad utekl, když nás slyšel přicházet, ačkoli v době hnízdění dokáží být tihle ptáci dost ostří a nebezpeční. Gaučové mi vysvětlili, že jedno hnízdo zpravidla využívají dvě až tři samice, takže se v něm někdy najde i dvacet či pětadvacet vajíček, pocházejících od rozličných matek. Ty pak vysedí otec, takže jedinou povinností samic je naklást vajíčka, a pak se až do vylíhnutí nemusejí o nic starat. Teprve když jsou mláďata na světě, přebírá péči o ně opět samice, která je naučí všemu, co budou v životě potřebovat.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

V níž mám potíže s žábami, hady a Paraguayci

Paraguayský Chaco je rozlehlá plochá nížina, jež se táhne od řeky Paraguay až k úpatí And. Půl roku je suchá a na kost ztvrdlá žárem pražícího slunce, zatímco druhou půli roku ji zaplavují přívaly zimních dešťů. Jelikož se rozprostírá mezi brazilskými tropickými pralesy a travnatou argentinskou pampou, je toto zvláštní území směsicí obou typů krajiny. Najdete tu rozlehlé travnaté plochy s palmami či trnitými keři, porostlými popínavou tropickou květenou; vedle palem však narazíte i na úseky, které se podobají našemu anglickému lesu, až na to, že ze stromů tam ve větru volně povívají dlouhé pruhy španělského mechu.

Základní tábor jsme rozbili v malém městečku na břehu řeky Paraguay. Odtud vede úzkokolejka, jejíž zprohýbané koleje směřují hluboko do nitra Chaca. S pomocí tohoto nepříliš pohodlného a ne zcela bezpečného dopravního prostředku jsme pronikali do vnitrozemí, odkud jsme přiváželi řadu úlovků. Trať vede po náspu, který je nejspíš jedinou vyvýšeninou v celé téhle oblasti, a zvířata ho často využívají jako silnici. Při cestě železnicí jsme mohli z okénka miniaturního vagonu pozorovat v okolním podrostu stovky exotických ptáků: tukany s jejich obrovitými klaunskými vaky, kteří poskakovali a ťapkali mezi větvemi stromů; seriemy, jež vypadaly jako velcí šedí krocani, si hrdě vykračovaly po lučinách; a všude kolem poletovala spousta překrásných černobílých leskoviců a kolibříků. Tu a tam jsme za zatáčkou zahlédli přímo na trati některé zvíře, ať už to byl aguti zlatý, který vypadá jako obrovské zrzavé morče, nebo, pokud jsme měli štěstí, třeba i pes hrivnatý, mohutné zvíře na štíhlých nohou s neuspořádanou zrzavou srstí.

Nedlouho po příjezdu jsme získali své první exempláře. Když místní lidé zjistili, že vykupujeme živá zvířata, vydávali se na jejich lov. Jednou z nejsnazších kořistí byl pásovec třípásý, čili „pomorančový pásovec“, jak mu říkají ve španělštině, protože se

dokáže stočit do koule, která vzdáleně připomíná pomeranč. Je to jediný druh pásovce, jenž tohle dokáže, a navíc také jediný pásovec, který vychází za dne. Slídí za potravou, sestávající z kořinek a rozličného hmyzu, a cítí-li se ohrožen, stočí se do koule v naději, že ho nepřítel bude pokládat za pouhý oblázek, kterému se také do značné míry podobá. Tyhle pásovce, pokud si jich všimnete, chytíte neobyčejně snadno. Lovec projíždí na koni nízkým podrostem a jakmile nějakého spatří, jednoduše sesedne, sebere ho a strčí do pytle.

O pásovcích jako celku platí, že se v zajetí dají chovat poměrně bez nesnází. Živí se ovocem, zeleninou a drobnými zdechlinami, jenže pásovci třípásí byli naprostou výjimkou. Zprvu totiž odmítali jakoukoli potravu, kterou na svobodě jinak běžně přijímají, a hmyzu, který jsme jim předkládali, se viditelně báli. Po mnoha pokusech si nakonec zvykli na vitaminy obohacenou směs syrového mletého masa, mléka a vajíček. Jen co se konečně zdálo, že jim jde tahle strava k duhu, objevila se další patálie. Dřevěná podlaha klece je zraňovala na zadních nohou, jejichž plošky měli pásovci brzy do krvava odřené. Bylo třeba každé jednotlivé zvířátko vyjmout z klece a nožky mu ošetřit penicilinovou mastí; největším problémem se však ukázalo, jaký druh podlahy pro ně zvolit. Nejdrív jsem zkoušel hlínu, ale na tu pravidelně vybryndali mléko a pak ji tak udusali, že se změnila v hotový beton, o který se zraňovali stejně jako o hrubá prkna. Po čase jsem přišel na to, že ideální podestýlkou je pro ně silná vrstva dřevěných pilin. V těch si mohli do sytosti podupávat, aniž jim hrozilo zranění.

Paraguayci tahle drobná zvířata - podobně jako argentinští gaučové - rádi jedí, ale na rozdíl od argentinských pásovců se tvrdý vrchní krunýř pásovců třípásých dá využít k nejrůznějším účelům. Někdy ho Paraguayci stočí do koule, stáhnou drátem a používají jako kulatý košíček, jindy přes jeho otvor napnou tenkou koženou blánu, připevní ke krunýři dřevěný krk, natáhnou struny a získají tak zvláštní malé bendžo. Pásovec třípásý je tedy obyvateli Chaca vyhledáván nejen jako pochoutka, ale i pro další využití.

Protože je Chaco rovina, bývají mnohé jeho části trvale zaplaveny. V těchto bažinatých oblastech se můžeme setkat s nejpodivuhodnějšími druhy plazů i obojživelníků. Jedním z nejobvyklejších živočichů, jehož se místní lidé obávají, je rohatka americká. Tohle zvláštní stvoření dorůstá do neobyčejných rozměrů. Největší, jakou jsme ulovili, by snadno pokryla běžný dezertní talířek. Rohatky americké mají jasně smaragdové, stříbrné a černé zbarvení na krémovém podkladu. Příroda je vybavila snad největší tlamou v celém ropuším světě. Je tak široká, že když ji dokořán rozevřou, zdá se vám, že tenhle bumbrlíček musí co chvíli puknout ve dvě. Kůže nad očima se jim zvedá ve dvojici malých pyramidových útvarů, které vypadají jako zašpičatělé růžky. Tahle ropucha je nejspíš nejnevrlejším a nejvzteklejším obojživelníkem nejen na Chacu, ale rovnou na celé zeměkouli. Většinu dne tráví v bahně tak, že jí vyčuhují jen růžky s očima. Pokusíte-li se ji vydloubnout, rozzlobí se a bez váhání na vás zaútočí. Napřímí se na zavalitých zadních nohou, krátkými skoky se vrhá proti vám, nadouvá se a široce rozevívá uvnitř jasně žlutou papulu, přičemž hlasitě a naříkavě ňafá jako rozhněvaný ratlík.

Místní obyvatelé jsou pevně přesvědčeni, že rohatky americké jsou smrtelně jedovaté. Protože po pravdě řečeno žádné skutečně jedovaté ropuchy neexistují, snažil jsem se obyvatelům Chaca dokázat, že ani tyhle nejsou nijak nebezpečné. Vytáhl jsem tedy z terária jednu z nich. Okamžitě se mi v hrsti začala vzpouzet, ňafat a dokořán otevírat širokou tlamu. Abych demonstroval její neškodnost, strčil jsem jí prst rovnou do papuly. Ale hned v příštím okamžiku jsem svého činu trpce litoval, protože tlama ropuchy mi špičku prstu sevřela jako železný svěrák a drobounké, leč ostré zuby se mi zaryly

do masa. Měl jsem pocit, jako bych si prst přiskřípl do dveří a trvalo mi snad minutu, než se mi podařilo přimět bojovnou ropuchu, aby mi ho uvolnila. Po jejím sevření mi zbyla památka v podobě hluboké krvavé rýhy a temných modrých podlitin v místech, kde se drobné čelisti sevřely. Od té doby jsem už rohatky americké bral do ruky s daleko větším respektem.

Dalším neobvyklým obojživelníkem, kterého se mi podařilo ulovit, je ropucha Budgettova. Ta se rohatce americké v mnohém podobá a ve skutečnosti je s ní i spřízněná. Má stejně širokou tlamu a krátké zavalité nohy, ale výčnělky nad očima nemá špičaté, nýbrž zakulacené. Ropucha Budgettova je navrch čokoládově hnědá a má bělostné, žlutě skvrnité břicho. Narozdíl od rohatky americké tráví prakticky celý život ve vodě, kde plave roztažená těsně pod hladinou, z níž jí vyčnívají jen oči. Podobně jako její sestřenka je značně nerudná a rozzlobí-li se, ňafá stejně pronikavě, jen v poněkud vyšší poloze a protáhleji. Má velice jemnou kůži a ve zlosti se dokáže nafouknout jako balon. Místní lidé tvrdí, že se tyhle žáby někdy tak nafouknou, až puknou. I když jsem něco takového na vlastní oči nikdy neviděl, myslím, že je to docela dobře možné.

Samosebou, že tam, kde se v tak velkém množství vyskytují žáby a ropuchy, setkáme se automaticky i s množstvím hadů, kteří se jimi živí, a Chaco rozhodně není výjimkou z tohoto pravidla. Žije tu například chřestýš, dále elegantní šedočerný křovinář kopinatý, který je snad nejedovatějším jihoamerickým hadem, i rozmanité zvláštní druhy pestře či fádne zbarvených vodních a stromových hadů.

Jedovaté hady celého světa dělíme na tři skupiny. Do prvních dvou patří životu nebezpeční hadi, kteří mají jedové zuby v přední části horní čelisti a dokáží jimi injektovat velké množství účinné látky. To jsou takzvaní *proteroglypha* s rýhovanými zuby ve svislé poloze a *solenoglypha* s dutými, většinou zahnutými jedovými zuby. Třetí skupina se jmenuje *opisthoglypha* a patří do ní hadi s krátkými jedovými zuby v zadní části tlamy. Ti zpravidla nebývají smrtelně nebezpeční, neboť jed neužívají k obraně, ale pouze k lovu, takže i na drobné živočichy, jakými jsou například ještěrky, má jejich jed jen mírně paralyzující účinek. Přesto jejich kousnutí může mít za

následek nepříjemnou otravu, a proto je lépe se jejich uštknutí raději vyhnout.

Jedním z nejpůsobnějších hadů, jaké se mi kdy podařilo ulovit, byl had rodu *Spilotes*. Ten vypadá jako ulitý z čistého bronzu s temnými znaky při okrajích těla. Má zvláštní zvyk: rozzlobí-li se, dokáže napřímít kůži zátylku, takže připomíná rozzuřenou kobru. Patří k mírně jedovatým hadům poslední skupiny a živí se žábami, drobnými hlodavci a sem tam nějakým ptáčkem. K ochromení kořisti větší množství jedu nepotřebuje, a tak i když vypadá na první pohled dost hrozně, je jeho kousnutí sice značně bolestivé, ale zdaleka ne smrtelné.

Snad nejkrásnějšími hady, s jakými se na Chacu setkáte, jsou korálovci. Jsou to smrtelně jedovatí plazi, ale svým nápadným zbarvením vás předem varují. Měří zhruba pětadvacet až šedesát centimetrů a od hlavy až k patě jsou bílé, černé, růžově či křiklavě červeně pruhovaní.

Pak samosebou nesmíme zapomenout na anakundu velkou, vodního hada, který je příbuzný africké krajty a svou kořist loví i drtí stejným způsobem. O anakondách koluje spousta vyprávěných i psaných historek, jež jsou většinou úplně smyšlené. Největší známý exemplář měřil sedm metrů a šedesát centimetrů, což zdaleka není nejdelší had na světě, uvážíme-li, že malajská krajta bývá přes devět metrů dlouhá. Anakonda není -podobně jako ostatní obrovití hadi -

nijak útočná; necháte-li ji na pokoji, docela jistě vás sama nenapadne. Pokud ji však vyprovokujete, dokáže vás ošklivě kousnout a ovinout několika smyčkami, což může být krajně nemilé.

V záplavové oblasti Chaca žije spousta těchto impozantních plazů. Jeden místní farmář si mi stěžoval, že mu anakonda v noci vnikla do slepičího výběhu a ukradla tam dvě kuřata. Sledoval v trávě a nízkém podrostu její stopu, která ho zavedla k močálu za farmou, kde se anakonda usídlila, aby tam v klidu strávila svou kořist. Farmář slíbil, že mě do těch míst zavede, pokusím-li se obrovského hada chytit. Vsedli jsme tedy na koně a kličkovali močálem do míst, kde anakonda odpočívala. Navzdory vší opatrnosti nás však včas zaregistrovala, takže když jsme tam dorazili, vše, co jsme zahlédli, byl jen klikatící se pás zčerených vlnek. Brodit se za ní na koních by bylo dost obtížné, a tak mi nezbylo než vkročit do vody po svých. Popadl jsem připravený pytel a co nejrychleji utíkal mělkou vodou za prchajícím hadem. Zjistil jsem, že anakonda míří k okraji močálu, kde mi nejspíš hodlala zmizet v nízkém podrostu, ale protože se přecpala kuřaty, nedokázala prchat dost rychle, takže jsem ji nakonec v nízké trávě dostihl dřív, než se stačila doplazit k prvním křovinám.

Polapit takhle velkého hada je poměrně snadné. Musíte ho chytit za ocas, vytáhnout ho a pokusit se ho pevně uchopit za hlavou.

Přesně to jsem také udělal. Podařilo se mi rozhněvanou anakundu zvednout z trávy a chytit za krkem dřív, než na mne stihla zaútočit. Byla necelé tři metry dlouhá, takže jsem ji dokázal snadno zvládnout. K přemožení delšího plaza by ovšem bylo třeba dvou osob. Jakmile jsem ji už držel za hlavou, stačilo přitisknout ji k zemi a počkat, až mě můj průvodce dohoní. Společnými silami jsme pak vzteklou a syčící anakundu strčili do připraveného pytle.

Když ulovíte jakéhokoli hada, tedy i anakundu, je velmi důležité, abyste ji hned po příchodu do tábora pečlivě prohlédli. To má celou řadu příčin. Tak zaprvé nelze nikdy vyloučit, že jste hadovi i při sebevětší opatrnosti nenalomili některé z jeho křehkých žeber, což je zranění, které může mít dost vážné následky. Zadruhé musíte pátrat po klíšťatech. Had jich může mít po těle velké množství a je přitom proti nim prakticky bezmocný. Přisají se mu ke kůži mezi šupinami často v tak obrovském počtu, že šupiny odpadnou a místo nich se objeví holá místa drsné kůže. Z toho důvodu je odstranění klíšťat velice důležité, chcete-li, aby si váš had zachoval krásný vzhled.

Klíště ovšem nemůžete jednoduše odtrhnout, protože jeho ústní partie by zůstaly přisáté v kůži, kde by časem mohl vzniknout nepříjemný zánět. Nejsnáž se klíšťata odstraní pomocí kapky petroleje nebo, pokud by se vám to nepodařilo, lehkým dotykem zapálené cigarety. V tom okamžiku se klíšťe bezpečně pustí a odpadne.

Dále si musíte všimnout případných zranění, která mohl had utrpět už dřív, a i ta je třeba pečlivě ošetřit. Když had v průběhu roku svléká kůži, zanechá po sobě perfektní průsvitnou repliku vlastního těla včetně dvou průsvitných šupinek, připomínajících miniaturní hodinová sklíčka, která kryjí jeho oči bez víček. Někdy se ale stane, že jak se had ve snaze svléknout starou kůži prodírá mezi skalisky a trnitými křovinami, kůže se potrhá a průhledné oční šupiny zůstanou na očích. To způsobí částečnou slepotu, a zůstanou-li staré oční šupiny příliš dlouho neodstraněny, třeba i úplné oslepnutí. Proto musíte každému nově odchycenému hadovi prohlédnout oči, zda na nich při posledním svlékání kůže nezůstala ona drobná hodinářská sklíčka.

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Vyprávění o mirikině Cai, mývalu Fouňovi a o jedinečné filmové divě Saře Slamníkomilné

Na území Chaca nenajdete příliš mnoho opicích druhů, ale přesto jsme za svého pobytu v tomto kraji měli to štěstí, že se nám podařilo získat vzácný exemplář jedné z nejpodivuhodnějších opiček světa. Jmenuje se mirikina a je jediným známým nočním druhem opic. Má obrovské, téměř soví oči, stříbrošedý kožíšek a citronově žlutou srst na hrudníku a na břicho. Přes den spí v dutinách stromů či v jiných temných úkrytech, ale jakmile slunce zapadne, táhnou opice ve velkých tlupách lesem a hledají si potravu, sestávající z ovoce, hmyzu, stromových žab či ptáčích vajíček.

Když jsme Cai, jak jsme svou mirikinu pojmenovali, chytili, byla velice hubená a podvyživená, ale po několika týdnech vydatné mléčné stravy s přísadou rybího tuku se dokonale zotavila. Cai byla neobyčejně roztomilé zvířátko, ale ačkoli byla velice krotká a přítulná, měla poněkud lekavou povahu, takže s ní člověk nemohl jednat jako s jinými opicemi. Vybudoval jsem jí pěknou klec s odděleným prostorem na spaní. Protože však Cai byla, jako konečně všechny opice, úžasně zvědavá, nechtěla si dát ujít nic z toho, co se kolem ní děje, a proto trávila většinu dne tím, že podřimovala ve své ložniciče půlkou těla vykloněná ze vstupního otvoru. Hlava jí v jednom kuse padala, jak po celý den tloukla špačky, ale přesto se co chvíli budila a hlasitým švitořením komentovala dění v táboře.

Jinou stravu krom mléka, vajíček na tvrdo a banánů soustavně odmítala. Maximálně se čas od času smířila s menší ještěrkou. Zdálo se, že hmyzu se vysloveně bojí, a když jsem jí jednou nabídl drobnou rosníčku, popadla ji nejdřív do ruky, čichla k ní a nakonec ji s odporem odhodila a ještě si štítlivě otřela dlaň o stěnu klece. K večeru ožívala, chtěla si hrát, skotačila po kleci a zírala na mne obrovskýmá očima, jimiž mi připomínala komby ušaté, které jsem svého času lovil v Africe. Velice žárlila na ostatní zvířata, pokud jsme si dovolili

věnovat jim pozornost, zvláště pak na mývala jižního, zvaného Fouňa.

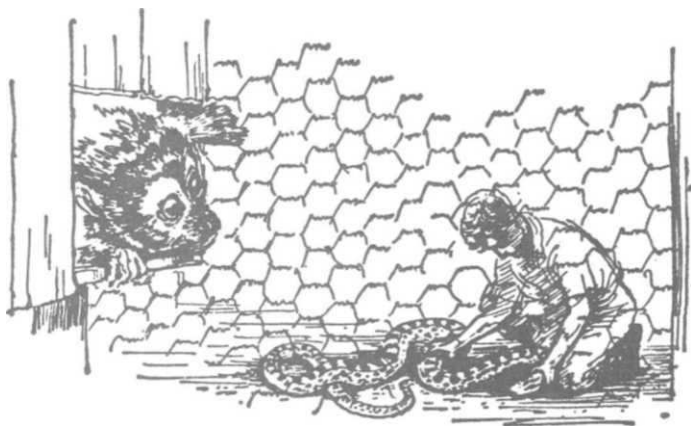
Fouňa byl podivuhodné drobné stvoření s velkýma placatýma zadníma nohama a černou skvrnou kolem očí, díky níž vzdáleně připomínal medvídka pandu. Měl trvale ponurý výraz a v jednom kuse se tvářil otráveně, ale přesto jsme si museli dávat pozor na jeho dlouhé nenechavé prsty, které dokázal bleskurychle prostrčit mřížemi a zmocnit se čehokoli, co mu přišlo na dosah. Byl nekonečně zvědavý, takže nepohrdl ničím, co dokázal ukrást. Jinak celé hodiny polehával na zádech a zasněně si pročesával chlupy na vybouleném břiše. Když zkrotí, mohli jsme si dovolit strčit do jeho klece ruku a hrát si s ním. To ho velice bavilo. Předstíral, že nás kouše, válel se po

podlaze a všemi čtyřmi kopal do vzduchu. Nakonec jsme ho tak ochočili, že jsme mu mohli vyrobit malý obojek a nechávat ho na dlouhém provaze uvázaného ke kolíku zatlučenému do země uprostřed táborového prostranství. O kus dál jsme měli druhý kolík, k němuž bývala uvázaná mirikina Cai. Jakmile ráno Fouňa spatřil, že se blíží košík s jídlem, začal tak srdceryvně naříkat a loudit, že jsme mu vřdycky rovnou něco hodili, abychom ho umlčeli. Jenomže tím jsme v Cai probudili nezměrnou žárlivost, takže když přišla řada na ni, otočila se k nám i žrádlu zády a zatvrzele trucovala. Zvláštní bylo, že se Founi dost bála, ačkoli ze dvou koloušků, kteří měli výběh na dosah jejího kolíku s provazem, neměla nejmenší strach. Dokonce si lehala až k jejich ohradě a dala se od nich udiveně očíhávat. Dalším, čeho se bála, byli hadi. Když jsem přinesl anakundu, o jejímž ulovení jsem vyprávěl v předchozí kapitole, a vytáhl ji z pytle, Cai, která si právě hověla na podlaze klece, k našemu pobavení okamžitě utekla do své ložnice, odkud plaše vyhlížela a zděšeně pokníkávala.

Jednou ráno, to jsme právě čistili klece, přišel k nám do tábora mladý indián a zjišťoval, nechceme-li koupit nějaké zvíře. Zajímali jsme se jaké a on odpověděl, že liščí mládě. Domluvili jsme se tedy, že mladík zvíře nazítří přinese. Protože však indián druhý den nepřišel, liščí mládě jsme oželeli a celou záležitost jsme jednoduše pustili z hlavy. Třetí den se však těsně před obědem k našemu překvapení mladík objevil a táhl za sebou na provázku drobného živočicha. Bylo to mládě lišky Azarovy. Připomínalo štěně německého ovčáka a bylo tak vyděšené, že chňapalo po každém, kdo je chtěl vzít do ruky. Dali jsme je do klece, nabídli mu misku s mlékem a nechali je, aby se mohlo alespoň trochu uklidnit. Pak jsme je bedlivě sledovali. Zdálo se, že lišáček se nejvíc zajímá o naše ochočená zvířata, jež se volně procházela po táboře a zvědavě přistupovala k jeho kleci. Ačkoli byl v jednom kuse pobryndaný spoustou žrádla, věčně vyhlížel, co by se tak ještě dalo slupnout. Měl jsem tehdy celou řadu krotkých ptáků, kteří volně poletovali kolem tábora, ale s tím jsme brzy museli něco udělat, protože jsme co chvíli zaslechli zoufalý křik a vzápětí jsme se už museli řídit na pomoc neopatrným opeřencům, kteří se k liščí kleci neprozřetelně přiblížili.

Později, když jsme už lišáčka ochočili, uvazovali jsme ho ke kolíku jako Fouňu a Cai, ale v uctivé vzdálenosti od obou.

K našemu úžasu se lišáček začal chovat úplně jako pejsek: sotva jsme k němu ráno přišli, vzrušeně kňučel, dokud jsme se s ním nepřivítali. Nadšeně se nám otíral o nohy a docela neliščím způsobem vrtěl ocáskem.

Mezi úlovky, které jsme si dovezli z jedné výpravy do nitra Chaca, byli i tři velcí, nesmírně ukřičení a rošťáctí zelení papoušci. Původně jsme je umístili do společné klece, protože jsme se domnívali, že jim to tak bude vyhovovat. Téměř ihned se však pustili do rvačky a tak vrískali, že nám nezbylo, než největšího provokatéra vytáhnout a strčit do oddělené klece. Doufali jsme, že tím v táboře zavládne mírumilovnější atmosféra. Nepočítali jsme však s podnikavostí jednoho ze zbylé dvojice. Ten trávil veškerý čas náruživým cloumáním pletivem na přední straně klece, až se mu v něm podařilo rozšmodrchat otvor a uletět. Zoufale jsme se pokoušeli ho znovu chytit, ale byl rychlejší než my a s náramným křikem pohotově prchal z jedné větve na druhou. Nakonec nám nezbylo, než se s jeho ztrátou smířit. Ale když jsme se druhý den ráno probudili, ke svému úžasu jsme ho našli, jak sedí na střeše své klece a skrze pletivo živě rozpráví se svým druhem. Jakmile jsme otevřeli dvířka, okamžitě vlezl dovnitř. Zjevně došel k závěru, že strava, kterou mu poskytujeme v zajetí, je daleko lepší než svobodný život v lese.

Krátce před naším odjezdem z Paraguaye a návratem do Anglie nám jeden indián přinesl úžasně roztomilé zvíře. Bylo to sotva pár dní staré mládě mravenečníka velkého; samička, které jsme dali jméno Sarah, v jednom kuse visela buď na nás nebo na slámou vycpaném vaku, jelikož mrňata jejího věku jsou zvyklá se stále držet mámina hřbetu. Začali jsme jí tedy říkat slečna Sarah Slamníkomilná. Kdykoli jsme ji proti její vůli postavili na zem, tak dlouho hlasitě protestovala, dokud jsme jí nedovolili, aby se nám vydrápala na ramena, kde se spokojeně usadila. S ohledem na její dlouhé ostré drápy i na skutečnost, že je dokázala sevřít úctyhodnou silou, byla její náklonnost někdy zatrchtile bolestivá.

Saru jsme museli krmit dudlíkem. Za den dokázala spoucat čtyři kojenecké lahve mléka, z nichž se rychle naučila správně sát. Při pití nechávala svůj dlouhý lepkavý hadí jazýček viset z pusy, takže jí blimblal vedle lahve s dudlíkem. Rostla jako z vody, a protože jsme

ji kojili, brzy nás začala pokládat za své rodiče a při krmení s námi vesele dováděla. Ráda si lehala na záda a dala se drbat na bříšku. Když jsme ji nadzvedli a polechtali v podpaží, spojila obě pěstičky nad hlavou, přesně jak to dělají boxeři po vítězném utkání. Jindy jsme ji žertem zatahali za ocásek či polechtali na žebrech a ona se vzpřímila na zadních nohou a za hlasitého potěšeného frkání se nám celým tělem vrhla do náruče.

Když jsem se nakonec vrátil do Anglie, našla Sarah spolu s Cai a Fouňou nový domov v paigntonské zoo, kde si brzy získala nesmírnou popularitu. Naposledy jsem s ní přišel do styku před několika týdny. Přednášel jsem tehdy ve Festival Hall o odchytu zvířat a promítal u toho barevný film natočený v Paraguayi a v Argentině. Jelikož Sarah v tomhle filmu také figurovala, napsal jsem do Paigntonu a požádal vedení zoologické zahrady o svolení, abych mohl předvést Saru živou přímo na pódiu. Ředitelství dalo svůj laskavý souhlas, a tak ráno v den ohlášené přednášky přijela slečna Sarah Slamníkomilná v doprovodu svého ošetřovatele vlakem z Devonu. Ve Festival Hall dostala přidělenou vlastní, speciálně vytopenou sólistickou šatnu. Měla se svými kousky náramný úspěch, a když poodešla k přednáškovému pultíku, aby si o něj podržala hřbet, plně si získala náklonnost všech přítomných. Ve své šatně pak přijala řadu obdivovatelů, kteří jí přišli složit osobní hold, a sláva jí nakonec tak stoupla do hlavy, že prý z ní byl její ošetřovatel po návratu do zoo řadu dní úplně zoufalý, protože odmítala zůstat samotá a usedavě naříkala, kdykoli chtěl od ní odejít. Myslím, že lze bez nadsázky prohlásit, že Sarah je jediným mravenečníkem, jenž se kdy stal skutečnou hvězdou stříbrného plátna, a i když snad není tak krásná jako některé jiné filmové divy, docela určitě je výraznější osobností než leckterá z nich.

Naše výprava do Paraguaye a Argentiny sice skončila, ale když sběratel zvířat jednu expedici ukončí, zpravidla hned začíná uvažovat o další, a tak co tyto řádky píší, plánují svou příští cestu. Tentokrát se chci vypravit na Dálný Východ. Bývá dost obtížné se správně rozhodnout, kde uspořádat odchyt zvířat, neboť na světě je spousta přenádherných míst a nekonečně mnoho pozoruhodných živočichů, které je obtížné polapit a snad ještě těžší chovat v zajetí. Mohou

sběrateli způsobit řadu starostí i úzkostných chvil, ale přesto jsou téměř vždy zajímaví a zábavní. Když se s nimi posléze vracíte do své vlasti, už na ně nehledíte jako na kolekci exotických tvorů, ale spíš jako na svou vlastní širokou rodinu.

Nikdy bych nechtěl žít ve světě bez ptáků, lesů a zvířete rozličných tvarů i podob.

Pokud se Vám tato má kniha (a snad i některá jiná, kterou jsem napsal) líbila, uvědomte si prosím, že všechny vděčí za svou zábavnost právě zvířatům. Ta tvoří bezprávnou, němou většinu naší planety, neschopnou přežít bez lidské podpory.

Každý z nás může pomoci zabránit strašlivému zneuctění světa, ve kterém žijeme. Dělán proto vše, co je v mých silách a prosím Vás o spoluúčast.

Durrellova nadace pro záchranu volně žijící zvířete pokračuje ve své činnosti, kterou rozšiřuje o snahu zachovat našim potomkům zvířecí druhy i jejich přirozené prostředí.

**Máte-li zájem dozvědět se o naší činnosti více, napište nám,
prosím, na některou z uvedených adres:**

Jersey Wildlife Preservation Trust

Les Augres Manor

Jersey, English Channel Islands JE3 5BP Great Britain

Wildlife Preservation Trust International

3400 West Girard Avenue Philadelphia 19104-1196 U.S.A.

Wildlife Preservation Trust Canada

56 The Esplanade Toronto M5E 1A7 Canada